

171. Maanantaina 9 päivänä joulukuuta 1996

kello 19.35

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys energiaverotusta koskevan lainsäädännön uudistamiseksi 5455

Hallituksen esitys 225/1996 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 44/1996 vp
Lakialoite 69/1996 vp

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Nimenhuudon asemesta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon.

Täysistunnon kuluessa ilmoittautuvat edustajat Skinnari ja Smeds.

Päiväjärjestyksessä oleva asia:

Hallituksen esitys energiaverotusta koskevan lainsäädännön uudistamiseksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 225/1996 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 44/1996 vp
Lakialoite 69/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 44.

Keskustelu:

Kauppa- ja teollisuusministeri Kalliomäki: Puhemies! Esittelevä ministeri on, kuten tunnettua, valtiovarainministeri Niinistö, mutta koska hän on virkamatkalla itäisillä mailla, niin ajattelin, että on paikallaan, että valtioneuvoston jäsenistä joku kuitenkin puheenvuoron, tai muutamankin tarvittaessa, asiasta käyttää. Toki itsekin jouduin peruuttamaan tämän vuoksi virkamatkan läntiseen naapuriiin, mutta kerrankos sitä.

Haluan alkuun joka tapauksessa kiittää eduskuntaryhmiä ja valiokuntatyöskentelyä lopultaikin hyvin rakentavasta työstä tässä vaikeassa asiassa, näin ainakin kauppa- ja teollisuusministeriön näkökulmasta pitää sanoa.

Hallituksen esitykseen, jota siis eduskuntaryhmät ja valtiovarainvaliokunta sen jälkeen ovat tiettyyn mittaan käsitelleet ja muuttaneet, sisältyy kaksi merkittävää muutosta nykyiseen energiaverojärjestelmään nähden, nimittäin rakennemuutos ja tasokorotus, josta on tietysti paikallaan sanoa, että tuo verotuksen tasokorotuksen mukaantulo budjettiriihen päätöksellä tuotti erittäin suuria ongelmia sen vuoksi, että sen soveltaminen sinänsä jo hallituksessa pitkään valmisteltuun rakenteeseen oli erittäin vaikeata. On toki syytä todeta, että eduskunta on, myös aivan aiheesta, aikataulukysymyksiensä vuoksi kohdistanut hallitukseen kritiikkiä.

Tiedämme, että Suomen nykyinen energiaverotus on ympäristöpolitiikan näkökulmasta ainakin potentiaalisesti hyvin edistysellinen. Selaiseksi sen tekee ensinnäkin se, että järjestelmässä verot määräytyvät ympäristöperustein eli energialähteiden hiili- ja osin energiasisällön pohjalta. Toiseksi verot on kohdistettu primäärienergiaan, eli energian tuotannon raaka-aineisiin. Näin verojen ohjaava vaikutus menee läpi koko energiaketjun tuotannosta kulutukseen saakka. Kolmanneksi verot ovat samat kaikille

käyttäjäröyhille, niin teollisuudelle kuin kotitalouksille. Siksi ei tietenkään ole millään tavalla kiellettyä kysyä, kuten monet ovat toki tehneetkin, miksi luovutaan näin hyvästä järjestelmästä, vaikkakin osittain, kuten nyt tapahtuu.

Syy on lopultakin hyvin yksinkertainen. Se on se, että Suomi jäi tämän hienon veromallinsa kanssa yksin maailmalla kulkemaan. Sitä sorvattaessa uskottiin, että Euroopan unioni, USA ja muut maat ovat myös edistyksellisiä ja ottavat nopeassa tahdissa vastaavia veroja omaan käyttöönsä. Näin ei käynyt eikä ole käymässäkään nähtävissä olevassa tulevaisuudessa, sen osoittaa muun muassa Euroopan unionin komissiossa käynnissä oleva työ. Vain muutama muu, lähinnä pohjoiseurooppalainen, maa soveltaa tällä hetkellä edes suunnilleen samantapaisia veroja kuin me, ja niidenkin veromalleissa ja energiajärjestelmissä on aivan ratkaisevia eroja Suomeen verrattuna.

Keskeisin periaatteellinen ero on siinä, että meitä lähinnä olevien muiden Pohjoismaiden verotus ei juurikaan rasita avoimilla markkinoilla toimivia yrityksiä. Näissä maissa teollisuus maksaa veroa muita kuluttajia vähemmän tai ei lainkaan. Verotus ei niissä myöskään koske sähkön tuotantoa tai koskee vain siinä määrin, ettei se vaikuta kilpailuasemaan. Verot ovat nimellisesti korkeita sellaisilla energialähteillä, joita ei käytetä, ja matalia niillä, joita käytetään. Vain Suomi on ollut ympäristöverotuksessaan niin rohkea tai sanotaanko uhmakas, miten vain, ettei ole ottanut huomioon elintärkeitä taloudellisia etujaan. Nyt asia on pakko korjata, ettemme ajaudu tilanteeseen, jossa epävarmuus tulevasta ja odotukset energian, ennen muuta sähkön, kielteisestä hintakehityksestä johtavat muun muassa työllisyyden kannalta keskeisten investointien pysähtymisen tilaan.

Arvoisa puhemies! Siirtyminen sähkön verotuksessa tuotantopanoksista kulutuksen verottamiseen joudutaan tekemään useista syistä. Mainitsen ainakin kolme tässä yhteydessä.

Ensinnäkin avautuvilla pohjoismaisilla sähkömarkkinoilla kotimaiselle tuotannolle asetetut verot menevät suoraan muiden maiden tuottajien taskuun, siis suomalaisten veronmaksajien rahat. Niiden seurauksena sähkön tuonti Suomeen kasvaa ja myyjä saa siitä verojamme vastaavan korkeamman hinnan. Tämä hinnannousu heijastuu tietenkin koko taloutemme toimintakykyyn. Sähkön vientimahdollisuutemme vähenevät, kun naapurimaiden tuotanto saa aina kaupat ennen vastaavaa suomalaista tuotantoa.

Lisäksi kukaan ei uskalla investoida perusvoiman tuotantoon Suomessa, jos miljardi-investointien kannattavuus on ennakoimattomien tuotantoverojen armoilla, jotka poikkeavat avautuvilla eurooppalaisilla markkinoilla vallitsevasta käytännöstä.

Toiseksi nykyverotus on myös tunnetusti EU-säädösten vastainen. Olisimme ennen pitkää Euroopan unionin tuomioistuimessa tuontisähkön verotuksen vuoksi, ja se vero olisi tuolloin otettava pois. Tämä pudottaisi pohjan tuotantoverolta myös kotimaassa.

Kolmanneksi energiantensiivisen teollisuuden verorasituksen on pakko kannattavuussyistä asettua suunnilleen samalle tasolle kilpailijamaiden kanssa. Tämä jos jokin on mitä suurimmassa määrin työllisyyskysymys pitkällä aikavälillä, mutta myös keskipitkällä aikavälillä.

On hyvä sanoa suoraan, että kyse on myös kansainvälisesti katsoen siitä, että Suomi nyt ottaa niin sanotusti lusikan kauniiseen käteeseen. Emme yritä taistella yksin globaalia ympäristöongelmaa vastaan siellä, missä yksinäinen taistelija haavoittaa vain itseään. Sen sijaan vaaditaan, näin toivon, ensinnä muita mukaan yhteiseen rintamaan ja samalla lisätään välineitä sinne, missä omin toimin läpimurtoja on saatavissa. Tätä nimenomaisesti tarkoittaa esitetty ympäristöohjaavuuden lisääminen lämmön tuotannossa. Siinä verotus säilyy tuotantopolitoineissa. Se muutetaan puhtaasti hiilisäällön perusteella määräytyväksi ja sitä korotetaan. Käytännössä ympäristön kannalta lämmön puolella tapahtuva ohjauksen kiristymisen kompensoi pitkälti sähkön puolella tapahtuvan vähenemisen. Olen ymmärtänyt, että tämä on myös ympäristöministeriön ja ympäristöministerin selkeä kanta.

Hallitus teki viime joulukuussa periaatepäätöksen lähiaikojen energiapolitiittisista toimista. Niistä selvästi konkreettisin koski energiaverotusta. Sen osalta päätettiin täsmällisesti, että avoimien markkinoiden ja EU-sääntöjen vuoksi sähkön verotuksen painopiste siirretään tuotannosta kulutukseen. Nyt pöydällä oleva esitys muutettussakin muodossaan on sellainen, että se vain panee toimeksi tuon aiemman päätöksen osoittamat linjaukset.

On tosin myönnettävä, että esitykseen sisältyy myös sellaista, josta ei ollut ennakolta vuosi sitten sovittu. Energiaveroja ei nimittäin ollut alun perin tarkoitettu korottaa ensi vuonna. Vasta eräänä budjettiriihen yönä syntyi ratkaisu, jonka mukaan energiaverojen tuottoa nostetaan mer-

kittävästi yli miljardilla markalla. Ongelma syntyi siitä, kuten alussa mainitsin, että veroja päätettiin nostaa mutta jätettiin päättämättä se, mistä energialähteestä ja miten nuo lisääntyvät verot peritään.

Jälkikäteen ilmeni se, mistä taisin tuolloin osin ilkein sanakäänteinkin huomauttaa, toisin sanoen että energiaverotus on hyvin monimutkainen järjestelmä, jossa joudutaan tasapainoilemaan useiden eri suuntaan vetävien intressien välillä. Siinä tehtävien muutosten tulisi perustua erittäin huolelliseen etukäteisvalmisteluun, mikä valitettavasti ei tällä kertaa ollut asianlaista. Niinpä ajaututtiin tyypilliseen tilanteeseen, jossa veroja pitäisi nostaa mutta jossa minkään energialähteen, tuotantomuodon tai kuluttajaryhmän verot eivät oikeastaan saisi muuttua. Kuten sanottu, eduskunta on aivan aiheestakin antanut hallitukselle tältä osin sapiskaa.

Mutta näistä hankalista lähtökohdista katsotuna pidän saavutettua ratkaisua kokonaisuutena kuitenkin kohtuullisen onnistuneena. Se tarjoaa nykyistä paremman tasapainon ympäristö- ja energiapolitiittisten tarpeiden ja avoimien markkinoiden realiteettien välillä. Kaikki eivät todellakaan voi tässä voittaa. Ylipäänsä, kuten olen aiemminkin sanonut, energiapolitiikassa nyt ja pitkälle tulevaisuuteen ei ole kerrottavissa mitään suurta, innostavaa, onnellista tarinaa, ei ainakaan silloin, jos ollaan rehellisiä, ja liian harvat ovat tänä päivänä rehellisiä.

Energiaministerinä eräs päähuoleni on ollut koko ajan valvoa, ettei veromuutoksilla vaikeuteta sitä kehitystyötä, jota on tehty ja tehdään kotimaisen uusiutuvan energian eteen alueella, jolla Suomi on Euroopan ja Euroopan unionin johtava maa Ruotsin ja Itävallan ohella. Nyt voim vakuuttaa, että kotimaisen energian ja erityisesti turpeen asema otettiin ratkaisussa huomioon niin hyvin kuin mahdollista. Sähkön tuotannossa kotimaiset polttoaineet menettävät jonkin verran kilpailukykyään, mutta lämmön tuotannossa niiden asema vain vahvistuu. Siirtyminen puhtaaseen hiilidioksidiveroon ja sen korottaminen nostavat fossiilisten polttoaineiden hintaa tuntuvasti.

Kokonaisuutena voi sanoa, että kotimaisten polttoaineiden aseman heikkenemistä energia-tuotannossa ja siitä koituvia työllisyysvaikutuksia on mielestäni varsin poskettomasti julkisuudessa dramatisoitu. Itse asiassa aina, kun prosessissa tästä eteenpäin on mukana lämmön tuotantoa, vaikutukset tulevat olemaan vähäisiä ja usein jopa positiivisia.

Kaiken kaikkiaan veromuutokset vaikuttavat turpeen kokonaiskäyttöön Suomessa vähän. KTM:n teettämien laskelmien mukaan turpeen menekki supistuisi ehkä joitakin prosentteja. Toisenlaistakin palautetta on ja nimenomaan sellaista, että tätäkään menetystä ei tapahtuisi. Joka tapauksessa se on varsin siedettävä lopputulos vaikeassa palapelissä, jota tämä ratkaisu todella on ollut.

Puhemies! Tässä vaiheessa ei paljon enempää. Ehkä lopuksi kuitenkin valmisteluprosessista sellainen huomio, että jos jonkun päähän palkkää kohdistaa erityisiä kiitoksia niille, jotka olivat varsinaisia hallituksen esityksen veromallin kehittäjiä, ovat oikeat kohteet kokoomuksen ohella vihreä puolue ja osin vasemmistoliittokin. Sosialidemokraateillekin malli aika hyvin pas-saa, mutta on myönnettävä, että meidän luovuutemme ei ollut käytössä juuri sillä hetkellä, kun mallia synnytettiin. Toisin sanoen, herra puhemies ja arvoisat kollegat, menkööt kiitokset sinne, minne ne kuuluvatkin. Mutta kuten sanottu, eduskunta on tehnyt minusta tässä asiassa mallikasta työtä, ja hallitus on valmis niitten muutosten muodossa, jotka valtiovarainvaliokunnassa tähän mennessä on päätetty, etenemään rinta rinnan eduskunnan kanssa.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Tuoreita, liki lämpöisiä papereita on edessäni joukko. Se, että näin on, kertoo siitä, miten valiokunnan mietintö on aikaiseksi saatu, kovalla kii-reellä loppuvaiheet, pitkällä marssilla ennen sitä, jonka eduskuntamarssin kuluessa ennen kaikkea valtiovarainvaliokunnan verojaosto teki tavattoman paljon työtä, kuuli tavattoman paljon asian-tuntijoita, ymmärtääkseni teki sitä työtä erin-omaisen hyvässä keskinäisessä yhteisymmärryk-sessä ehkä kuitenkin saamatta, näin ymmärsin, hallituksen piiristä ymmärtämystä sille tahdolle, joka verojaoston ja valiokunnan sisällä pitkälti oli. Minun tehtäväni ei ole arvioida tätä puolta tarkemmin. Arvaan, että hallituspuolueiden edustajat käyvät keskuudessaan tätä keskustelua myös tässä yhteydessä.

Yhtä kaikki mietintö on nyt valmis. Sanon vielä mietinnön loppujuoksusta tai sen kokoon kuromisen tai juoksemisen viimeisestä metreistä sen verran, että näin isojen ja tärkeiden asioiden kyseessä ollen olisi suotavaa, että yksityiskohtai-selle loppuhionnalle jäisi vähän paremmin aikaa, kun ennen tätä loppusuoraa kuitenkin, niin kuin sanoin, aikaa on käytetty isot määrät niin halli-tuksen piirissä ennen ehdotuksen lopullista val-

mistumista kuin myös valiokuntakäsittelyn yhteydessä jo aiemmin viittaamallani tavalla.

Arvoisa puhemies! Yritän lyhyesti esitellä miehinnön pääpiirteet, paikalla on valtiovarainvaliokunnan verojaoston puheenjohtaja ed. Sasi, jonka arvaan hyvin mielellään esittelevän tarkemmin tämän esityksen, mikä on varmasti ihan paikallaan, mutta hoidan nyt sen muodollisen välttämättömyyden, jonka katson, että valiokunnan puheenjohtajan tulee tehdä.

Sitä on sen seikan ensiksi toteaminen, että valiokunnassakin on tarkkaan tutkailtu ja muistettu se seikka, että Suomessa tällä hetkellä voimassa oleva energiaveroesitys on varsin tuore ja uusi energiaveromalli, vain muutaman vuoden ikäinen. Kun tuo malli saatiin aikaiseksi, laajalti Suomessa sekä eduskunnassa että myös muilla tahoilla oltiin sitä mieltä, että Suomi oli saanut aikaiseksi erinomaisen edistysellisen, ajanmukaisen ja vielä hyvin toimivan energiaveromallin. Idea siinä oli se, että ensiksi 90-luvun alkupuolella alettiin verottaa nimenomaan tuotantopanoksia sillä tavalla, että verot määräytyivät fossiilisten polttoaineiden perusteella nimenomaan siten, että polttoaineiden, näiden käytön, hiilidioksidisisältö oli se perusta, jolta ensi vaiheessa verot alkoivat määräytyä. Sittemmin vähän myöhemmin eli vuonna 94 mukaan otettiin veron energiakomponentti, ja sillä haluttiin edistää energian säästöä ja laajentaa veropohjaa myös muihin energialähteisiin. Lisäksi ydinvoimalle asetettiin sittemmin fiskaalinen perusvero. Tämä oli se malli, joka aikaansaatiin.

Kun Suomi liittyi EU:n jäseneksi vuoden 1995 alusta lukien, tuo jäsenyys ei olennaisia muutoksia suoranaisesti tuonut Suomen energiaverojärjestelmään. Niinpä valiokunnan piirissäkin, rohkenen sen sanoa, aika laaja harrastus oli pohdiskella sitä, onko mitään erityisiä perusteluja lähteä sitä perusmallin rakennetta muuttamaan, johon malliin verojärjestelmä rakennettiin aivan äskettäin. Toki valiokunnan piirissä oli niitäkin, jotka näkivät hallituksen esityksen jo sinällään ja sellaisenaan kutakuinkin käyttökelpoiseksi, mutta en usko tulkitsevani kovin pitkälti väärin valiokunnan sängen laajaa näkemystä, joka näkemys lähti siitä, että oltiin hieman ihmeissään, miksi hyvää rakennetta, verojärjestelmää piti lähteä perusteiltaan toiseksi muuttamaan.

Ministeri Kalliomäki äsken palautti mieliin ne kolme seikkaa, jotka hänen mielestään olivat seikkoja, joiden vuoksi tähän uudistukseen piti mennä. Valiokunnan piirissä oli laajalti varsin yksimielinen käsitys siitä, että sinänsä se ratkai-

su, jolla kansalaisten tuloverotusta kevennetään ja verotuksen painopistettä siirretään täsmälleen samalla 1,1 miljardin markan mitalla välilliseen verotukseen, tässä tapauksessa energiaverotukseen, on oikein. Mikään ryhmä omassa vastalauseessaan ei esittänyt olennaisesti pienempää verotuksen kiristämistä kuin on se hallituksen malli, joka nyt pienin korjauksin on käsittelyssä pohjana.

Mutta ministerien esille tuomien muiden seikkojen suhteen valiokunnassa käytiin laajempaa pohdiskelua. Todettiin EU:n kilpailusäädösten sanoisiko ongelmaticikka, haluttiin hakea siihen varmuutta, onko se ongelma olennainen, sellainen, joka Suomen on pakko korjata, ja myös haluttiin hakea vaihtoehtoja sille mallille, miten sitä voitaisiin korjata, jos se aivan välttämätöntä olisi. Mutta en tässä yhteydessä käy ministerien esille nostamiin sanoisiko perusmallin korjaamisen tarpeisiin yksityiskohtaisemmin enkä tarkemmin käsiksi. Käynkin ihan suoraan ja pelkistään esittelemään ne merkittävimmät muutokset, jotka valiokunnan mietintöön nyt sitten käsittelyssä tehtiin.

Ensiksikin valtiovarainvaliokunnan kokous oli historian kannalta aika dramaattinenkin siinä mielessä, että valiokunnan kokouksessa tehtiin pohjaesitykseen nähden, joka on siis lähellä hallituksen lakiesitystä, kaksi poikkeavaa pohjaesitystä, toinen oppositioryhmiä puolelta, toinen hallitusryhmiä puolelta. Nämä molemmat poikkeavat pohjaesitykset lähtivät siitä, että verojärjestelmän tulisi säilyttää ympäristöohjaava luonne. Se ympäristöpoliittisesti ohjaava funktio tai luonne tuli näiden molempien vaihtoehtojen tai mietintöön nähden vastaehdotusten keskeiseksi sisällöksi. Yhteistä näillä oli myös se, että niissä vastalauseissa haluttiin esittää tukea ja ymmärtämystä ylipäänsä kotimaisten energialähteiden käytölle, niiden kilpailukyvyyn turvaamiselle ja siihen liittyen työllisyyden turvaamiselle.

Eri vaiheiden jälkeen yhden äänen enemmistöllä hallituksen pohjaa noudatteleva, jaoston pieniä tarkistuksia siihen tekemä malli voitti. Kun siitä mallista käytiin yksityiskohtaista keskustelua eteenpäin, eräässä vaiheessa nimenomaan liittyen kotimaisten energialähteiden käytön tukemiseen suoritettussa äänestyksessä koskien toisen lain 8 §:ää äänet menivät tasan ja arpa ratkaisi niin, että meillä nyt pohjaesityksenä on se mietintö, joka siis — vielä kertaalleen — on lähinnä hallituksen alkuperäistä esitystä.

Mitä mietintö sitten sisältää, kun sanon, että

se on lähellä hallituksen alkuperäistä esitystä, mitkä ovat ne olennaiset muutokset, jotka mietintöön tulivat? Pelkistäen ja lyhyesti sanottuna ensimmäinen koskee sähköveroporrastuksen muuttamista. Valiokunta kiinnittää mietinnössään huomiota sähköveroporrastuksien eroon teollisuuden ja muiden kuluttajien osalta. Valiokunta ehdottaa tuon veroporrastuksen pienentämistä, vähäisessä määrin pienentämistä. Täällä myöhemmin varmaan kerrotaan nämä pennilukemat kilowattituntia kohti, mutta jos minä kerroan sen arvion, mitä markoissa merkitsevät nämä pienet kosmeettiset tarkistukset, voisi sanoa, että ne keventävät ehkä vajaalla 30 miljoonalla markalla kotitalouksien, pienyritysten ja maatalouden energiaverotaakkaa ja vastaavasti lisäävät teollisuuden energiaverotaakkaa suurin piirtein samalla määrällä, ehkä 25—32 miljoonalla markalla. Tässä haarukassa kaikei saamani asian tuntijaselvityksen mukaan muutokset liikkuvat. Kun on kysymys 1,1 miljardin markan suuruudesta veronkiristyksestä, muutos on mainittava, mutta jokainen ottaa kantaa siihen, kuinka olennainen se on.

Toinen muutos hallituksen pohjaan koskee turvelämpökeskusten verorajaa nimenomaan sillä tavalla, että hallituksen esityksessä tuo raja pudotetaan 25 gigawattitunnista 10 gigawattituntiin eli koskemaan entistä pienempiä laitoksia. Tämän on todettu aiheuttavan ongelmia eräiden konkreettisesti nimeltä mainittavien laitojen kohdalla. Tästä syystä valiokunta esittää siihen pientä tarkistusta, ei verorajan palauttamista 25:een vaan nostamista hallituksen esittämästä 10 gigawattitunnista 15 gigawattituntiin. Lisäksi pienvoimaloiden tuen osalta hallitus esittää pientä tarkennusta, parannusta lämmitysvoimalaitosten tukeen. Tuon tuen parannus koskee käytännössä tällä hetkellä pystyssä olevien laitojen osalta ehkä viittä laitosta. Tiedossa on viisi nimeltä mainittua laitosta, joita muutos käytännössä koskee.

Tässä ne ehkä merkittävimmät muutokset, vaikka eräitä pieniä, vielä pienempiä muutoksia mietintöön sisältyy.

Arvoisa puhemies! Lopuksi mietinnön osalta haluan kuitenkin todeta sen seikan, että valiokunta on todennut esityksen monin kohdin varsin ongelmalliseksi. Valiokunta kirjaa tämän esityksen tällaiseksi ongelmaesitykseksi näinkin korjattuna eräältä osin — ja luen nyt valiokunnan mietintöä. Ensiksi se asettaa kuluttajat ja teollisuuden keskenään eriarvoiseen asemaan juuri tavalla, johon jo kerran viittasin. Veronki-

ristys kohdistuu lähes kokonaan kuluttajiin, siis kotitalouksiin, pienyrityksiin ja maatalouteen.

Toinen ongelma mietinnössä on se, että veronkiristys koskettaa epäyhtenäisesti erilaisia yrityksiä. Teolliset yritykset pääsevät likimain ensimmäisenkään pennin veronkiristykseltä. Sen sijaan pienet palvelualan yritykset maksavat yhteensä muutaman sata miljoonaa markkaa lisää energiaveroa näiden toimien seurauksena. Ongelmaksi tässä todetaan myöskin ne tekniset ongelmat, mitkä tästä aika monimutkaisesta mallista seuraavat. Tämä on niin vaikea ja teknisesti hankalasti, sanoisiko, hallinnoitavissa oleva energiaveromalli, että tarvitaan paljon virkamiestyövoimaa lisää, että pidettäisiin tämän järjestelmän toimivuus siinä mallissa ja siinä kunnossa, mitä hyvältä lainsäädännöltä edellytetään. Niinpä tiedossa on, että ainakin 40 uutta virkaa pitää perustaa välittömästi uudistuksen seurauksena, mikäli tämä täällä äänestetään mietinnön mukaisella tavalla lävitse.

Edelleen viimeisenä kohtana mietinnöstä haluan mainita sen seikan, että valiokunta on todennut, että sähkön tuotannon hiilidioksidiverotuksesta luopuminen heikentää ympäristöverojärjestelmän ympäristöohjausta. Nämä ovat kaikki valiokunnan toteamuksia ja tavallaan näiden toteamusten jälki näkyy jonkin mittaisena. Itse kukin arvioi, minkä mittaisina niissä muutamissa muutoksissa, joihin äsken tuossa viittasin.

Arvoisa puhemies! Mietintöön on siis jätetty kolme vastalauseetta. Ne esitellään varmasti täällä yksityiskohtaisemmin. Ajan voittamiseksi sanon pelkistäen, että kahden vastalauseen perusanoma on se, että niissä halutaan energiaverojärjestelmän ympäristöohjaavuutta parantaa siitä, mikä hallituksen esityksen linja on. Lähinnä keskustan ja kristillisen liiton, opposition edustajien toimesta esitetäänkin, että pitäisi paneutua ja pitäytyä nykyiseen energiaverojärjestelmään sitä niin korjaten, että verotusta sillä mallilla kiristetään, jotta mainittu 1,1 miljardia markkaa saadaan kasaan, ja toiseksi sen sitä nykyistä mallia niin korjaten, että EU-maista tuotavan sähkön vero poistettaisiin ja samalla tämä ratkaisu poistaisi sen kilpailuongelman, mikä kenties on olemassa koskien EU:n mainittuja normeja, joihin aikaisemmin täällä jo viittasin.

Tässä olivat keskustan ja kristillisten vastalauseeseen ehkä olennaisimmat muutokset verrattuna siihen nykyjärjestelmään, mikä tällä hetkellä on voimassa. Nämä muutokset ovat myös niitä muutoksia, jotka ovat muutoksina ed. Satu Hassin nimellä kulkevassa aloitteessa.

Toinen, lähellä tuota äsken mainittua vastalauseita oleva II vastalause lähtee siitä, että ympäristöohjauksen poistaminen heikentää kotimaisen ja uusiutuvan energiatuotannon asemaa. II vastalauseessa sanotaan, että se samalla uhkaa merkittävää määrää työpaikkoja ja tässä esitetäänkin, että kivihiilellä tapahtuva sähkön tuotanto laitettaisiin maksamaan tietty määrä veroa, elikkä 39 markkaa tonnia kohti. Edelleen tässä esitetään, että yhdistetyssä sähkön ja lämmön tuotannossa kannattavuuden parantamiseksi esitetään polttoaineisuus laskettavaksi sillä tavalla kuin lämpö olisi tuotettu sataprosenttisella hyötysuhteella.

Nyt voi olla, että niille, jotka eivät ole seuranneet tarkasti asianomaisen pykälän sisältöä, tämä saattaa tuntua vähän heprealta, mutta yhtä kaikki; olennaista ja tärkeintä tässä on se, että ympäristöohjaavuus tässäkin paranisi pohjaesitykseen verrattuna, mikä myös työllisyyden kannalta olisi parempi.

III vastalause liittyy hallituksen pohjaesitykseen, jota valiokunnan enemmistö on vähän korjannut, sen 8 §:ään III vastalause esittää kotimaisille energiavaihtoehdoille, näin omin sanoin sanottuna, parempaa tukea kuin on hallituksen esityksessä.

Arvoisa puhemies! Valitan esittelyn ehkä vähän sieltä ja täältä tapahtunutta, sanoisiko, hakemista, mutta aikaa tämän tekemiseen ei nyt kerta kaikkiaan ollut.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Uosukainen.

Ed. M. K o r h o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Pekkarinen varmaan valitti aiheesta. Tämä on erittäin monimutkainen, iso kokonaisuus, johon yksioikoisia vastauksia ei tahdo löytyä. Kiinnitin huomiota ed. Pekkarisen ja ministeri Kalliomäen alustuksen erilaisuuteen lähtökohtien osalta. Ministeri Kalliomäki korosti sitä, että tämä Suomen voimassa oleva energiaverotusjärjestelmä on EU-säännöksen vastainen. Tuossa, kun luin valiokunnan mietintöä, se ei noussut missään vaiheessa olennaiseksi kysymykseksi eikä miksiäkään kynnyskysymykseksi, joten tuntuu käsittämättömälle, että siihen vedotaan kumminkin koko ajan tässä keskustelussa.

Toinen iso asia, joka kiinnitti huomiota, oli se, että kansantalouden näkökulmasta perusteltiin

myös tämän lainsäädännön tarpeellisuutta ja kun kumminkin tätä keskustelua kansantalouden näkökulmasta on viime aikoina käyty, niin huomattavasti isompi ongelma on ollut sisämarkkinoitten kehittyminen, siellä ostovoiman purkautuminen ja se, miten se pystytään ohjaamaan työllisyyteen ja kotimaisen kysynnän kasvamiseen. Tähän saakka pienin vetovoima ei juurikaan ole ollut se keskeinen ongelma. Tunnustan myös sen, että se on tietyiltä osin ongelma silloin, kun ollaan sellaisessa tilanteessa, että energian osuus vientiteollisuuden osalta nousee merkittäväksi.

Kolmas iso asia oli se, joka liittyy koko tähän ongelmatiikkaan, jonka ministeri Kalliomäki totei, että budjettiriihessä alun perin oli tarkoitus, että energiaveroja ei nosteta ollenkaan. Sen jälkeen, kun energiaverojen nostopäätös lähdettiin tekemään, soppa olikin täysin valmis. Ei energiaveroja pitäisi lähteä tekemään tilanteessa, jossa energiastategiaa lähdetään muuttamaan yhden miljardin markan verokertymän vuoksi. Se on tämän asian ehkä päällimmäinen ja kaikista pahin ongelma tällä hetkellä.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valiokunnan mietinnössä vedotaan tähän, että ympäristöohjaavuus on heikkenevässä ja monet muutkin ovat puhuneet siitä, että veroilla saadaan ympäristöohjaavuutta. Minä ihmettelen, miksi puhutaan niin pienestä asiasta, kun ed. Hassi on toimittanut kansanedustajille tiedoksi tällaisen tutkimuksen, jossa Nesteen alayhtiö Casum on selvittänyt, kuinka paljon hiilidioksidipäästöjä Suomessa on. Tämän mukaan hiilidioksidipäästöt vuonna 2010 ovat 44 prosenttia suuremmat kuin vuonna 1990. Ja nyt on parhaillaan käynnissä neuvottelut Rion jatkosopimuksesta, jonka mukaan päästöjen pitäisi silloin olla huomattavasti alhaisemmat kuin vuonna 1990. Tässä siis Suomi pääsee 44 prosenttiin tämän uuden veromallin perusteella.

Sen sijaan, jos vanha veromalli säilytetään, niin nuo päästöt nousevatkin vain 40 prosenttia. Mitä ihmeen järkeä on puhua siitä neljästä prosentista, kun me olemme 50–60 prosenttia yli sen, mitä pitäisi olla? Joku tolkkua tässä pitäisi olla.

Ympäristöministeriö on tietenkin johtanut eduskuntaa harhaan, kun se on selvittänyt, kuinka nämä verot muka vaikuttavat siihen, että Suomi voi selvittää Rion sopimuksesta ja lisäksi jättänyt sanomatta, mitä haittoja maakaasusta on. Toivottavasti saadaan oikeita tietoja vähitellen.

Kauppa- ja teollisuusministeri Kalliomäki: Puhemies! Vain lyhyesti selvennykseksi edustajien Pekkarisen ja Korhosen puheenvuoroissaan esittämiin kysymyksiin EU-säädösten vastaisuudesta. Kysymyksen on siis tuontiveron säädösvastaisuudesta. Me joudumme joka tapauksessa tuontiverosta luopumaan. Miksi tuontivero sitten aikanaan asetettiin 94? Se tietenkin tuli sen vuoksi, että asetettiin myös hiilidioksidivero, jolla haluttiin ajaa ympäristöasiasa mutta samaan aikaan taattiin tuontiverolla kilpailukyky suomalaiselle tuotannolle, joka hiilidioksidiverosta johtuen olisi ja on huonommassa asemassa kuin kilpailevat tuottajat ennen kaikkea pohjoismaisilla markkinoilla, mutta myös laajemmin erityisesti Euroopan unionin alueella.

Näin tehtiin aikanaan pari vuotta sitten, jolloin pohjoismaisten sähkömarkkinoiden avautuminen ei ollut vielä läheskään niin pitkällä erityisesti Suomen osalta kuin tällä hetkellä on ja tilanteessa, jossa Suomen meno muun muassa sähköpörssiin oli huomattavasti kaukaisempi asia kuin nyt. Nyt se on hyvinkin aktueili asia. Toisin sanoen tällä hetkellä olemme vielä enemmän naimisissa tuon kilpailukykyongelman kanssa. Suomalainen tuotanto häviää vuoren varmasti sen hiilidioksidiveron verran kilpailijoilleen naapurimaissa, ja kilpailijat ottavat tämän verran hintaa lisää. Se on ihan normaali markkinamekanismin seuraus ja se tarkoittaa sitä, että olemme jatkossa aina enemmän tuontiriippuvaisia tuojan markkinoilla ja tuoja määrittää hintatason Suomessa laajemminkin silloin sähkön hintamarkkinoilla.

Tämä on sitä arkea, joka meitä kohtaa tällä ja monella muulla sektorilla unionin jäsenmaana ja osana sitä eurooppalaista kehitystä ja globaaliakin kehitystä, jossa markkinoita avataan. Me joudumme huomioimaan väistämättä tämän todellisuuden eikä ongelmaamme helpota se, että koko pohjoismaisella tasolla tilanne on kehittymässä siihen suuntaan. Meillä ei ole mitään varmuutta siitä, ettei sähkön tuotantokapasiteetti nykyisillä hinnoilla edes pohjoismaisella tasolla ala olla meille ongelmallinen tuonti- ja vientisuhteessa, että kapasiteetti olisi sillä tavalla riittävä kuin se on tällä hetkellä.

Ruotsin energiapoliittinen linjaratkaisu tulee vaikuttamaan tässä suhteessa merkittävästi. Tämä vuosi on ollut hyvä ja opettavainen esimerkkivuosi suomalaisille ja koko Pohjoismaille, kun Norjassa ja Ruotsissa oli niin sanotusti huono vesivuosi. Vesivoima putosi pois siitä myyntistrategiasta, jos niin voi sanoa, jolla Ruotsi ja

Norja ovat jyllänneet tähän saakka. Totta kai siitä oli sitten etua ennen kaikkea tanskalaiselle hiilisähkön tuotannolle, joka teki komeita voittoja tänä vuonna. Jos tämä vesivuosi olisi ainoa laatuaan esimerkiksi kymmeneen vuoteen, niin voisimme olla hiukan helpottuneempia, mutta näin ei välttämättä ole.

Edessä on tilanne, jossa suomalaista sähköhuoltoa, josta on hyvin suora yhteys talouden ja työllisyyden kehittämiseen, joudutaan katsomaan laajemmankin kokonaisuuden kuin vain pohjoismaisen markkinan osalta ja joudumme käymään ja käymme keskusteluja myös idän suuntaan, Euroopan unionin ja Baltian suuntaan siitä, minkälaisia lisämahdollisuuksia voisi olla tuotantokapasiteetin vahvistamiseksi ja sillä tavalla, että suomalaiset tuottajat eivät joutuisi tässä aivan lapsipuolen asemaan.

Meillä oli edessämme ennen tätä veromuutosta, jonka toivon tulevan hyväksytyksi, erittäin ankea näkymä tulevaisuuteen. Se on pikkuisen parempi nyt, jos tämä hyväksytään mutta ei kovin lohdullinen vielä. Olen aikaisemminkin sanonut tässä salissa, että kun energiastrategia valmistuu hallituksesta ja tulee aikanaan tänne saliin, silloin veri vasta punnitaan. Silloin meidän on otettava kansanedustajina todella kantaa arkirealismiin Euroopassa, Pohjoismaissa ja Suomessa energiapolitiikassa, ja se on aika karua keskustelua, jota silloin tässä salissa käydään, jos ne, jotka käyvät keskustelua, haluavat olla rehellisiä itselleen ja muille.

Ed. H a s s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Kalliomäki toi esille hallituksen mallin, jossa siis sähkön tuotannosta poistetaan kokonaan ympäristövero, mielestäni lähes ainoan lähes järkevän perustelun, joka on se, että sähkön tuotannon ympäristövero vaikuttaisi tuontisähkön hintaan nostavasti. Tämä argumentti on mielestäni kuitenkin järkevä vain sikäli, mikäli tuojalla tai tuojilla on jonkinlainen monopoliasema.

Pohjoismaiden sähkömarkkinoiden vapautuminen tulee merkitsemään myös sitä, että toisin kuin ennen esimerkiksi Ruotsista sähköä ei meille tule myymään vain yksi valtiollinen sähköyhtiö, vaan sielläkin on useita keskenään kilpailevia yhtiöitä. Olisi se kumma, jos ei tilanteen muuttuminen tällä tavalla ja kilpailun avautuminen vaikuttaisi siihen, millä hinnalla tuojat sähköä tarjoavat.

Mutta kaiken kaikkiaan luulisi nimenomaan sosialidemokraattisen ministerin muistavan sen,

että vaikka markkinat ovatkin hyvä renki, ne ovat kuitenkin huono isäntä, ja tässä tapauksessa se, että markkinoiden vapautuminen on pääargumentti ympäristöohjaavuuden heikentämiseen, mielestäni tarkoittaa markkinoiden päästämistä isännän asemaan ympäristön vahingoksi.

Ed. M. K o r h o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Kalliomäki on siinä asiassa oikeassa, että me teimme erittäin ison energiapolitiittisen strategisen virheen viime kaudella viime hallituksen aikana, kun sähkömarkkinalaki säädettiin. Sen ongelma on osaksi myös tässä nyt käsittelyssä, ja silloin, jos nyt oikein muistan, ministerinä oli ed. Kääriäinen. Silloin siirryttiin perusenergian huoltojärjestelmästä energiabisnekseen, ja sen seurauksena nyt meillä on nyt tämä esitys käsissä.

On totta, minkä ministeri Kalliomäki toi esille, että emme voi tietenkään kilpailla, kun meillä on sähkömarkkinalainsäädäntö voimassa, olemattomilla arvoilla, mutta siinä nousee myös esille se, että on erittäin vaikea kilpailla sellaisen energiatuottajan kanssa, jolla on ns. ylimääräistä energiaa yli oman tarpeen. Emme voi koskaan edes rakentaa sellaista energiantuottajajärjestelmää, että voimme kilpailla tehokkaasti tuottajan kanssa, jolla on kapasiteettia yli sen, mitä se tarvitsee.

Tähän liittyy se kotimaisuuden näkökulma, että kyllä silloin, kun on mahdollisuuksia, kotimaiset mahdollisuudet energian tuotantoon myös työllisyysnäkökulmasta, aluepolitiittisesta näkökulmasta, ympäristö- ja kansantalousnäkökulmasta pitäisi hyödyntää. (Ed. Tiuri: Turve!) — Kyllä, ed. Tiuri on tietystä osin oikeassa, meillä on turve yksi mahdollisuus. Biopolttoaineet, puuenergia, ne mahdollisuudet pitää käyttää ennen niin hirveän suositua ydinvoimaa, jota ed. Tiuri edustaa. (Ed. Tiuri: Turvetta pahempaa ei ole!) — Aivan, sillä on ongelmansa, jotka tunnustetaan, ei siinä ole mitään epäselvää. — Mutta millään muulla maalla luultavastikaan maailmassa ei ole varaa olla hyödyntämättä omia energialähteitään, ennen kuin lähdetään tuontipolttoaineisiin.

Ed. K ä ä r i ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Kalliomäen ja vähän muittenkin puheenvuorojen johdosta pitää sanoa, että nythän ei keskustella pelkästään monimutkaisesta ja vaikeasta energiaverotuksesta. Nythän tehdään ennen joulua tässä salissa faktinen päätös hiilivoiman lisärakenta-

misesta, minkä hallitus on valinnut, jo aika tavalla selvinkin sanoin, perusvoimaratkaisuksi tähän maahan lähitulevien vuosien ajaksi. Tämän ratkaisun tulee tekemään hallitusryhmistä kertyvä jonkinlainen enemmistö. Nyt tehdään faktinen päätös hiilivoiman rakentamisesta samaan tapaan, kuin tehtiin faktinen, tosiasiallinen, päätös siitä, että maahan ei rakenneta ydinvoimaa. Tämä on saman tyyppinen päätös, samaa järeysluokkaa.

Toisekseen, mitä tulee energiapolitiikan markkinaehtoisuuteen, niin sille suunnallehan ei ole kukaan mahtanut yhtään mitään. Nytkin sanon, että sähkömarkkinalain säätäminen aikoinaan, ja se tapahtui muutoin aika laajalla enemmistöllä, oli sittenkin väistämätön kehityssuunta. Mutta tämä ei tarkoita sitä, että energiapolitiikan pitää olla kokonaan markkinoiden armoilla, vaan hallituksella täytyy olla tietyissä asioissa hyvin jämerä tahto, ote siinä, mihin suuntaan viedään energiapolitiikkaa. Veropolitiikkahan on ohjaamista, jonka tekevät hallitus ja eduskunta, ja nyt ohjataan Suomen energiapolitiikkaa kohti perusvoimaratkaisua, joka merkitsee hiilen lisärakentamista faktisesti.

Ed. J u h a n t a l o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Kalliomäen puheenvuoro oli sillä tavoin reilua puhetta, että hän sanoi, että olemme umpikujassa, joka koko ajan pahenee ja pahenee. Mutta miksi me olemme umpikujassa? Kyllä meidän täytyy joka tapauksessa tuoda ydinvoima esille. Se oli niin skandaalimaisen typerä päätös, joka aikoinaan tehtiin. Me olemme tosiaan nyt sellaisessa tilanteessa, jossa Ruotsi pompottelee meitä pidemmin ja pidemmin ja pitää tiettyä hintapolitiikkaa. Meille tulee vääjäämättä hetki, joka heittää meille todella vaikean tilanteen.

Kun puhutaan päästöistä ja hiilidioksidista, niin onhan selvä, että kun Norja tuottaa vedellä 100 prosenttia, Ruotsi 50 ja ydinvoimalla noin 10 prosenttia, me olemme jäämässä sellaiseen pottiin, jossa meillä energiapaletti on niin ankara, että menemme koko ajan huonompiin päätöksiin.

Meidän pitäisi kuitenkin puhua vielä siitä, mistä ed. Kääriäinen sanoi, siis siitä, mihin mammuttimainen kivihiihen lisääminen johtaa. Se on todella vakavaa, ja jos se on vääjäämättä tulevaisuutta, me emme pääse siitä kierteestä helposti irti.

Siinä minä olen ed. Tiurin kanssa eri mieltä, että me tarvitsemme jatkuvasti politiikkaa ja

energiapolitiikkaa, jossa kotimaisten energia-muotojen pitää olla vääjäämättä mukana.

Kauppa- ja teollisuusministeri Kalliomäki: Puhemies! Ed. M. Korhonen on aivan oikeassa siinä, että ennen kaikkea kotimaiseen uusiutuvaan energiaan pitää meillä panostaa. Se tarkoittaa panostamista nimenomaan kotimaan markkinoille tapahtuvaan tuotantoon, yhdistettyyn sähkön ja lämmön tuotantoon ennen kaikkea ja lämpökeskuksiin. Me olemme niihin panostaneet. Niin kuin sanottu, Suomi on Euroopan johtava maa yli 20 prosentin osuudella, Ruotsi on hieman meitä vielä edellä, Itävalta hieman jäljessä. Euroopan unioni, kun kävin siellä viikko sitten, asetti ministerineuvoston tasolla tavoitetta osuuden nostamiseksi uusiutuvan energian osalta 6 prosentista 12 prosenttiin. Sanoin siellä, että se on aivan liian kunnianhimoton tavoite ja otin esimerkiksi Suomen, Ruotsin ja Itävallan. Me noudatamme tässä hallituksessa ja tässä eduskunnassa toivottavasti juuri sitä linjaa, mutta kyse on nimenomaan kotimaisille markkinoille suunnatusta tuotannosta.

Totta kai meillä on esimerkiksi se ongelma, että olemme olleet sillä tavalla, luojan kiitoskin, edistyksellisiä, että olemme kaukolämpöjärjestelmiä rakentaneet. Mutta se ongelma on tietty siinä, että yhdistettyä tuotantoa ei silloin pystytty enää sillä tavalla rakentamaan eteenpäin kuin toki haluaisimme; kun lämpökuormat ovat kiinni, ei synny enää tarvetta kaukolämmön rakentamiseen sillä tavalla, kun se urakka on tehty. Toinen osa on tietysti teollisuuden höyryn tuotanto. Siltäkään osin ei voi olla mitään mahtavia avauksia edessä.

Ed. Hassi viittasi siihen, että kun kilpailijamaissakin kilpailu toimii, se painaisi Suomeen tuotavan sähkön hintaa alas. Totta kai kilpailun pitääkin näin toimia, mutta pohjoismaiset markkinat ovat avoimet markkinat ja suomalainen tuottaja kilpailee niillä samoilla markkinoilla. Jos sillä on kustannusrakenteessaan kilpailuasetelmaa heikentävä tekijä, vuorenvarmasti suomalainen tuottaja häviää sen verran, eikä pääse siihen markkinaan kiinni sillä tavalla kuin nämä kilpailijat. Tämä on sitä arkea, jossa nyt elämme. Vuosikymmeniä elimme toisenlaisessa arjessa, jolloin ei tarvinnut huolehtia niin paljon tällaisesta asiasta.

Tämä liittyy myös siihen, että meidän tuotantovalikkomme on myös sillä tavalla ongelmallinen, että emme pääse kustannusrakenteessa lähellekään niitä etuja, joita ruotsalaiset erittäin

taitavasti ja hyvin, totta kai, käyttävät hyväkseen, kun heidän markkinoillaan olevat sähkön-tuotantolähteensä ovat ennen kaikkea vesivoima ja ydinvoima, norjalaisilla vesivoima, ja kustannusrakenne on tietenkin hyvin edullinen. Vesivoima lähtee aina markkinoille ensimmäisenä, ydinvoima sen jälkeen, ja sitten tulee näitä muita. Edes viimeisessä rivissä ei tule turpeeseen perustuvaa tuotantoa.

Toisin sanoen, vaikka tätä veromuutosta ei olisi tehtykään, nykyisen verotuksen puitteissaakin, kun rajavero joudutaan poistamaan, olisi muun muassa Oulun Toppilan lisälauheisuus, noin 1 000 megawattia, pudonnut pois, sen kilpailukyky ei riitä kerta kaikkiaan. Varmaan olemme tehneet virheen, kun on perustettu lauhdetuotantoa turvepohjaiseen toimintaan. Haapavesi olisi ongelmissa, mutta hallitus hoitaa erityisjärjestelyillä Haapaveden ja Seinäjoen ja pari muutakin laitosta.

Ed. Kääriäistä olen arvostanut tämän eduskuntakauden aikana siinäkin, että hän on pitänyt aika matalaa profiilia energiapolitiikassa, minkä uskon johtuvan siitä, että hän tietää totuuden ja sen taustan, jossa viime eduskuntakaudella teimme eräitä virheitä. Eikä silloin ole kysymys pelkästään ydinvoimasta. Ei meidän energiapolitiittinen näkymämme kulminoidukaan sillä tavalla ydinvoimaan, kuin on ehkä julkisuudessa annettu ymmärtää. Toki jos katsotaan puhtaasti ympäristöpolitiittisesta näkökulmasta, tilanne voi olla sellainen, että aikamoinen kulminaatio tulee eteemme, mutta en usko, että se on tämän keskustelun aihe, vaan yhtenä osana sitä keskustelua, jota tulevaisuudessa, suhtkoht lähellä, ensi vuoden puolella, käymme.

Ed. Tiusanen: Arvoisa rouva puhemies! Keskustelun alku vahvistaa ehdottomasti sitä käsitystä, että energiaverouudistus, josta nyt eduskunnalla on hallituksen esitys, on kuitenkin aika pitkälti myös sen tilanteen käynnistämistä, että Suomessa jälleen aloitettaisiin ydinenergiaan pohjautuvan perusvoiman rakentaminen eli uusien reaktoreiden rakentaminen. Tässä aivan selvästi jo ministeri Kalliomäki tuon totesi, että keväällä ollaan tosipaikan edessä tässä kohdin.

Arvoisa puhemies! Eduskunnalle annettu hallituksen esitys energiaverotuksen uusimisesta on toki ennen muuta ja hyvin paljon ympäristöllisesti ja myös sosiaalisesti merkittävää lainsäädäntöä sen lisäksi, että se on ikään kuin fiskaalista. Kuitenkin eduskunnalle on suotu varsin lyhyt

aika paneutua hallituksen esityksen välittömiin ja toisaalta pitkälti tulevaisuuteen ulottuviin vaikutuksiin. Eduskunnalle lieene alun perin ollut tarkoitus varata varsin vähäinen osuus energieverotuksen käsittelyssä, huomattavasti vähäisempi kuin mihin lopulta eduskunta on yltänyt. Tietysti näitä saavutuksia ei voi kovin suurina pitää vielä tähän mennessä, mutta edessähän on tietysti mahdollisuuksia. Poikkeuksellisen lyhyttä käsittelyyn varattua aikaa ovat muun muassa ympäristövaliokunta kuten myös valtiovarainvaliokunta kritisoinut. Valiokunnat ovat katsooneet, että aika on ollut aivan kohtuuttoman lyhyt. Ympäristövaliokunta omassa lausunnossaan totesi, että menettely ei ole hyvän lainsäädättötavan mukaista.

Energiaverotuksesta antamassaan lausunnossaan ympäristövaliokunta totesi yksimielisesti, ettei energiaverotusta ole riittävästi käsitelty ympäristöohjauksen näkökulmasta. Tämä saattaaakin valiokunnan mielestä merkitä sitä, että hiilidioksidipäästöt lisääntyvät. Tätä mieltä oli selvä enemmistö myös valiokunnassa kuulluista asiantuntijoista. Mikä myös oli mielenkiintoista, oli se, että valiokunnassa kuullut ympäristöministeriön johtavat asiantuntijat olivat eri mieltä kuin ympäristöministeri. Tämän asian, joka siis liittyy nimenomaan hiilidioksidipäästöihin, toteaa myös valtiovarainvaliokunta omassa mietinnössään.

Ympäristön ja kestävä kehityksen näkökulmasta tilanne on erittäin epätydyttävä. Valtiovarainministeriön finanssineuvos Teirin sähköverotyöryhmä luovutti oman muistionsa jo kesäkuussa. Se lähti yksiselitteisesti kivihiilen suostamisesta ja mietinnön kantavana ajatuksena oli kivihiilen aseman parantaminen nimenomaan maakaasuun ja kotimaisiin polttoaineisiin nähden. Mietintö on sellaisenaan tilaustyö, joka palvelee vain ja ainoastaan kivihiilen polttamista.

Mietinnön luonnehtiminen tilaustyöksi kivihiiivoimalan rakentajille on erityisen perusteltua. Tilaustyöhön kuului työryhmän työn suunnittaminen niin, että hiilidioksidiverosta luovuttiin täysin. Mainittakoon vielä, että työryhmä koostui ainoastaan valtiovarainministeriön, tullin sekä kauppa- ja teollisuusministeriön virkamiehistä. Mukana ei ollut ainuttakaan ympäristönsuojelua edustavaa henkilöä. Eli jälleen ympäristönäkökulmasta ja yleensäkin yhteisestä edustamme katsottuna varsinainen epäkohta: koko asia on valmisteltu ainoastaan valtiovarainministeriövetoisesti.

Myöhemmin erilaisissa työryhmissä on yritet-

ty vaikuttaa esityksen ympäristö- ja työllisyysvaikutuksiin. Kuitenkin valtiovarainministeriö kauppa- ja teollisuusministeriön tukemana on pitänyt ja pitää kynsin hampain kiinni kivihiilen, ympäristön kannalta kaikkein vahingollisimman energialähteen verotusaseman parantamisesta. Pääinvastoin kauppa- ja teollisuusministeriö teetti ennakkolaskelmansa, muun muassa Energia-Ekono Osakeyhtiön ympäristöselvitykset vain yhdelle mallille, hiilivaihtoehdolle. Ministeriön ennakoasetelma on neljän 500 megawatin hiilivoimalan rakentaminen Suomeen, siis todellakin mittatilaustyö. (Ed. Tiuri: Kaasua ei ole!)

Energiaveroesitys laiminlyö erityisesti maakaasun käytön. Sen käyttö on vähentänyt maamme rikkipäästöjä. Samoin sen kasvihuonevaikutus, erityisesti hiilidioksidipäästöt ovat vain 60 prosentin luokkaa hiilen vastaavista. Maakaasun hiilidioksidipäästöt ovat 53 grammaa ja kivihiilen 93 grammaa samaa energiamäärää eli megajoulea kohden. Tämän on ympäristövaliokunta myös yksimielisesti todennut ja painottaa, että energiaverotuksella tulee ohjata energian tuotantoa ja sen kulutusta ympäristöystävällisempään suuntaan. Tätä valiokunnan mielestä on maakaasun käyttö kivihiilen sijasta.

Ympäristövaliokunta lausunnossaan painotti yksimielisesti puun käytön lisäämistä myös suuremmissa lämpövoimalayksiköissä ja valtiovarainvaliokunta on tämänpäiväisessä mietinnössään tähän myös yhtynyt. Valiokunta toteaa lausunnossaan puun lisäkäytöllä olevan myönteiset työllisyysvaikutukset sen lisäksi, että se on myös ympäristöllisesti tärkeä ja kestävä tapa tuottaa energiaa.

Ympäristövaliokunta kiinnittää lausunnossaan vakavasti huomiota siihen, että energiaratkaisujen tulee tukea ympäristö- ja energiateknologista osaamista, jolla on vientiä ja vientipotentiaalia. Valtiovarainministeriöstä lähtenyt hiilen polttamisen edistämismalli sen sijaan on eräänlainen bulkkimalli. Se ei edistä kansallista energiasäästöä, siihen pohjautuvaa tutkimusta ja tuotekehittelyä. Se ei edistä sitä suomalaista tietotaitoa, joka liittyy uusiutuvien energialähteiden hyödyntämiseen, kaasuteknologian kehittämiseen jne.

Arvoisa puhemies! Ympäristövaliokunta katsoi myös, että ympäristöohjaava vero säilytetään sähkön erillistuotannossa. Kanta syntyi äänestyksen jälkeen, mikä ei kuitenkaan vähennä tämän kannanoton ympäristömerkitystä.

Suomi on sitoutunut Rion ilmastositoumuksen toteuttamiseen. Tiedämme myös uusimman

hiukkastutkimuksen tulokset. Niin kutsutut pienhiukkaset ja niiden terveysvaikutukset ovat epidemiologisten tutkimusten mukaan yllättävänkin suuret. Yhdysvalloissa toteutettu viiden kaupungin tutkimus osoittaa hiukkasten selkeän korrelaation kuolleisuuden lisääntymiseen.

Hallituksen esityksen veroratkaisut toimivat Rion ilmastopöytäkirjan toteuttamista vastaan. Hallituksen esitys lisää myös toteutuessaan hengitysilmamme pienhiukkasmäärää ja on osaltaan uhkaamassa ei ainoastaan keuhko- ja hengityselinsairauksista kärsiviä, vaan kaikkia suomalaisia. Luonnollisesti kivihiilen polttamisen vaikutukset eivät rajaudu vain Suomen rajojen sisäpuolelle.

Arvoisa puhemies! Kun puhumme näistä asioista, on tietysti selvää, että ne määrät ovat rajallisia, mitä tämäkin uusi energiaverotus, jos se tulee toteutetuksi, merkitsee. Mutta joka tapauksessa tällainen uusi tapa kohdella kivihiiltä verrattuna muihin energiamuotoihin avaa toki laadullisesti nimenomaan uuden tilanteen, jossa myöskään ihmisten terveyden kannalta ei voi tätä lakiesitystä puolustaa.

Energiaveroesitys johtaisi luonnollisesti suurempiin hiilidioksidipäästöihin kuin nykyinen lainsäädäntö tai lakialoite n:o 69 eli ed. Satu Hassin nimissä oleva, hänen ensimmäisenä allekirjoittajana tekemä lakialoite. Merkittävämpää vielä on se, että se ohjaa tulevaisuudessa rakennettavien voimaloiden energiaratkaisuja samoin kuin koko energian käyttöön liittyviä kysymyksiä kuten valmiutta energian säästöön. Hyväksyessään esityksen eduskunnalle energiaverotusta koskevan lainsäädännön uudistamiseksi valtioneuvosto merkitsi pöytäkirjaan lausuman: "Hallitus katsoo, että Rion sopimus velvoittaa allekirjoittajamaita vähentämään hiilidioksidipäästöjään. Verotus on keskeinen ympäristöpoliittinen ohjauskeino. Hallitus katsoo, että kotimaisten polttoaineiden, erityisesti puun käyttöä energialähteenä edistetään keinoilla, jotka ottavat huomioon työllisyys- ja ympäristönäkökohdat. Hallitus selvittää, miten hiilidioksidipäästöjä voitaisiin edelleen vähentää myös verotuksen keinoin."

Sähköntuotannon verottaminen ympäristöllisesti kestäväällä tavalla, siis verottamalla kivihiilellä tuotettua sähköä, on juuri tällainen valtioneuvoston hakema verotuksen keino. Hallituksen esitys toimii täsmälleen päinvastaisella tavalla kuin sen oma lausuma. Tämän ihan saman asian hyväksyy, kirjaa ja jopa alleviivaa valtiovarainvaliokunta mietinnössään, kuten

teki myös ympäristövaliokunta omassa lausunnossaan.

Meillä ei ole käsissämme, arvoisat edustajat, vain kahta Mustaa Pekkaa, kivihiiltä ja ydinvoimaa. Maakaasu on teknisesti mahdollinen, taloudellisesti nykyverotuksella kilpailukykyinen perusvoiman lähde. Vattenfalletin kahden 400 megawatin voimalan rakentamissuunnitelmat ovat realistisia ja ympäristöllisesti kestävämpiä kuin vastaavan hiilienergian rakentaminen. Rakentamisaikojenkin on, ed. Aittoniemi, puhuttu sinne Imatran suuntaan, missä on kaasukapasiteettia.

Eduskunnan täysistunnon on pystyttävä muuttamaan hallituksen esitystä ympäristöllisesti kestävämmälle linjalle. Sähköveron korotuksen suuntaaminen teollisuudelle kotitalouksien sijasta on myös ympäristöllisesti perusteltua sen lisäksi, että se on sosiaalisesti järkevää. Nimittäin tämä vähentäisi teollisuuden energiaa tuhlaavia prosesseja.

Lopuksi haluaisin todeta, että se edistyminen, mitä on tapahtunut viimeisessä valiokuntakäsittelyssä, on tietysti positiivisesti todettava, mutta määrältään se on tietysti tältä osin mitätöntä, mikä koskee sähköveron ikään kuin takaisin siirtoa hallituksen esitykseen nähden kotitalouksilta teollisuudelle. Määrät ovat todella pienet.

Lopuksi totean, että valtiovarainvaliokunnan mietintö on tosi perusteltu, hyvä, ja kun sitä lukee, olisi voinut luulla, että se olisi tullut toisen tyyppiseen lopputulemaan kuin mietinnössä on todettu. Erityisesti tietysti tyydytyksellä voin panna merkille sen, että täällä on ympäristönäkökulma ja myös ympäristövaliokunnan lausunto varsin monella tavalla ja monessa kohdin otettu hyvin huomioon.

Viimeiseksi lopuksi viitaten ministeri Kalliomäen puheenvuoroon ja myös kohtaan 5 sivulla 6 valtiovarainvaliokunnan mietinnössä, jossa puhutaan ympäristöverotuksen kansainvälisistä kehityslinjauksista, on hyvä kuitenkin muistaa ja pitää mielessä se, että täälläkin puhutaan ainoastaan komissiossa valmisteilla olevasta esitysluonnoksesta energiatuotteiden verotuksen direktiiviksi. Ennen kuin siitä tulee Suomea todella velvoittavia päätöksiä ja ennen kuin ne on katsottu, se olisi kylläkin varsin pitkälle tulevaisuuden asia ja niihin nyt vetoaminen on vähintään ennen aikaista. Tulee mieleen, että tässä nyt on lähinnä sen tyyppinen asenne, että mitäköhän se EU-setä nyt tähänkin sanoo ja voiko tällaista kansallista rakennetta kuin kestäväää energiaverotusta toteuttaa.

Ed. Lindén (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä voitaneen todeta, että arpa on jo ratkaissut kaksi tärkeää asiaa energiaverosityksen eteenpäin menossa. Ympäristövaliokunnan puheenjohtaja Tiusanen kertoi, miten ympäristövaliokunta lausuntoaan teki, ja siellä arpa ratkaisi ympäristövaliokunnan kannan lausumassa siitä, että ympäristöohjaava vero tulee säilyttää myös sähkön erillistuotannossa. Kuulimme myös valtiovarainvaliokunnan puheenjohtajan Pekkarisen kertomuksen siitä, että myös valtiovarainvaliokunnassa arpa ratkaisi kotimaisten polttoaineiden tukemisen valtiovarainvaliokunnan mietinnössä. Toivottavasti arpaa ei tarvitse enää kolmatta kertaa tämän asian käsittelyssä käyttää.

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa rouva puhemies! Valtiovarainvaliokunta on tänään saanut mietintönsä valmiiksi energiaverosityksestä. Niin kuin ed. Lindén viittasi, eräs keskeinen kohta laissa syntyi arpomisen jälkeen. Viime eduskuntakaudella tehtiin kolme suurta verouudistusta, mutta koskaan ei valtiovarainvaliokunnan verojaoston työskentely ollut loppuun saakka niin sekaisin kuin tämän lain yhteydessä. (Ed. Aittoniemi: Sen kyllä huomaa!) — Sen kyllä, ed. Aittoniemi, huomaa täällä tulevissa äänestyksissäkin varmaan. — Mistä tämä sitten johtuu, niin se viittaa myöskin siihen, että sekä ympäristövaliokunnan lausunnon että valtiovarainvaliokunnan mietinnön tekstiasiat ovat selvässä ristiriidassa tämän itse lakitekstin kanssa. (Ed. Tiuri: Tiedon puutteesta johtui!) — Se johtuu siitä, ed. Tiuri, että tämän esityksen taustalla ovat kyllä, kun asiantuntijalausuntoja kuuntelee, Imatran Voiman Voima, teollisuus ja keskuskauppakamari. Muut asiantuntijat juurikaan eivät mietintöä tukeneet. Mehän tiedämme, ed. Tiuri, että tämän lain valmistelussa ovat Imatran voimat olleet takana, ja täällä eduskunnassakin jaostoa johtaa Imatran Voiman hallintoneuvoston puheenjohtaja. Tämä siis tiettyyn mittaan selittää sen linjauksen, miksi Suomessa on niin orjallisesti lähdetty EU-direktiivien näkökulmia etukäteen noudattamaan ja miksi niin helposti on hylätty se ympäristön kannalta hyvä energiaverolinja, mikä meillä viime kerralla tehtiin.

Nyt kun ed. Tiuri on paikalla, niin sanon sen, että toki tässä myöskin koko ajan haittaa se, että on yksi energian perusvaihtoehto, ydinvoima, suljettu nyt vaihtoehtojen joukosta pois, ja niinpä me olemmekin, kuten ed. Kääriäinen täällä sanoi, hiilirakentamisen linjan valinneet. Kun ed.

Tiusanen täällä puhui maakaasun kohtalosta, niin sitäkin jäin suremaan, vaikka me tiedämme, että se ei ole niin realistinen vaihtoehto tänä päivänä, mutta tällä linjauksella kyllä maakaasu nyt suljetaan aika huonoon asemaan. Ekonon lausunnossa, joka on kauppa- ja teollisuusministeriön tilaama, todetaan, että maakaasun tilanne on aivan sama kuin turpeen, että lauhdesähkön tuottaminen maakaasulla usein yhdistetyn sähkön ja lämmön tuotannon yhteydessä menettää kilpailukykynsä. Maakaasulla tuotettu lauhdesähkö siirtyy kivihiililauhteen osalle joko samassa laitoksessa tai saman omistajan muissa hiililaitoksissa. Siis ydinvoima on suljettu eduskunnan virheellisellä päätöksellä pois, ja nyt tällä lakiesityksellä suljetaan maakaasuvaihtoehto ilmeisesti pois.

Arvoisa puhemies! On paikallaan tarkastella esityksen ympäristövaikutuksia ennen kuin menen keskustan vaihtoehtolinjaan. Me tulemme toisessa käsittelyssä esittämään käsittelyn pohjaksi oman vaihtoehtomme, joka noudattelee pitkälle nykyistä verojärjestelmää ja myöskin on paranneltu versio ed. Hassin ym. lakialoitteeseen perustuen.

Lakiesityshän syntyi Sauli Niinistön ollessa Suomen valtiovarainministeri ja Pekka Haaviston ympäristöministeri. Suomessa vihreät ensimmäisen kerran Euroopassa ovat hallituksessa, ja jälki on hiilenmustaa. Tosiasia on, että vihreät tukevat kuitenkin Lipposen — Niinistön hallitusta. Kun tätä neuvottelutilannetta katsoo, niin tähän on hyvin pitkälle ollut ministeri Niinistön diktaatti. Hän ei ole antanut periksi lainkaan, loppuvaiheessa vaivaiset 30 miljoonaa, eikä hän sitäkään tehnyt ympäristöpoliittisesta näkökulmasta, vaan se on hienosäätöä veronmaksajien kesken. (Ed. Hassi: Valitettavasti!) Kun takana on hallituksen yksimielinen esitys, jossa vihreiden ympäristöministeri on mukana, valitettavasti, tämän jälkeen pelisäännöt ovat sellaiset, että valtiovarainministeri Niinistö pystyy tämän runnomaan lävitse jonkinlaisella enemmistöllä eduskunnassa (Ed. Biaudet: Ei nyt sentään!) ja tekin välillisesti, ed. Hassi, tulette niin kuin myöskin ed. Biaudet tukemaan hiilenmustaa energiaverolinjaa. Äänestätte sinällään oikein, mutta välillisesti te tuette tätä ja myöskin kannatte siitä poliittisen vastuun. (Ed. Biaudet: Jos äänestämme!)

Hallituksen ehdotus uudeksi energiaverolaiksi nimittäin muuttaa merkittävästi Suomen energiaverokäytäntöä. Tässä käytän hyväkseni professori Olli Tahvosen ja apulaisprofessori Mark-

ku Ollikaisen lausuntoja, jotka ovat Metsäntutkimuslaitokselta ja Helsingin yliopistosta.

Sähkön tuotannon energialähteisiin kohdistuvan energian hiilisisältöveroista luovutaan ja siirytään sähkön kulutuksen verottamiseen siten, että kotitalouksien verotus on suurempi kuin teollisuuden ja myöskin maatalouden ja muun pk-sektorin yritysten. Lämmön tuotannossa siirytään pelkästään hiilisisällön perusteella määräytyvään veroon, kuten tiedämme. Ehdotuksen tavoitteena on korjata energiaverotuksen epäkohtia, jotka haittaavat avointen markkinoiden toimintaa, niin kuin hallituksen esityksessä todetaan. Energiaverotusta harmonisoidaan lähemmäksi pohjoismaista käytäntöä, minkä toivotaan edistävän kotimaisen teollisuuden ja sähkön tuotannon kilpailukykyä.

Suomi otti ensimmäisenä maailmassa hiiliveron käyttöön. Kilpailukyvyyn turvaaminen on tärkeää, mutta edellyttääkö se todella nyt sitten ympäristöverotuksen romuttamista? Sitä se ei mielestäni edellytä.

Lakiesityksessä on kaikkiaan jätetty ottamatta huomioon ympäristöverotuksen ja muun verotuksen yhdistämismahdollisuuksia koskeva tietämys ja tutkimustulokset. Tämä onkin tärkeää havaita. Oikein kohdistettu ympäristöverotus korjaa vapaiden markkinoiden tehottomuutta samalla kun se tuottaa valtiolle verotuloja. Tavanomainen verotus sen sijaan tuottaa tehotomuutta. Kansainväliset tutkimustulokset kuitenkin osoittavat, että ympäristöveroihin sisältyvä tehokkuusetu voidaan saavuttaa huolellisella verosuunnittelulla, ei ympäristöverojen summitaisella kokeilulla, kuten Suomessa usein näytetään tekevän.

Tätä professoreiden lausuntoa olisi mielenkiintoista lukea laajemminkin, mutta tyydyn vain yhteenveto-osaan, jossa he toteavat: "Kokonaisuutena energiaverotus viittaa Suomen luopumiseen hiilidioksidipäästöjen ohjaamisesta, verotuksellisten ohjauskeinojen käytännön kehittamisestä ja suuntautumisesta moderniin tulevaisuuden energiatekniikkaan." — Näistä siis luovutaan. — "Tämän sijaan esitys korostaa tuontihiilellä tuotettua energiaa ja energiamarkkinoilla saavutettavissa olevia ehkä lyhytaikaisiksi jääviä etuja. Suomi näyttäisi suuntautuvan tuottamaan paljon päästöjä aiheuttavien alhaisen jalostusarvon tuotteita mahdollisimman halvalla ulkomaisille kuluttajille. Ympäristöhaitat ja alentunut maine ympäristönsuojelun ja uusiutuvien luonnonvarojen mallimaana kärsitään kotimaassa. Energiaverouudistus ei luo tulevai-

suudenuskoa vaan pessimismii suomalaisten kykyyn ratkaista ympäristöpolitiikan kysymyksiä kansantalouden kokonaisuuden näkökulmasta." — Näin professorit Tahvonen ja Ollikainen toteavat.

Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä hallitus on mennyt EU-säännösten taakse hyvin nöyrällä tavalla. Kuitenkin mielestäni se on tapahtunut ennenaikaisesti, hätiköiden ja osin täysin tarpeettomasti. Suomessahan oli ministerien Haavisto ja Arja Alhon epävirallinen ministerikokous, joka käsitteli ympäristöverotusta. Mietinnössäkin kuitenkin todettiin, että ministerikokouksen osanottajat arvostavat mahdollisuutta vähentää uusiutuvien energialähteiden verotusastetta myöntäessään niille poikkeuksia tai palauttaa niille kertyvät varat. Tämä parantaa mahdollisuuksia kehittää vaihtoehtoisia energiarakenteita. Osanottajat katsovat, että energiaverotulojen käytöstä tulisi voida päättää läheisyysperiaatteen mukaan kansallisella tasolla.

Keskustan vastalause, niin kuin sanoin, noudattaa sitä energiaverolinjaa, joka Suomessa viime kaudella aikaansaatii ja joka ympäristönäkökulmasta on edistyskellinen ja työllisyyden näkökulmasta hyvä. Me olemme myöskin tutki-neet EU:n määräyksiä tältä osin ja sikäli ed. Hassin ja muiden lakialoitetta, joka perustuu nykyiseen verojärjestelmään, muuttaneet siltä osin, että sähkön tuontiveroa ei kannettaisi yhteisömaista, sen sijaan kylläkin yhteisömaiden ulkopuolelta tulevasta sähköstä. Mehän tiedämme, että Suomessa tuontisähköä on käytännössä saatavissa Venäjältä jatkossa. Tässä suhteessa ympäristöongelmat ovatkin pahimmat. Olemme myöskin hivenen laskeneet ed. Hassin malliin liittyen vesivoiman lisäveroa.

Arvoisa puhemies! Vaikka tässä aika käy vähiin, vielä totean tiivistelmänä sen, että hallitus energiaveroesityksessään ei tyydy ratkaisemaan ongelmia, vaan se samalla on muuttamassa koko energiaverojärjestelmää hävittämällä pääosaa sen ympäristöohjaavuudesta. Toiseksi se on eriyttämässä ensimmäisen kerran energiaveron määrää käyttötarkoituksen mukaan kohdistamalla suurimmat korotukset kotitalouksiin, pienirytyksiin ja maatalouteen jättäen suurimman teollisuuden veronkorotusten ulkopuolelle. Se on suosimassa kivihiielen käyttöä, kiristämässä kotimaisen puun ja turpeen verotusta ja samalla heikentämässä niiden kilpailukykyä, kasvattamassa mittavaa verobyrokratiaa, jonka uusi tavattoman monimutkainen ja hallinnollisesti hankala malli aiheuttaa. Mehän joudumme palkkaa-

maan 40 uutta töpselitarkastajaa Suomeen tämän veromallin ansiosta. (Ed. Ihämäki: Työllisyys paranee!) — Ei parane, ed. Ihämäki, työllisyys, vaan voidaan arvioida — arviot vaihtelevat — ja väittää, että esimerkiksi turpeen aseman heikkenemisen vuoksi tässä menetetään 1 000—6 000 työpaikkaa. Voidaan laskea ehkä enemmänkin, mutta aivan varmaa on, että tämä on työllisyyden näkökulmasta negatiivinen.

Vastalauseemme veromallissa, totean vielä lopuksi sen, energian ympäristöveron rakenne säilytetään entisellään. Tuontisähkön veron mahdollinen ristiriita EU-säädösten kanssa ratkaistaan pääasiassa siten, että tuonti Euroopan yhteisön alueelta on verotonta, mutta yhteisöalueen ulkopuolelta verollista. Vesivoiman lisävero säädetään tasolle 1,2 penniä kilowattitunti. Kuten hallituksen esityksessäkin, otetaan käyttöön kulutukseen kohdistuva sähkövero, mutta veron suuruus on kuitenkin vain 0,5 penniä kilowattitunti. Koska sähkön tuotannon polttoaineisiin kohdistuu kotimaisia uusiutuvia energialähteitä suosiva ympäristövero, tällaisia erillisiä kotimaisen tuotannon tukijärjestelmiä ei siinä mielessä tarvita kuin hallituksen esityksessä on.

Tärkeä helpotus teollisuudelle tässä mallissa on se, että teollisuuden voimalaitoksissa omaan käyttöön verottomilla polttoaineilla tuottamaan sähköön ei kohdistu sähköveroa. Kevyen ja raskean polttoaineen veroa korotetaan, kuten hallituksen esityksessä.

Arvoisa puhemies! Kun eduskunnalla on laaja tahto säilyttää Suomen energiaveron ympäristöohjaavuus, säilyttää kotimainen energiatuotanto ja edistää sitä sekä kohdella eri sähkön tuottajia samalla tavalla, niin keskustan verolinjan tukeminen toisessa käsittelyssä antaa tähän mahdollisuuden. Se antaa mahdollisuuden luopua ministeri Niinistön hiilenmustasta verolinjasta ja säilyttää ympäristöohjelmassa kotimainen tuotanto. Tässä vielä voidaan huomioida jossain määrin myös EU:n säädökset ja Suomi voi tällä tavalla mennä järkevällä tavalla eteenpäin.

Ed. B i a u d e t : Ärade talman, arvoisa puhemies! Både vad det gäller processen och innehållet går föreliggande förslag till ändring av energibeskattningen till historien som ett allt annat än hedervärt projekt. Orsakerna är flera. För det första: stora utskottets färska kritik av Finlands EU-profil kunde knappast ha fått en mera direkt bekräftelse än regeringens energipolitiska linjeval. I fråga om koldioxidbeskattningen går man in för en ännu sämre miljöstyrning än vad

EU skulle kräva och tar därmed inte vara på möjligheten att vara en föregångare. Också i den här frågan lösgör sig Finland från den nordiska fronten, tyvärr. Om detta faktiskt är en klar tendens, kan man bara ana sig till hur folkomröstningsresultatet hade sett ut om detta varit känt redan då. Också till exempel Emu borde ännu kunna förankras bland medborgarna.

Siis ensinnäkin, arvoisa puhemies, suuren valtiokunnan tuore kritiikki Suomen EU-profiilia kohtaan tuskin olisi voinut saada suurempaa vahvistusta. Hiilidioksidiverotuksen osalta olemme nyt valitsemassa vielä huonomman ympäristöohjaavuuden kuin EU meiltä edellyttäisi, eikä meillä siten vaalita edelläkävijänä olemisen mahdollisuutta. Myös tässä asiassa Suomi irrottautuu pohjoismaisesta rintamasta, mikä on hyvin valitettavaa. Jos tämä todellakin on selvä tendenssi, voidaan vain otaksua, miltä kansanäänestyksen tulos olisi näyttänyt, jos linja olisi ollut tiedossa. Myös esimerkiksi Emulle olisi nyt vielä pystyttävä saamaan kansalaisten hyväksyntä.

Energiapolitiikassa on ja tulee olemaan kaksi aivan erilaista lähestymistapaa. Toinen on se linja, että lainsäädäntö on ratkaisevassa asemassa, kun yritetään vaikuttaa polttoaineiden valintaan ja tuotantotapojen kehittämiseen. Toinen on se linja, että markkinat, jotka eivät tällä hetkellä kuvasta kaikkia tuotteiden kustannuksia, saavat aina viimeisen sanan.

On aivan selvää, kumpi linja on parempi kestävä kehityksen kannalta. Hallituksen ja valtiokunnan enemmistön kanta ei tätä linjaa edusta. Energiapolitiikassa on nimittäin kyse niin perustavanlaatuisesta asiasta, että markkinoiden ohjaaminen, tai korjaaminen oikeammin, politiikalla ei ole ristiriidassa itse markkinatalouden kanssa. Itse asiassa tilanne on päinvastainen. Ilman kestävää energiapolitiikkaa meillä ei ole tulevaisuudessa myöskään markkinataloutta.

Ernst von Weizsäcker on sanonut aika viisaasti, ehkä hieman idealistisesti: ”Byrokraattinen sosialismi kaatui, koska hintojen ei annettu kertoa taloudellista totuutta. Markkinatalous uhkaa puolestaan tuhota ympäristömme ja samalla itsensä, mikäli hintojen ei anneta kertoa ekologista totuutta.”

Yksityiskohtaisempaan historiankirjoitukseen ei tässä vaiheessa enää ehkä kannata mennä, mutta lyhyesti on kuitenkin kerrottava ja kerrattava, miten tähän tilanteeseen olemme joutuneet, siis siihen, että meillä on käsittelyn pohjana eh-

dotus, joka ei sisällä hiilidioksidiverokomponenttia lainkaan sähkön tuotannon osalta.

Hallituksen viimevuotinen periaatepäätös vaati sekä ympäristöohjaavuuden että teollisuuden kilpailukyyn säilyttämistä. Budjettiriihi-päätöksessä, ns. veronvaihtopäätöksen yhteydessä, tämä toistettiin. Tämä esitys ei toteuta kumpaakaan, sillä ilman hiilidioksidikomponenttia ympäristöohjaavuudelta on pohja poissa samanaikaisesti, kun jotkut teollisuuden alat kärsivät ratkaisusta.

Raskaimman vastuun siitä, että näin kävi, kantaa valitettavasti ed. Osmo Soininvaara, joka hallituksen valmistelun aikana lähti tukemaan mallia ilman hiilidioksidikomponenttia. Jos hän hänen asiantuntemuksellaan olisi silloin eikä vasta valtuuskunnan kokouksen jälkeen, vihreiden siis, tukenut meidän edustajamme ilmoittamaa eduskuntaryhmänsä kantaa, meillä olisi tänään mitä todennäköisimmin ollut toinen käsittelyn pohja. Nyt käydyissä neuvotteluissa KTM on ilmoittanut, että juna on jo mennyt.

Valiokunnan mietinnön ehdottomasti suurin puute on siis hiilidioksidiveron puuttuminen sähkön tuotannosta, ja tämä on myös pääsyy siihen, että ryhmämme ei missään tapauksessa tule pysymään yhtenäisenä äänestyksissä.

Vielä valtioneuvostossa yritimme saada ymmärrystä toisenlaisen peruslinjan välttämättömyydestä, mikä johti valitettavasti vain sinänsä ainutlaatuiseseen, mutta viestiltään epämieliseen koko hallituksen lausumaan. Tosin lausuma pohjimmiltaan tarkoittaa, että hallitus on ollut tietoinen esityksensä ongelmapuolesta ja ristiriitaisuudesta, joten eduskunnan eripura on ollut täysin odotettavissa.

Ehdotukseen jää myös muita puutteita. Vakavampiin kuuluu ns. yhdistelmätuotannon, siis sähkön ja lämmön, kannustamisen selvä heikkeneminen nykytilanteeseen verrattuna. Suomen Kaukolämpö Oy:n Jukka Koiviston mukaan yleistuotannon ansiosta Suomi säästää vuodessa 2,9 miljoonaa öljytonnia vastaavan energian, mikä on 20 prosenttia fossiilisten polttoaineiden kulutuksesta.

Lisäksi maakaasulle myönnettävästä verohelpotuksesta olisi pitänyt tehdä selvästi pysyvä. Hallituksen linja johtaa siihen, että investointeja ei uskalleta tehdä, eli siirtyminen kestävämpään suuntaan vaikeutuu myös tällä tavalla. Samankaltaiset huomautukset koskevat myös pienvoimaloille myönnettäviä helpotuksia, esimerkiksi tuulivoimaa.

Tanskassa tuetaan uusiutuvia energiamuotoja

sähkön osalta 17 äyrillä kilowattitunnilta erillis-tuotannossa ja 10 äyrillä kilowattitunnilta yhteis-tuotannossa. Tämä viimeksi mainittu koskee myös kaasua. Tehorajoja ei ole ja tuki maksetaan toistaiseksi.

Ympäristövaliokunnan suosittelemaan pysyvään tukeen, esimerkiksi Ruotsin mallin mukaan, ei täällä suostuttu. Tämä on aivan selvä energiapoliittinen valinta, jota ei voi muuta kuin valittaa muun muassa kotimaisia polttoaineita ja työllisyyttämme ajatellen.

Suomen energiaverojen efektiivinen taso on pääsääntöisesti Pohjoismaiden alhaisin Tampereen yliopiston tutkijan mukaan. Tanskassa on tänä vuonna hyväksytty Energia 21 -ohjelma, jonka suurena tavoitteena on kivihiilestä luopuminen vuoteen 2030 mennessä. Ruotsissa suunnitellaan hiilidioksidiveron nostoa 25 prosentilla.

Tampereen yliopiston tutkijan Jarmo Vehmoksen mukaan esillä olleista energiamalleista selvästi paras olisi ollut se, johon rinnakkaislakialoite perustuu. (Ed. Ala-Nissilä: Ja vastalause!) — Myös se. — Tähän lopputulokseen hän päätyy niin ympäristöohjaavuuden, sosiaalisen oikeudenmukaisuuden kuin sähkömarkkinoilla odotettavissa olevien muutosten kannalta. Mikäli siihen sisältyvää tuontisähkön veroa, mikä ei ole siis vastalauseessa, halutaan pitää ongelmallisena EU-säädösten kannalta, seuraavaksi paras ratkaisu olisi se, jossa tuontivero poistetaan ja sähköntuotannon polttoaineeseen jätetään osa hiilidioksidiveroa.

Vehmas toteaa lopuksi: ”Hallituksen esitys on selvästi huonoin vaihtoehto niin ympäristöohjaavuuden kuin tulevaisuuden sähkömarkkinoidenkin kannalta, joten sitä ei pitäisi missään tapauksessa hyväksyä sellaisenaan, jos veromuutoksella tavoitetaan pitkäjänteisyyttä.”

Arvoisa puhemies! Siksi minä ja osa ryhmästäni tulee äänestämään vastalauseen puolesta.

Ed. H a s s i : Arvoisa puhemies! Ensiksi kommentti ministeri Kalliomäen ensimmäiseen puheenvuoroon, johon ei myönnetty vastauspuheenvuoroja.

Ministeri Kalliomäki puhui siitä, että useat energiaan liittyvät investoinnit ovat miljardi-investointeja eikä sellaisia voi tehdä, jos on epävarmuus verojärjestelmästä. Ihmettelen, miksei ministeri Kalliomäki ole huolissaan niistä investoinneista, jotka olisivat kannattavia nykyisen verojärjestelmän jäädessä voimaan, mutta joita ei ole tehty juuri siksi, että ilmassa on leijunut uhka verojärjestelmän muuttamisesta.

Sitten valtiovarainvaliokunnan mietintöön ja ympäristövaliokunnan mietinnön pohjaksi antamaan lausuntoon.

Mielestäni on hyvin tärkeä asia, että ympäristövaliokunta on lausunnossaan ottanut sen kannan, että myös erillisessä sähköön tuotannossa pitää säilyttää ympäristövero.

Myös valtiovarainvaliokunnan mietintöön sisältyy paljon sellaisia asioita, jotka voin allekirjoittaa. Niistä tärkein on valiokunnan huomautus siitä, että asian käsittelyaika eduskunnassa ei ole ollut riittävä. Nythän on kysymys erittäin suuresta sekä energia- että ympäristöpoliittisesta linjaratkaisusta, ja on aivan kohtuutonta, että se runnetaan eduskunnassa läpi muutaman viikon käsittelyaikataululla kiireisenä budjettilakina, joka annetaan vieläpä viimeisenä kaikista budjettilaeista, noin kuukausi sen jälkeen, kun budjettilakien olisi tullut saapua eduskuntaan.

Valiokunta toteaa myös itse asiassa tärkeimmät hallituksen esityksen heikkoudet, sen, että hallituksen esityksen toteutuminen heikentäisi energiaveron ympäristöohjaavuutta, vaikuttaisi kielteisesti työllisyyteen, kasvattaisi kivihiilen käyttöä, sen sijaan vähentäisi maakaasun käyttöä muun muassa siksi, että uusi maakaasulauhe menettäisi kilpailukykinsä. Valiokunta arvostelee sähköveron porrastusta teollisuuden ja kuluttajien välillä ja sitä, että monimutkainen veromalli vaatii henkilökunnan lisäämistä, näitä töpselintarkastajia, joista ed. Ala-Nissilä puhui. Valiokunta edellyttää, että seurataan energiaveromuutoksen ympäristö- ja työllisyysvaikutuksia.

Mielestäni kaikkein tärkein näistä edellytyslausumista valiokunnan mietinnössä on se, jossa valiokunta ottaa kantaa niihin tietoihin, joiden mukaan EU:ssa valmisteilla olevan energiaverodirektiivin luonnoksessa kiellettäisiin sähköntuotantopanoksen verotus, ja ottaa sen kannan, että Suomen hallituksen pitää ottaa tavoitteekseen sellaisen EU:n ympäristöverojärjestelmän kehittäminen, jonka ensisijainen tavoite on päästöiltään edullisimpien polttoaineiden suosiminen.

Mutta kuitenkin varsinaiset muutokset, joita valiokunta esittää hallituksen esitykseen, itse lakiin, ovat marginaalisia ja merkitsevät itse asiassa vain niiden huononnusten osittaista peruuttamista, joita hallituksen lakiesitykseen tuli sen jälkeen, kun ns. ministeriryhmäneuvottelut päättyivät. Näiden neuvottelujen jälkeenhän valtiovarainministeriössä vielä alennettiin teollisuuden sähköveroa 0,2 pennillä ja vastaavasti korotettiin

muiden kuluttajien sähköveroa, ja tästä noin puolet valiokunta siirtää takaisin. Samaten valiokunta poistaa sen valmisteluun viime vaiheessa tulleen omituisen lapsuksen, että ns. pienvoiman tuki, joka tulee esimerkiksi tuulivoimaloille, ei koskisi lainkaan uusia laitoksia.

Tärkein muutos on kuitenkin valiokunnassa jäänyt tekemättä, nimittäin ympäristöohjaavan veron ulottaminen koko sähköön tuotantoon. Jos tämä esitys toteutuu, sen vaikutuksena tulee olemaan ensinnäkin hiilen ja ydinvoiman tärkeimpien kilpailijoiden pelaaminen pois markkinoilta. Nämä ovat ennen muuta maakaasu ja biomassan teollinen käyttö, jota valtiovarainvaliokunta mietinnössään ei edes mainitse. Sehän on hallituksen esittämässä veromallissa kaikkein suurin häviöjä. Sen kilpailuasemaa hallituksen esittämä veromalli huonontaa kaikkein eniten, koska biomassalla teollisuuden prosessien yhteydessä tuotettu sähkö on tällä hetkellä verotonta, mutta hallituksen esityksessä se muuttuisi täyden sähköveron alaiseksi.

Toinen häviöjä olisi kotimaisen uuden energiateknologian kehittyminen. Muistutan edustajien mieleen, että tämäkin ala kuitenkin työllistää Suomessa ihmisiä ja tuottaa tuloja, jopa useamman sadan miljoonan markan vuotuisia vientituloja. Tietenkin tämän alan kehittymiseen vaikuttaa se, minkälaiset ovat uuden energiateknologian kotimaan markkinat. Ja koska hallitus heikentää kotimaan markkinoita, se heikentää myös mahdollisuuksia kehittää tätä tekniikkaa ja siihen liittyvää vientiä.

Seuraava häviöjä hallituksen esityksen toteutuessa on kotimaiseen energian tuotantoon liittyvä työllisyys. Eduskunnassa järjestetyssä energiaveroseminaarissa kävi ilmi, että esimerkiksi yksistään Oulun seudulla on vaarassa tuhat turvetuotantoon liittyvää työpaikkaa.

Neljäs häviöjä hallituksen esityksessä on yhdistetty sähkö ja lämmön tuotanto, josta ed. Biaudet mainitsikin, että sen energiaa säästävää merkitystä on erittäin huomattava. Samaissa energiaveroseminaarissa kuulimme myös Oulusta esimerkin, että sinne on juuri valmistumassa lämpöakku, jolla kaukolämpövoimaloissa voidaan sähköön huippukulutuksen aikana tuottaa lämpöä varastoon suurempi määrä kuin sillä hetkellä kaukolämpöverkko vetää ja tästä lämpöakusta, kun tilanne on päinvastainen, siis sähkötarve on pienempi ja lämmön tarve suurempi, voidaan lämpöä purkaa pois. Esimerkiksi tämän energiaa säästävän järjestelyn käyttö ei hallituksen esityksen toteutuessa kannata, koska halli-

tuksen esityksen mukaan lauhdevoimalaitoksissa sähkön tuotannon yhteydessä syntyvä ja hukkaan heitetty lämpö on verotonta mutta sen sijaan esimerkiksi kaukolämpönä hyödyksi käytetty vastaava lämpö on rankasti verotettua.

Viides seuraus hallituksen esityksestä tulee olemaan Suomen hiilidioksidipäästöjen kasvun kiihtyminen. Ihmettelen tässä yhteydessä ed. Tiurin vastauspuheenvuoroa, jossa hän vähätteli eroa, joka syntyy ympäristöohjaavan veromallin ja sellaisen veromallin, josta ympäristöohjaus puuttuu, hiilidioksidipäästöjen välillä. Jos ed. Tiuri todella on huolissaan Suomen hiilidioksidipäästöistä, miksi hän sitten suhtautuu vähätellen esitykseen, joka entisestään kiihdyttää hiilidioksidipäästöjen kasvua?

Oikeastaan ainoa voittaja hallituksen esityksessä on hiilellä tuotetun sähkön kilpailukyky sekä kotimaan että ulkomaan markkinoilla. Kysyn, kuten kysyin asian lähete keskustelussakin, onko tämä nyt todella sellainen arvo, jonka takia kannattaa uhrata nämä kaikki muut asiat, jotka hallituksen esityksessä häviävät.

Hallituksen esityksen suurin hyödynsaaja on Imatran Voima Osakeyhtiö. Keskustelussa jo tuotiin esille Imatran Voima Oy:n edustajien asema neuvotteluissa ennen hallituksen esityksen antamista ja Imatran Voiman hallintoneuvoston puheenjohtajan asema verojaoston puheenjohtajana. Toivon, että edes jälkipolvet ymmärtävät paheksua tällaista asioiden valmistelua. Olen itse ihmeissäni siitä, että tällaisella tavalla tapahtunut valmistelu ei herätä suurempaa kohua.

Yksi valmisteluun liittyvä yksityiskohta, jota itse pidän aivan uskomattomana, on kauppa- ja teollisuusministeriön Ekonolla teettämä selvitys siitä, mitä veromalli vaikuttaa sähkön tuotannon päästöihin, jossa tutkimuksen teettäjät, kauppa- ja teollisuusministeriö, on määrännyt lähtökohdaksi sen, että veromallista riippumatta uusi ns. perusvoima rakennetaan kivihiiilellä. Toisin sanoen tutkimuksen teettäjät on määrännyt eliminoidaan tutkimuksesta sen seikan, jolla on kaikkein suurin vaikutus päästöjen eroon. Tämä on täysin nollatutkimus, ja mielestäni on todella uskomatonta, että tällaista aineistoa kansanedustajille tarjotaan päätöksenteon pohjaksi. Mielenkiintoista on, että samalla konsultilla toisen toimeksiantajan tilauksesta tehdyssä selvityksessä saadaan aivan toisenlainen tulos veromallien vaikutuksista päästöihin.

Arvoisa puhemies! Vielä muutama sana valtion mietintöön jätetyistä vastalauseista.

Olen sitä mieltä, että ympäristövaikutuksil-

taan ja työllisyysvaikutuksiltaan nykyinen veromalli olisi paras vaihtoehto, ja siksi olen ollut valmistelemaan nykyiseen veromalliin pohjautuvaa lakialoitetta. Tunnustan sen, että keskustan jättämässä vastalauseessa malli on sinänsä sisällöltään parempi kuin hallituspuolueiden edustajien jättämässä vastalauseessa.

Mutta ikävä tosiasia näyttää olevan, että EU-kortilla pelottelulla, jonka mukaan EU mahdollisesti saattaa kieltää tuontisähkön verotuksen, on niin suuri poliittinen voima Suomen eduskunnassa. Muistan itse viime eduskunnan aikana käydyn ensimmäisen keskustelun aiheesta, tulisi-ko Suomen jättää jäsenhakemus silloin vielä Euroopan yhteisöön. Itse käytin puheenvuoron, jossa sanoin, että mielestäni Suomen suurin integraatioon liittyvä vaara on euronöyristely. Olen täsmälleen samaa mieltä ed. Biaudet'n kanssa siitä, että hallituksen energiaverolakiesitys on erittäin hyvä esimerkki Suomen matalasta profiilista EU-asioissa, josta suuri valiokunta on hallitusta kritisoinut.

Aion kuitenkin toisessa käsittelyssä tukea sitä vastalauseetta, jolla on parhaat läpimenomahdollisuudet ja jonka ovat allekirjoittaneet edustajat Ulla Anttila ja Håkan Malm ja johon ed. Kari Uotila on yhtynyt. Siinä parannetaan yhdistetyn sähkön ja lämmön tuotannon asemaa ja, mikä tärkeintä, jätetään kivihiihelle vero sähkön tuotannossa. Tämä vero olisi pienempi kuin nyt, vain kolmasosa nykyisestä, mikä johtuu juuri siitä, että tuontisähkön vero on poistettu. Tämä verotaso kuitenkin esimerkiksi Gasumin kesällä Ekonolla teettämän selvityksen mukaan juuri ja juuri riittäisi aiheuttamaan maakaasun ja kivihiihden välille sen verran veroeroa, että myös erillinen sähkön tuotanto maakaasulla juuri ja juuri säilyisi kannattavana, mikä tarkoittaisi sitä, että kivihiihi ei olisi ainoa ns. perusvoiman tuotantovaihtoehto.

Ed. T u o m i o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustajat Biaudet ja Hassi ovat oikeassa arvostellessaan monia esityksen heikkouksia. Olisi kuitenkin kohtuullista muistaa se oikea lähtökohta, joka koko esityksellä on, jolla on alennettu miljardilla työn verottamista ja siirretty veroja ympäristöhaittojen energiaverottamiseen.

Pidän täysin kohtuuttomana sitä, että tästä tuloksesta syytetään ed. Osmo Soininvaaraa. Tilanne on se, että jokainen, joka on osallistunut asiaa koskeviin neuvotteluihin, on joutunut toteamaan, että kun puututaan tällä laajuudella

energiaverotukseen, EU-Suomessa joudumme yhdeksi lähtökohdaksi silloin toteamaan, että tuontiveroa ei voida ylläpitää. Minusta se ei nyt sinänsä ole nöyrytystä vaan se on sen tosiasian toteamista, joka joudutaan toteamaan. Sehän ei tee sinänsä mahdottomaksi, vaikka se tekee vaikeaksi sen, että säädettäisiin edelleen jokin hiilidioksidivero alemmalla tasolla. Eri asia on tietysti se, olisiko tämä viisasta, jos se esimerkiksi johtaisi siihen, että rajan taakse Viipurin läänin ryhdyttäisiin rakentamaan tuontisähköä tuottavia kivihiilivoimaloita.

Mutta kaiken kaikkiaan käsitteillä oleva lopputulos valiokunnasta olisi ollut parempi, jos ne ryhmät ja edustajat, jotka pitävät kiinni sinänsä oikeista ideoista, joita minäkin jaan, olisivat aktiivisemmin keskittyneet siihen, mitä esityksen parantamiseksi olisi voitu tehdä niillä nappuloilla, joita neuvotteluissa oli liikuteltavissa. Erityisesti tämä koskee tämän veron jakaantumista teollisuuden ja kotitalouksien kesken, jolla on paitsi tulonjakomerkitystä myös ympäristöohjaavuuden merkitystä, sillä teollisuuden veroilla on nimenomaan investointeja ohjaava vaikutus. Nyt mahdollisuutta tämän korjaamiseen ei teidän omien poliittisten näyttävien pyrkimystenne vuoksi saatu näissä neuvotteluissa. Peiliinkin voisi katsoa sen tuloksen suhteen.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hassi piti loistavan puheen, ja hän on erinomainen asiantuntija energiaverotuksen alucella. Samalla hänen puheensa oli totaalinen tyrmäys hallituksen esitykselle, erittäin analyttinen ja totaalinen tyrmäys.

Maaherra Kivistö totesi, kun hänen mielipiteensä eivät tulleet kuulluiksi, kun hän ei tullut kuulluksi suurlääniasiaissa ...

P u h e m i e s (koputtaa): Vastauspuheenvuoro, edustaja, tähän kysymykseen, olkaa hyvä!

P u h u j a : Tähän kysymykseen, arvoisa puhemies! Hän totesi, että hän eroaa puolueesta, koska hän ei tule kuulluksi. Minusta ed. Hassin pitäisi puheenvuoroonsa liittää tehdä se johtopäätös, että ei pitäisi olla tukemassa hallituksen linjaa, koska se poikkeaa niin paljon siitä linjasta, jota ed. Hassi puheenvuorossaan esitti. Kuitenkin se, että välillisesti tuetaan hallitusta, johtaa siihen, että esitys menee jonkinlaisella esityksellä läpi.

Ed. Hassin puheenvuorosta vielä voin todeta, kun hän etsi esityksen alkulähteitä, että kyllähän

tämä on pitkälti valtiovarainministeri Niinistön diktaatti eduskunnalle, jonka hän on täällä ajamassa lävitse.

Ed. K o r k e a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hassi käytti hyvin analyttisen, hyvän puheenvuoron, jossa hän esityksen huonot puolet kävi läpi, myös sen yhden ainoan hyvän puolen, jonka hän löysi tästä. Minusta kuitenkin poliittinen johtopäätös asiasta jäi tekemättä, ja se ei voi olla mikään muu kuin se, että vihreä liitto ei voisi minun käsittääkseni istua hallituksessa, joka tällaista energiapolitiikkaa harjoittaa. Vai onko vihreä liitto niin rakastunut valtaan, että se kaikki muut arvot ja periaatteet pistää sivuun? Tämä ei voi olla vihreän verouudistuksen mukaista.

Hän totesi myös sen, että yksi paha asia on se, että se ohjaa investointeja. Tosiasia on se, että se ei ohjaa investointeja vain lyhyellä aikavälillä vaan se tarkoittaa sitä, että pitää mennä monta vuotta, jos tämä hyväksytään, ennen kuin meille muodostuu pitkäaikainen kestävä energiapolitiittinen linja. Vaikka seuraava hallitus muuttaisi jälleen takaisin tähän suuntaan, kuka voi sen jälkeen enää uskoa, että meillä on jokin johdonmukainen linja? Todennäköistä on, että sitten taas pelätään, että seuraava hallitus keikauttaa sen takaisin toiseen suuntaan, ja mitään investointeja ei uskalleta tehdä. Olisi tärkeää säilyttää edellisen hallituksen aloittama edistysellinen verolinja energiapolitiikassa.

Ed. K ä ä r i ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hassi käytti todellakin hyvin suoran ja hyvin rohkean puheenvuoron, kun asemankin ottaa huomioon. Tämä puheenvuoro herättää pari poliittista kysymystä. Ensinnäkin puheenvuorohan oli kertakaikkisen täydellinen tyrmäys hallituksen esitykselle ekologisilla perusteilla. Niitä oli monta kohtaa, kaikki olivat lujia kohtia, joihin voi yhtyä. Joutuu kysymään, miten tällaisen perusteluvyöryn jälkeen koko vihreiden ryhmä ja voi sanoa myös RKP:n ryhmä voi olla hallituksen energialinjauksen takana, miten se voi olla.

Toiseksi tämän uudistuksen ns. voittaja — kukaan tässä ei voita nimittäin pitemmällä tähtäyksellä — on tietenkin suurteollisuus. Maksumiesten valinta on selkeä, kotitaloudet, pienet yritykset ja myös maatalous ovat maksumiehinä. Kevennyshän menee, ed. Tuomioja, suurituloisten ihmisten hyväksi. Sitä varten tehtiin tilaa, että voidaan keventää suurituloisten tuloveroa. Siis

tältä osin tulee se toinen poliittinen kysymys, eli miten puolestaan vasemmistoliitto ja osa SDP:tä voi olla mukana tällaisessa menossa.

Minäkin haluan sen verran asiaa seuranneena sanoa, että ed. Soininvaaran hakkaaminen tässä on väärä osoite. Tämä on hyvin pitkälle valtiovarainministeriön ja valtiovarainministerin sanelupolitiikkaa tälläkin kertaa veropolitiikassa.

Ed. T i u s a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Hassi totesi, että KTM on määrännyt Energia-Ekonon Oy:n suorittamaan selvityksensä sillä tavoin, että ainoastaan hiilivoimalan rakentaminen on mahdollista, näinhän ed. Hassi totesi. Mielenkiintoista on se, että tänään kuulin KTM:n suunnasta, että KTM:n joku virkamies on laitettu tekemään vastine sellaiseen lehtikirjoitukseen, joka lähtee tämän päivän Helsingin Sanomista aivan samasta asiasta. Se kuulemma ei kuitenkaan olisi tällä tavalla, vaan tämä KTM:n lähtökohta pohjautuu taas johonkin toiseen selvitykseen, joka oli johtanut tähän. Olen samaa mieltä tässä asiassa kuin ed. Hassi. Ehdottomasti KTM on antanut tietyn sablonin, jonka mukaan hiilidioksidiverokäytäntöä on tutkittu.

Arvoisa puhemies! Painotan myös sitä, että kun kauppa- ja teollisuusministeriöstä ilmoitetaan, etteivät hiilidioksidipäästöt lisäänty, ne pohjautuvat siihen ajatteluun, että neljä nykykaista hiilivoimalaa puhdistavat kaasunsa paremmin kuin samaan aikaan alasajettavat vanhentuneet hiilivoimalat. Mutta tilannetta ei verrata mihinkään muuhun, ei siihen, että käytettäisiin energiarakka-aineena maakaasua.

Ed. I s o h o o k a n a - A s u n m a a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen iloinen siitä, että jo tähän mennessä useat hallituspuolueiden kansanedustajat ovat vahvistaneet sen käsityksen, joka ympäristövaliokunnassa hyvin nopeasti valkeni, eli että hallituksen esitys on täydellinen katastrofi, jos se tulee voimaan. Tällöin tarkoitan erityisesti sitä, että kotimainen energiatuotanto ja maakaasu heikkenevät oleellisesti nykyisestäään.

Mutta kun ed. Hassi arvosteli erinomaisessa puheenvuorossaan oikeutetusti Ekonon kehnoa selvitystä ja tarkoitushakuisuutta, niin haluan täydentää tältä osin hänen puheenvuoroansa ja todeta, että on aika erikoista lainsäädäntötyötä se, että ympäristövaliokunta, jonka piti selvittää nimenomaan hallituksen esityksen päästöjen vaikutuksia ja olla asiantuntija tässä vaiheessa, ei

saanut koko Ekonon selvitystä käsiinsä, vaan selvitys luvattiin toimittaa valiokunnalle seuraavalla viikolla, niin kuin se sitten jälkepäin toimitettiin. Jos nimittäin Ekonon selvitys olisi ollut meillä käytössä, niin olisimme voineet tutkia esimerkiksi juuri sitä, että miten tämä Ekonon selvitys on tehty ja tyrmätä tämän selvityksen heikot ja virheelliset kohdat, jotka täällä nyt ovat tulleet esille.

Muuten toivon kovasti, että te, ed. Hassi, teette edelleen hartiavoimin töitä niin, että hallituksen esitys ei pääsisi kuitenkaan toteutumaan.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hassi puhui voimakkaasti siitä, että verotuksella on jokin ympäristöä ohjaava merkitys. Nyt kun ydinvoimaa ei hyväksytty, niin meillä ei ole kuitenkaan muuta perussähköä saatavissa kuin hiilivoimalla tuotettua. Maakaasun hinta on jo kahden viime vuoden aikana noussut noin 25 prosentilla ja tulee ilmeisesti edelleen nousemaan, jos kaikki sitä haluavat käyttää. Sen sijaan hiiltä maailmassa riittää. Lopputulos on se, että vaikka pannaan maakaasu verottomaksi — sitä ei tietenkään voi millään perustella ympäristösyistä — maakaasusähköä ei silti tulla tekemään, koska se on niin kallista. Jos kivihiilisähkön veroa nostetaan näillä ympäristöveroilla huomattavasti nykyisestäään, niin sen seurauksenahan on vain se, että metsäteollisuus vähitellen häviää Suomesta ja työpaikat sen mukana. Eli kyllä tässä on kysymys työpaikoistakin, mutta ihan toisella tavalla kuin ed. Hassi ja turpeen puolustajat ovat esittäneet. Muutenkin on vaikea ymmärtää sitä, että ympäristösyistä halutaan turvevoimaa.

Ed. B i a u d e t (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Halusin vain mainita tässä ihan ensiksi, että viimekesäisen Energia-Ekonon teettämän tutkimuksen mukaan, siis toinen tutkimus, myös kaasulauhde voisi olla kilpailukykyistä tämän vuoden verotuslukemien mutta ei hallituksen esityksen mukaan.

Kuka on syyllinen? Tietenkin voidaan puhua, että onko se sitten Osmo Soininvaara tai kaikki ministerit vai me täällä? Tietenkin jokaisella ministerillä on vastuu valtioneuvoston päätöksistä, mutta kyllä ministeriryhmällä tai ministerin edustajilla on erityisen suuri vastuu. Kun kauppa- ja teollisuusministeri toi ministerityövaliokuntaan esityksen, mihin sisältyi sellainen ehdotus, jossa hiilidioksidivero suoralle sähkön tuotannolle oli nykytasosta 25 prosenttia, se tyrmät-

tiin nimenomaan ed. Soininvaaran toimesta. Hän toi sinne sitten yhdessä IVO:n Martti Kätän kanssa toisen ratkaisun, joka tuo IVO:lle ensi vuonna verohelpotuksia ehkä noin 170 miljoonaa markkaa.

Voidaan sitten sanoa, että olisi pitänyt löytää toisia ratkaisuja, jotka voisivat parantaa hallituksen esitystä. Niin varmasti olisi pitänyt, mutta se oli aika vaikeata tämän ajan puitteissa. Täytyy myös muistaa, että ministerien antama liikkumattila ei tietenkään ollut kovin suuri. Ne luvut, joista me keskustelimme, olivat kuitenkin niin marginaalisia, että ne eivät olisi sinänsä muuttaneet asiaa juuri paljonkaan. Olisi pitänyt sitten rajoittaa helpotukset esimerkiksi vain energiain-
tensiivisen teollisuuden piiriin tuleville tai joltain tällaista. Tässä aikataulussa oli hyvin vaikea löytää uusia malleja. Varmasti olisi ollut apua, jos olisi tullut muiltakin suunnilta rakentavia esityksiä.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hassi väitti, että Imatran Voimalla on ollut jollakin tavalla keskeinen vaikutus lainsäädännön valmisteluun. Täytyy sanoa, että lakiesitystä on valmisteltu kauppa- ja teollisuusministeriössä ja valtiovarainministeriössä. Se on ollut hyvin voimakkaan poliittisen prosessin kohteena, jossa poliittiset puolueet ovat olleet edustettuina.

Jos ministeri Linnainmaan avustajalla on jokin aikaisempi työpaikka, ei siitä pidä tehdä sellaisia johtopäätöksiä, että hän edelleen edustaisi entistä työnantajansa. Hän on kokoomuksen energiapoliittisen toimikunnan keskeisiä hahmoja ja työskentelee kokoomuksen näkemysten mukaisesti näissä työryhmissä. Haluan tuoda esille seikan, joka on monta kertaa alleviivattu: Alkuvaiheessa kun keskusteltiin siitä, voiko suoralla sähkön tuotannolla olla kivihiiliveroa, nimenomaan vihreät, Osmo Soininvaara, tyrmäsivät ehdotuksemme. Osmo Soininvaara on hallituksen esityksen lämmin kannattaja. Toivoisin, että vihreissä heidän omaa energia-asiantuntijaansa kuultaisiin ja otettaisiin hänen näkemyksensä lähtökohdaksi.

Mitä tulee omaan kantaani, minulla ei ole mitään intohimoja asiassa. Oma henkilökohtainen lähtökohtani on se, että nykyinen energia-verojärjestelmä on erittäin onnistunut ja erittäin hyvä. Ongelma vain on se, että Suomen rajat tänä päivänä eivät ole suljetut. Sen jälkeen kun pohjoismaiset sähkömarkkinat on avattu, olen ed. Soininvaaran kanssa täsmälleen samaa

mieltä: On parempi, että sähkö tuotetaan Suomessa omissa turvallisissa laitoksissa kuin että se ostetaan muualta ja annetaan työpaikkojen mennä muualle ja mahdollisesti sallitaan huomattavasti suuremmat päästöt muissa maissa toimivissa laitoksissa kuin Suomessa toimivissa laitoksissa, mikä johtaa globaalisti huomattavasti suurempiin ympäristöhaittoihin. Tämä logiikka minusta on pettämätön ja äärimmäisen yksinkertainen.

Mitä tulee Energia-Ekonon selvitykseen, niin sehän lähtee ed. Hassin näkemyksestä eli siitä, että nyt kivihiili vain kannattaa ja kivihiilellä tuotetaan. Jos ed. Hassi sanoo, että ydinvoimaan voidaan siirtyä, on totta, että Energia-Ekonon lähtökohta tulee olemaan toinen, mutta se edellyttää sitä, että eduskunnassa löytyy enemmistö ydinvoiman kannalle. Mutta niin kauan kuin muut vaihtoehdot ovat suljettuja ja kun esitys hyväksytään, Energia-Ekononkin lähtökohta on täsmälleen oikea ja johtaa oikeisiin johtopäätöksiin.

Se, että on eri mieltä jonkin selvityksen kanssa, ei tee sitä vääräksi.

Ed. H a s s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En varmasti saa kahteen minuuttiin mahtumaan kaikkia kommentteja.

Ed. Tuomiojan huomautus siirrosta työn verotuksesta energian verotukseen on sinänsä hyvä ja oikea. Se onkin tämän esityksen tärkein hyvä puoli. Pahoin pelkään kyllä, että ympäristön ja työllisyyden kannalta huono energiaveron rakenteen muutos on tässä päässyt tapahtumaan ikään kuin sivuovesta juuri työn ja energian verotuksen rakenteen muutoksen kautta. Olen henkilökohtaisesti sitä mieltä, että vihreiden neuvottelija hallituksen neuvottelussa on kiinnittänyt liian vähän huomiota energiaveron ympäristö-ohjaavuuteen ja olen pettynyt hänen toimintaansa, minkä hän itse hyvin tietää ja koko vihreä ryhmä tietää; asiasta on koko syksyn käyty meidän ryhmässämme keskustelua. Se on ollut pääkeskustelunaihe ryhmässämme koko syksyn. Minä ainakin omalta osaltani väitän tehneeni parhaani.

Mitä tulee Energia-Ekonon tutkimuksen lähtökohtiin, todella se, että kaikki uusi perusvoima olisi pelkkää kivihiiltä, se on KTM:n jonkin aikaisemman selvityksen lopputulos, jonka KTM siis vaati lähtökohdaksi. Lähtökohdaksi olisi voitu ottaa myös kivihiilen ja maakaasun todellinen kilpailuasema nykyisessä veromallissa, mikä selvityksessä ohimennen mainitaankin.

Mitä tulee keskustan edustajien kommentteihin siitä, voivatko vihreät jatkaa hallituksessa, siteeraan sanoja, jotka eduskunnassa vierailevat lähetystöt ovat usein kuulleet: "Vien nämä terveiset ryhmäämme ja keskustelemme asiasta siellä huolellisesti ja vakavasti."

Ed. Kemppainen: Rouva puhemies! Ensin ed. Hassille, että niinhän te varmasti teette, te terveiset viette, mutta kyllähän te kaikessa poliittisessa toiminnassanne, vaaleissa ja muussa olette luvanneet ihan kaikkea muuta ainakin verrattuna siihen, mikä on suhteessa nyt oppositiossa olevan puolueen verotavoitteisiin jne.

Rouva puhemies! Tässä eduskunta ja erityisesti hallituspuolueiden eduskuntaryhmät käyttävät samaa taktiikkaa kuin hyvin monien lakiesitysten läpiviennissä tänä syksynä on tehty, syylisytvät itse petokseen. Siitä on merkki valtiovarainvaliokunnassa tehty mietintö, joka teksti- ja ponsiosaltaan on monelta osin erittäin hyvä, mutta valitettavasti pitää todeta, että se sisältää hurskaita toiveita ja on monessa osassa ristiriitainen ja jopa päinvastainen niiden päätösten kanssa, jotka syntyvät, jos lakiesitys menee esitetyssä muodossa läpi.

Eva Biaudet'lle vähän samalla tavalla: Onko asia niin, että eduskuntaryhmien tulee nauttia hallituksen luottamusta vai hallituksen eduskuntaryhmien luottamusta? Te olitte kovin alistuvaisesti lähteneet liikkeelle ja sanoneet, että liikku-mavara on ollut pieni. Eikö asioiden valmistelussa pitäisi olla niin, että nimenomaan vaaleissa luottamuksen saaneet edustajat ja siten muodostuneet eduskuntaryhmät määrittelevät tavoitteet yhteisesti? (Ed. Biaudet: Eihän se nyt näin ole!) Mutta minä juuri tarkoitan sitä, että meille on käsittämätöntä oppositiossa, että te alistutte tällaiseen, koska vaihtoehtoja on tänä syksynä ollut niin monelle asialle: lasten päivähoitopaketissa, (Ed. Biaudet: Väärin!) tässä, kuntien valtion-osuusleikkauksissa, jopa lääneissä. Siellä on erilaisia näkemyksiä jne. (Ed. Biaudet: Niistä on takuulla keskusteltu!) No, sekin keskustelu on käyty ja voin aika hyvillä mielin olla sillä kannalla, jolla olen ollut.

Rouva puhemies! Tämä esitys edustaa kyllä taas yhtä synkkää päivää, se on yhtä synkkä kuin tämä ilta, joka yöksi käy. Meillä on synkkä ilta varmasti tässä edessä, niin isomerkityksellinen tämä lakiesitys on. Tämä on vedenjakaja. Tässä on monella tavalla sellaista asioiden taittuminen merkkiä ja alistumisen tuntua. Toisaalta täällä on varmaan sellaisiakin tavoitteita, joiden ehkä

kokoomus haluaa toteutuvan, eli niin kuin täällä joskus on sanottu, että asiat vähän vaivihkaa toteutuvat: keskittyminen jne.

Erityisesti tämä synkkyys minua tässä ärsyttää sen takia, että niin monesti viime kaudella, tehtiinpä senhetkinen energiaveroratkaisu tai ydinvoimarakaisu täällä, aina meille vakuutettiin, että sitten palataan selkeällä energiapoliittisella linjalla ja muutetaan asiat hyväksi. Minun mielestäni erityisesti tämä on tässä hankalaa. Niin oli myös silloin, kun ydinvoimasta täällä päätettiin. Edellisen hallituksen sekä ydinvoiman kannattajien että vastustajien kannalta oli erittäin loogista, että asia oli täällä meidän päätettävissämme, että se vaihtoehto oli tarjolla niille, jotka sitä halusivat, tai niiden torjuttavissa, jotka sitä vastustivat.

Itse silloin olin sitä mieltä, että siinä tilanteessa ja neljän myllyn jo ollessa olemassa, sillä olisi ollut erittäin hyvä, elvyttävä vaikutus talouteen ja se ei olisi oleellisesti meidän ydinvoimariskejämme lisännyt, koska meillä jo on nämä olemassa olevat. Minusta se keskustelu ei ole sillä tavalla ajankohtainen, mutta muistan erityisesti nykyisen kauppa- ja teollisuusministeri Kalliomäen puheet tässä, kun hän sanoi, että he tulevat sitten energiapolitiikan suunnan ratkaisemaan. Nyt tässä on ratkaistu ja jos se silloin oli taiteilua ja vaikea tehdä, niin kyllä se lopputulos oli hyvä verrattuna tähän.

Meillä oli ja on vieläkin vähän aikaa erittäin monipuolinen niin sanottu energiapaletti. Me voimme sanoa hyvällä syyllä, että se oli poliittisen kehityksen tulos. Siitä voi olla ylpeä. Se oli varmasti maailman monipuolisin. Se oli vielä maailman innovatiivisin. En ihan varmaan tiedä, missä alettiin ensimmäisen kerran käyttää hyväksi vastapainetta ja lämpöä sekä prosessihöyryä sähkön tekoon, mutta me olemme varmasti olleet siinä asiassa eteenpäinvievä tekijä ja meidän teknologiamme ja elinkeinoelämämme ovat siitä hyötynneet.

Keskustalla oli tavoitteena "vihreä teollistaminen". Sitä on toteutettu jo tässä aika paljon. Todella se on antanut esimerkiksi polttotekniikassa sellaista tietoa, että me olemme voineet olla maailmassa edelläkävijöitä. Lisäksi se on ollut hajautetuin järjestelmä. Se on ollut siltä kannalta toimintavarma erilaisissa tilanteissa. Se on luonut hyvinvointia tasaisesti sellaisillekin alueille, joille muutoin elinkeinoelämä ei anna tukea. Se on ollut myös työllistävä tätä kautta. Kaikkiin näihin asioihin on tulossa lommo. Kuinka paha se on, aika näyttää, mutta ei tässä voi kyllä tai-

vaanrantaa kovin valoisaksi maalaila tämän esityksen kanssa.

Tällä lakiesityksellä on vaikutus koko skaalaa kansainvälisistä asioista mökin mummon elämiseen, sille välille kaikkeen, Rion sopimuksesta toimeentuloon syrjäkylillä, joka tasolla. Minun mielestäni ei oikeastaan millään tasolla tämän vaikutus ei mene hyvään suuntaan. En haluaisi mustamaalata, mutta sellainen on näkemykseni.

Ensinnäkin Rion hiilidioksidisopimusta ajatellen kyllä täytyy kysyä, mitä vihreä energiainisteri tekee hallituksessa ja miten hän voi esiintyä julkisesti kansainväliseen suuntaan ja miten hän voi esiintyä suomalaisille äänestäjille. Lopputulos on siltä osin selvä. Kun Rion sopimuksessa oli luonnon monimuotoisuuskysymys, kyllä otettiin yksipuolinen tulkinta ja pistettiin vanhat metsät museoksi ja saatiin vahinkoa aikaan, vaikka olisi voinut tehdä monipuolisen tulkinnan elikkä ottaa huomioon paikallisen väestön tarpeet ja katsoa, miten monimuotoisuutta muualla tehdään, mutta tässä tosiaan Rion sopimuksen tulkinta on niin pelkistetyksi yksipuolisesti suomalaisten vahingoksi tehty, että hirvittää.

Miten tämä vaikuttaa meidän EU-politiikkamme suuntaan? Ensinnäkin Suomi on nostanut kädet pystyyn, antautunut valtavirtaan, ei välitä enää vaikuttaa siihen, että ympäristöperusteinen verotus tulisi EU:ssa vallitsevaksi. Me tiedämme, että se on hirveän vaikeaa, mutta ei edes yritetä. Minusta se on kyllä kumma asia. Yrittänyttä ei laiteta.

Kyllä on lyöty laimin tietynlainen meidän etujemme ajaminen — se on jo toinen asia — se miten suomalaisten energiatuotantoa olisi pitänyt EU:ssa puolustaa. Kyllä Saksa puolustaa ruskohiilivoimaa ja Englanti kivihiilivoimaa jne. Mutta tässä ei kyllä käydä minkäänlaiseen kahakkaan sen puolesta, että Suomi omia asioitaan puolustaisi.

On hyvä, että eduskunnan suuri valiokunta on antanut sellaisen lausunnon ja muistutuksen, että meidän pitäisi omiakin asioitamme siellä ajaa eikä ajautua valtavirtaan eikä antautua kesken eikä antaa liian aikaisin periksi. Me tiedämme, että sähkömarkkina- ja tuontisähkön verotuksessa on ongelmia. Mutta se, että me itse olemme luokan parhaana oppilaana antamassa periksi ensimmäisinä ilman minkäänlaista viivytystä emmekä pyri vaikuttamaan muihin, minusta on anteeksiantamaton linja, enkä usko, että Suomen kansa tällaisessa asiassa voi meidän EU-politiikkaamme kiittää.

Vaikutukset Suomen tasolla ovat moninaiset. On rannikon hiili ja hiilenmusta tulevaisuus tältä osin, mutta ennen kaikkea minua tietysti huolettaa maakuntatason vaikutus. Kyllä maakunnallisille ja alueellisille lämpöyhtiöille näkymät eivät ole hyvät. Toki minä tiedän, että on yritetty tasapainottaa vastapainevoimalla toimivia alueellisia yksiköitä, mutta ei riitä se, että vain vastapaineasiat on tässä hoidettu.

Näiden voimaloiden ns. lauhdehännät ovat olleet aivan oleellinen osa, kun niitä investointeja on suunniteltu; niiden taloudelliseen tulokseen niillä on ollut aivan oleellinen vaikutus. Nyt kun ne sieltä otetaan pois, on aivan varma, että niiden mahdollisuudet kilpailla vapailla sähkömarkkinoilla, tuottaa alueensa asukkaille lämpöä jne., oleellisesti heikkenevät. Tässä on aivan kuin vähätelty tätä asiaa, että nehan ovat vain niitä pikku hantia tai semmoisia lisukkeita, rönsyjä, jotka pitää karsia pois. Mutta ne ovat olleet positiivinen lisä näissä vastapainelaitoksissa.

Tietysti sitten on aivan paikalliset vaikutukset työllisyyteen ja ihmisten toimeentuloon nimenomaan tietyille alueille. En käy pitempään siitä puhumaan. Kävin vain eri tasot läpi ja totean, että en minä osaa yhtään positiivista vaikutusta tästä lakipaketista etsiä, ja kuitenkin tämä vaikuttaa niin monella tasolla. (Ed. Puisto: Vaikuttaa niin hyvältä?) — Vaikuttaa hyvältä? En keksi yhtään sellaista asiaa.

Sitten on tulonjakovaikutus, joka varmasti tulee muissakin puheenvuoroissa. Sähköverotuksen kautta tulee rasite sellaisillekin talouksille, jotka eivät tuloverohelpotusta saa. Minä en tämän epäoikeudenmukaisempaa menettelyä kyllä myöskään tiedä. Ei siitä minun tarvitse pitempään puhua.

Mutta ehkä kaikkein hälyttävintä minusta tässä on se, että me tällä poukkoilevuudella ja näillä muutoksilla ja sillä, että me emme huomioi kotimaisen polttoaineen tarpeita, viemme vision pois. Meillä ei ole minkäänlaisia näköpiirissä olevia investointeja, ei vaikka tekisimme innovaatioita. Tähän astihan niitä on tehty sillä tavalla, että jopa oppirahoja on maksettu eivätkä kaikki yritykset ole onnistuneet. Mutta kokonaisvaikutus on ollut se, että tämä hajautettu energiantuotantomuoto on ollut erittäin onnistunut. Se on antanut se teknologista kehitystä ja paikallista työtä. Se on antanut aluetalouksille rahavirtoja ja helpottanut työttömyyttä, kaikki tämä. Mutta nyt tätä mahdollisuutta meillä ei ole edes näköpiirissä, ja kun muukin kehitys on synkkää, mistä me annamme nyt sitä

toivon kipinää niille alueille, joihin tämä eniten vaikuttaa?

Vaikka jonnekin Haapavedelle lauhdelaitokselle on luvattu suupuheissa tai kirjeellä jotakin kohtelua, en kyllä yhtään usko, että se kauan kestää tällaisena; se on missä tahansa pienessäkin vastoinikäymisessä pois pyyhkäisty. Sitä paitsi näille muille lauhdehännillehän tässä ei ole mitään sellaista menettelyä, joka sen korvaisi.

Rouva puhemies! Sitten työttömyydestä ihan loppuun, valitettavasti työministeri Jaakonsaari ei ole paikalla. Täällä on käsitelty Pudasjärven turvevoimalaa ja Kollajan allasta ja kaikkia ja on uskoteltu äänestäjille ja eduskunnalle, että tulee päätöksiä. Hänhän totesi, että hän vaikka omin käsin rakentaa sen Pudasjärven turvevoimalan, työministeri. (Ed. Väistö: Rakensiko?) — Ehkä hän on jo aloittanut, kun ei ole täällä. — Mutta kyllä minusta siinä vedettiin pahasti nenästä alueen asukkaita ja lupailtiin vaikka mitä menettelyä silloin, kun oli tämä Kollajan suojelu. Rakentaminen olisi toteuttanut sinne myös tämän energiaverotuksen mukaan kannattavan voimayksikön, sekä vesivoimaa että paremman kuin Haapavesi-yksikön, mutta se mahdollisuus nyt on meiltä viety.

Rouva puhemies! En löydä tästä esityksestä kiitettävää. Ymmärrän jonkin verran sitä, että sähkömarkkinalaki tuo sopeutumis- ja muutos-paineita ja on tämä tuontisähkön verotusasia, eikä siinä mielessä ihan puhtaalta pöydältä hallitus toki lähde. Mutta jos suomalainen päätöksenteko tässä osoittaisi oman tahtonsa ja eduskunta muuttaisi tätä esitystä, niin paljon parempaan lopputulokseen pääsisimme.

Ed. Puisto: Arvoisa puhemies! Koetan välttää toistamasta kovin paljon sitä, mitä täällä on jo toisteltu pitkin iltaa, kun ilta rientää.

Tämä viikko, joka on annettu verojaostolle ja valtiovaroille tämän lain käsittelyyn, on käytetty erittäin tiukasti. Olemme istuneet kaikki päivät kuuntelemissa asiantuntijoita, keskustelleet tästä, ja kaikki mahdolliset väliajat yöhön asti on käytetty hallitusryhmien välisiin neuvotteluihin, jotta olisimme löytäneet kompromissin, jolla olisimme voineet tätä lakiesitystä parantaa. (Ed. Aittoniemi: Miten oppositio?) — Siitä on keskusteltu myös erittäin paljon verojaostossa, jossa kaikki parlamentaariset ryhmät ovat edustettuna.

Tämän lain huono puoli on se, että se on epäoikeudenmukainen. Veroporrastus, joka on tehty, on vino. Se puoltaa teollisuuden puolelle,

ja kun käytetään perusteluna sitä, että nyt kerätävistä veroista reipas miljardi käytetään tuloverojen helpotuksen kattamiseen, niin kaikki eivät saaneet tuloveroista helpotusta. Eläkeläiset ja työttömät joutuvat myös käyttämään sähköä ja lämpöä. Tämä on yksi osa tätä asiaa.

Ministeri Niinistö myönsi, että tämä osa hallitusohjelmaan on tullut yön pimeinä hetkinä, jolloin ei pitäisi tehdä tämän kokoisia ratkaisuja. Kutsuttiin sekä ammattijärjestöjen että teollisuuden edustajat, kyseltiin, haluatteko tuloveroalennusta, haluatteko mahdollisesti helpotusta energiaverotukseen. Kyllä, sanoivat molemmat osapuolet. Jos näillä eväillä tehdään ratkaisu, ei ihme, että täällä on ollut aika tivoli tämän asian kanssa koko viikon.

Myöntäminen ei auta, kun ei ole kuitenkaan rohkeutta yhtään liikkua. Olemme etsineet tietä, jolla olisimme voineet edes päästä tilanteeseen, jossa oltiin ennen viimeistä yö- tai iltalypsyä, jossa ovat paikalla olleet pääministeri ja valtiovarainministeri. Kyseessä on ollut reipas 70 miljoonaa markkaa. Tilanne oli silloin teollisuuden osalta 1,8 penniä veroäyryltä, ja sen jälkeen se vielä pudotettiin 1,6:een. Pyrimme 1,8:aan, jotta olisimme saaneet kuluttajien verotuksen 3,0:aan. Tämä oli hallitukselta liikaa pyydetty. Näiden lukuisten neuvottelujen aikana on tarjottu ei liikumista tai suurellista sympatiaa vaan 0,05 penniä kuluttajille hyvitystä. Lopuksi tänään siirtyä oli neljännespenni, jolloin totesimme, että ehkä voi lopettaa.

Tämä oli eräs osa tätä asiaa. Olen erittäin pahoillani, että kun viimeistä neuvottelua käytiin tänään hallitusryhmien osalta, hallitusryhmien muut puheenjohtajat eivät tukeneet ed. Erkki Tuomiojaa porrastuksen oikaisemisvaateissa. Tätä ei ole kukaan muistanut tänään kertoa.

Sitten on ympäristöohjaavuspuoli. Tämähän lähetettiin lausunnolle ympäristövaliokuntaan, jossa oli juuri vaihtunut puheenjohtaja. Muutama päivä oli lausuntoaikaa, ja lausunto oli erittäin ristiriitainen. Ilmeisesti käsittelystä aika paljon aikaa oli mennyt ihan valiokunnan teknisen työskentelyn opettelemiseen vaihdon jälkeen. Se tulos näkyi lausunnossa, eikä verojaosto voinut sen pohjalta kovinkaan pitkälle edetä. Mutta asiantuntijat olivat meilläkin sitten kuultavina.

Suuri ongelma koko aikana on ollut ympäristöohjaavus ja sen myötä hiilidioksidivero. Surullista on se, että ne, joiden edustajat ovat olleet hyväksymässä pohjan, täällä on nimetty ed. Osmo Soininvaara, mutta kyllä myös RKP ja vasemmistoliitto ovat olleet mukana, pohjan jol-

ta esitystä on lähdetty viemään eteenpäin, ovat muuttaneet kantaansa. Kauppa- ja teollisuusministerillä olisi ollut lähtökohtana hiilidioksidivero, mutta hän ei saanut sille kannatusta. Kun viikossa tämä ratkaistiin eli talo valmistui, niin ne, joiden edustajat ovat voineet olla valitsemassa, maalataanko talo siniseksi vai punaiseksi, nyt sanovat, että en ota tätä vastaan, kun se on värin värinen. Eli on mahdotonta muuttaa kaikkea viikossa. Olisi tarvittu rauhallista yhteistyötä, jotta olisimme voineet korjata edes yksityiskoh-
tia.

Onneksi joiltakin osin olemme saaneet muutoksia, pienvoimaloiden osalta, jotta voimme saada useampia, viisi uutta pienvoimalaa, mukaan. Maakaasua emme saaneet pykäliin, mutta olemme saaneet sen mietintöön. Samoin polttoturpeen valmisteveron rajaa saatoimme nostaa ja saada hyviä yhteisesti muokattuja lausuntoja.

Me kaikki tiedämme, että vuoden alussa nyt jo kovasti työn alla oleva energiapolitiittinen selonteko ja ohjelma on tulossa, heti alkavalla istuntokaudella, ja silloin pääsemme palaamaan tähän. Kenellekään ei varmasti ole epäselvää se, että joudumme myös energiaveroa korjaamaan aivan samoin kuin jätteiden ympäristöverolakia, joka meillä oli muutama kuukausi sitten. Se oli myös ensimmäisiä ympäristövaikutteisia lakeja, joita joudumme korjaamaan lyhyellä aikavälillä.

Surullinen olen myös siitä, että kun tästä on äänestetty tänään valtiovarainvaliokunnassa, niin heräsi suuresti kysymys siitä, ovatko sateenkaarihallituksesta kadonneet värit, niin harvassa oli niitä ryhmittymiä, jotka käyttäytyivät hallitusryhmän tavoin.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Ed. L i n d é n : Arvoisa puhemies! Täällä on tänään käyty hyvin mielenkiintoista keskustelua. Todella vain pahoittelen, että eduskunnasta oli paikalla yhdessä vaiheessa vain 10 prosenttia edustajista ja nyt näyttää olevan vieläkin vähemmän. Näin tärkeä ja suuri asia, ja tarkoitus on käydä asian ensimmäinen sekä toinen käsittely tänä iltana. Sääli, sanon suoraan.

Muutenkaan tämän asian eteenpäin viemisessä ei voi hallitukselle antaa muuta kuin erittäin alhaisen arvosanan. Näin ensimmäisen kauden kansanedustajana tämä on minusta pohjanoteeraus kaikista hallituksen esityksistä, kun kum-

minkin ottaa huomioon, miten suuri linjaratkaisu tässä tullaan energiapolitiikan osalta tekemään.

Ensinnäkin hallitus antaa aivan liian myöhään tämän esityksen eduskunnalle olettaen, että syksyn aikataulun mukaan se saataisiin budjettilakina valmiiksi. Sitten farssi mielestäni oli se, että ympäristövaliokunnalta pyydetään lausuntoa ja annetaan aikaa kaksi päivää kuulla asiantuntijoita. Ed. Puisto totesi, että ympäristövaliokunnan lausunto olikin sen mukainen. Siinä mielessä voisin olla eri mieltä, että kyllä niiden kahden päivän aikana ympäristövaliokunta kuuli suuren joukon asiantuntijoita. Mielestäni valiokunnan lausunto oli kohtuullinen. Siinä ei pystytty syventymään asiaan siinä syvyydessä kuin olisi mielestäni pitänyt. Tietystä mielessä lausunto äänestysten ja arpomisen jälkeen ristiriitaisuuksia sisältää, mutta suurelta osin lausunnossa on hyvin selkeä, johdonmukainen linja.

Valtiovarainvaliokunnalle ja verojaostolle annettiin viikko aikaa tehdä mietintö ja todellakin tämän viikon aikana, kun asiaa on konkreettisesti viereltä seurannut ja yrittänyt omalta osaltaan ympäristövaliokunnan näkemyksiä ja omia näkemyksiään viedä omille valtiovarainvaliokunnan jäsenille, niin kovin ihmeellinen kuva on tullut asian käsittelystä. Sitä todistaa myös keskustelu täällä tänä iltana ja toisaalta myös se, minkä jo totesin, että tämän illan aikana asia keskustellaan hyvin pienellä joukolla lävitse. Varmasti asia olisi vaatinut suuremmankin läsnäolon saliin. Ehkä uusia näkökulmiakin olisi voinut keskusteluun tulla ja ennen kaikkea pahoittelen sitä, että kun viime vaiheessa asiasta äänestetään, niin suuri osa salista ei välttämättä edes tiedä, mistä äänestää. Ilmeisesti tässäkin edellytetään sitä, että hallituspuolueiden kansanedustajat tukevat hallitusta ja oppositio omaa vastalauseitaan. Omalta osaltani voin todeta sen, että en missään tapauksessa hallituksen esitykseen aio yhtyä tai sitä tukea lopullisessa äänestyksessä.

Energiakysymykset sinällään ovat hyvin monimutkaisia ja näin ei-asiantuntijana tänä iltana on erinomaisia asiantuntijapuheenvuoroja saanut kuulla. Minun asiantuntemukseni pohjautuu täysin asiakirjoihin perehtymiseen, valiokunnan jäsenenä asiantuntijakuulemiseen ja omaan mielenkiintoon tässä kysymyksessä, joka on meille aluepoliittisesti ja työllisyysnäkökulmasta hyvin tärkeä. Kun energialinjauksiin vielä sotketaan energiaverokorotukset, niin voi sanoa, että sop-
pa on valmis, ja sitä suuremmalla syyllä epäilen-

kin lopputulosta, minkälainen päätös eduskunnasta ilmeisesti huomenna tämän asian osalta tulee.

Ympäristövaliokunta todellakin kuuli niin monta asiantuntijaa kuin kahteen päivään kerkesi ja valitettavasti vain emme pystyneet kovin tarkoin harkitsemaan asiantuntijoiden taustoja. Ehkä olisi vielä ollut tarvetta lisäasiantuntijoihin, mutta valitettavasti aika ei antanut siihen mahdollisuutta. Tänä on moitittu Energia-Ekonon selvitystä ja kuten ed. Isohookana-Asunmaa totesi, niin ympäristövaliokunta joutui oman mielipiteensä muodostamaan ilman Energia-Ekonon selvityksiä ja siltä osin lausunto on varmasti hyvinkin puutteellinen. Toisaalta myös tänään on kritisoitu selvityksen sisältöä, mutta siihen en pysty ottamaan kantaa.

Haluaisin omalta osaltani kiinnittää huomiota kotimaisten polttoaineiden kohteluun hallituksen esityksessä. Kyllä hartaasti toivoin, että valiokuntakäsittelyssä olisi enemmän pystytty asioihin vaikuttamaan. Mielestäni hallituksen esitys ei tältä osin ole muuttunut riittävästi, päinvastoin muutokset ovat hyvin kosmeettisia ja mielestäni niissä on huijauksen henkeä.

Sitten asiaan, joka tuli asiantuntijakuulemisessa esille ympäristövaliokunnassa ja oli suuresti ristiriitainen KTM:n näkemykseen siinä, mikä koskee puuhakkeen käyttöä. Hallitus katsoo esityksessään, että vähentämällä verottoman polttoturpeen määrää 25 000 megawattitunnista 10 000 megawattituntiin lisättäisiin puuhakkeen käyttöä, ja meille kyllä syntyi aivan päinvastainen käsitys. (Ed. M. Korhonen: Oikea käsitys!) Käsitys hyvin pitkälle kohdistuu siihen, että kun veroton polttoturpe on ollut perusenergiälähde pienissä lämpölaitoksissa, niin sen avulla on voitu hyvin työllisyyttä tukevaa puuhaketta käyttää ja sitä kautta puuhake on ollut tärkeä osa pienissä voimalaitoksissa. Mutta nyt kun verottoman polttoturpeen määrää vähennetään, silloin myös kustannukset kasvavat eikä voida samassa määrin puuhaketta käyttää. Asiantuntijoiden näkemykset olivat sen suuntaisia, että tällä esityksellä tullaan vähentämään hakkeen käyttöä eikä lisäämään, niin kuin KTM:n asiantuntijat väittivät.

Toisaalta oululaisena voisin käyttää esimerkkinä Oulun Energiaa, joka käyttää suurimman osan Oulun läänissä käytettävästä hakkeesta, joka on yksi kolmasosa koko energiakäyttömäärästä, joka poltetaan Oulun Energian lämpövoimaloissa. Tässä mielessä suuri on kaunistaa. Mitä enemmän Oulun Energia käyttää puuhaketta, sitä suuremmat ovat volyymit ja kustannukset

pienenevät ja näin myös pienet lämpövoimalat saavat puuhaketta kohtuuhintaan alueellamme. Mutta nyt esityksissä kohdistamalla lisärasituksia polttoturpeelle aivan varmasti tullaan myös hakkeen käyttömäärää Oulussa vähentämään, mikä kohdistuu rasituksena pienille voimaloille alueellamme ja todellakin vaikutukset ovat juuri päinvastaisia kuin hallitus esityksessään on edellyttänyt.

Haluaisin Energia-Ekonon lausunnosta todeta sen, että siellä selvästi todetaan, jos suora lainaus sallitaan: "Turvelämmitysvoimalaitoksissa tuotettu lauhdesähkö menettää kilpailukykyä rannikon kivihiililauhteeseen nähden useissa laitoksissa (Oulujoen suu, Kajaani, Kuopio)." Tämä on täällä myös todettu. Energia-Ekonon selvityksissä on myös laskettu, mitä hallituksen esitykset vaikuttavat polttoturpeen määrään yhdistetyssä tuotannossa ja erillisessä lämmön tuotannossa. Aivan selvä näkemys on, että käyttö vähenee noin 0,1 miljoonaa megawattituntia, mikä tietysti on kohtuullisen pientä, mutta erillisessä sähkön tuotannossa vähennys on 1,4—3,3 miljoonaa megawattituntia eli huomattava määrä.

Vapo asiantuntijalausunnossaan toteaa, että veroesityksen toteutuessa paikallisten polttoaineiden käyttö tulisi vähenemään noin 3—4 miljoonaa megawattituntia eli 15—20 prosenttia nykyisillä sähköntuotantomäärillä, mikä turveteollisuuden osalta vastaa noin tuhatta työpaikkaa tuotannossa, kuljetuksissa ja voimalaitoksissa. Näin ollen minun mielestäni Vapon ja Energia-Ekonon lausunnot ovat yhteneväisiä. Tässä on pieniä eroavaisuuksia, mutta suunta on aivan oikea.

Toisaalta jos ajattelee valtiovarainvaliokunnan mietintöä, siinä valiokunta edellyttää, että mikäli turpeen käyttö vähenee energiaverouudistuksen johdosta enemmän kuin viisi prosenttia nykytasosta, hallitus ryhtyy toimenpiteisiin turpeen kilpailukykyyn parantamiseksi toisaalta tietysti olettaen, että näin tulee tapahtumaan, niin tässähän se asia on hoidettu. Kaikki asiantuntijaselvitykset olettavat, että käyttö tulee vähenevän 10—15 prosenttia. Valtiovarainvaliokunta on omassa lausunnossaan todennut, että jos se on enemmän kuin viisi, niin silloin ryhdytään toimenpiteisiin.

Valitettavasti valiokunta vain ei ole laittanut tähän mitään aikarajoitetta ja mielestäni asia pitäisi hoitaa nyt, kun kaikki eri osapuolet sen tunnustavat, eikä niin päin, että ensin menetämme ne työpaikat ja sitten ruvetaan miettimään,

mitä nyt tehdään, työpaikat menivät. Kyllä se on turvetuottajan kannalta aika onneton tilanne, kun tilaukset loppuvat ja työttömyys tulee ja sitten todetaan, että hallitus vuoden kuluttua rupeaa miettimään, millä tavalla nyt turvetuotantoa alettaisiinkin jälleen kerran tukea ja sitä kautta työllisyysvaikutukset hoidettaisiin.

Mielestäni on täysin käsittämätöntä, että valtiovarainvaliokunnassa ei pystytty tähän asiaan riittävästi kiinnittämään huomiota. Siinä mielessä nämä vastalauseet, joissa kaikissa kolmessa tämä asia jollakin tavalla hoidetaan, ovat minun mielestäni perusteltuja ja omalta osaltani en vielä voi sanoa, mihin niistä yhdyin, koska en ole kokenut sisältöön perehtyä.

Siinäkin suhteessa haluaisin tätä käsitteletänpä moittia, että kymmenen minuuttia ennen istunnon alkua saa valtiovarainvaliokunnan lausunnon käteensä ja siltä pohjalta pitäisi nyt puheenvuoro käyttää. Siinä suhteessa pyydän anteeksi, arvoisa puhemies, että hyppelehdin asiasta toiseen ja olisin voinut asiat lyhyemminkin sanoa, mutta kun ei ole annettu aikaa valmisteluun, on joutunut istunnon kuluessa tätä asiaa pohtimaan ja kirjoittelemaan.

Ed. Puisto kysyi, ovatko sateenkaaren värit kadonneet. Kyllä täytyy sanoa, että jos hallitukselta tällaisia esityksiä tulee, niin vähemmästäkin ne katoavat. Siinä mielessä olisin todella toivonut, kun ryhmien puheenjohtajat ministerien Kalliomäen ja Niinistön johdolla ovat neuvottelevia käyneet ja tietävät tämän asian merkityksen ja laajuuden ja kun toisaalta ennen kaikkea mielestäni tärkeä lähtökohta olisi se, että saisimme jonkinlaisen energiaveroratkaisun tähän maahan, että nämä jo verojaostossa esille tulleet asiat olisi huomioitu. Kustannusvaikutukset eivät ole kovin suuria. Puhutaan alle sadasta miljoonasta ja silloin kun ajatellaan koko ratkaisun suuruusluokkaa, niin ne ovat hiekan murusia.

Todella ihmettelen, että hallitus haluaa ottaa tällaisen riskin, ja voisikin sanoa, että kolmas kerta toden sanoo. Ehkä arvomme tästä asiasta sitten, kun tällä hetkellä näyttää siltä, että on hyvin epävarma tilanne, kuka äänestää minkäkin esityksen puolesta ja miten hallituspuolueitten jäsenet tulevat tässä asiassa käyttäytymään. Puhun kotimaisten polttoaineitten puolesta ja uskon, että jokaisesta hallituspuolueesta löytyy samalla tavalla puhuvia. Meille nämä myös aluepoliittiset ja työllisyysnäkökulmat ovat hyvin tärkeitä silloin, kun suomalaista energiapolitiikkaa ratkaistaan, eritoten, kun tämän syksyn ja viime kevään aikana on hallituksen suunnalta

tullut sellaisia ratkaisuja, jotka ovat näitä työllisyysnäköymiä juuri näillä samoilla alueilla huonontaneet, joten meillä ei ole varaa enää tämän suuntaisiin ratkaisuihin.

Ed. L i i k k a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Viime vaalikaudella uudistettiin energiaverotus kestävän kehityksen ja Rion sopimuksen velvoitteiden mukaisesti. Energiaveromalli on osoittanut toimivuutensa paitsi ympäristönsuojelun myös energian käytön kannalta. Edelleenkin Ahon hallituksen aikana luotu energiaverotuksen toteutumistapa on perusteltu linja, jota voitaisiin pitkäjänteisesti noudattaa.

Hallitus on nyt kuitenkin heikentämässä energiaverotuksen ympäristöohjaavuutta, kun hallitus esittää päästöjen perusteella määräytyvän veron poistamista kokonaan sähkön tuotannosta. Veron ympäristöohjaavuuden vähentäminen on suuri periaatteellinen muutos. Samalla Suomen sitoutuminen Rion sopimukseen ja tämän hetkistä alempiin hiilidioksidipäästöihin on loitonemassa. Nykyinen energiaverotus on parantanut kotimaisten polttoaineiden ja maakaasun kilpailuasemaa muihin energialähteisiin verrattuna. Hallituksen malli on nyt heikentämässä näiden energiamuotojen asemaa kivihiileen verrattuna. Tämä linja merkitsee iskua niille ponnisteluille, joita viime vaalikaudella tehtiin uusien työpaikkojen synnyttämiseksi kotimaisen energian käyttöä lisäämällä. (Ed. M. Korhonen: Tuo on populismia!)

Energiaveron muuttamista on perusteltu tarpeella kulkea muiden Pohjoismaiden energiaverotuksen suuntaan. Kuitenkaan Suomen nykyinen veromalli ei rakenteeltaan merkittävästi poikkea muista Pohjoismaista. Silti hallituksen malli energiaverotusta koskevaksi lainsäädännöksi voi lyhyellä tähtäyksellä parantaa mahdollisuuksia kehittää yhteispohjoismaisia sähkömarkkinoita. Jos näin käy, niin tämä voi parantaa sähkön tuotannon ja jakelun tehokkuutta koko pohjoismaisella alueella. Tällaisessa tapauksessa tästä hyötyisivät sekä kansalaiset ostovoiman lisäyksenä että myös teollisuutemme kansainvälisen kilpailukyvyyn paranemisena.

Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen ehdotuksessa kevyttä polttoöljyä ja sähköä on korotusten osalta kohdeltu tasavertaisesti eikä näiden kilpailevien vaihtoehtojen kilpailuasemaa näin vääristetä veroratkaisuin. Hallituksen esityksessä teollisuus viime hetken viilausten jälkeenkin ehdotetaan lähes kokonaan vapautettavaksi energiaveron korotuksesta yhdessä ammattimai-

sen kasvihuoneviljelyn kanssa. Tätä on perusteltu teollisuutemme kansainvälisen kilpailukyvyyn turvaamisella. Veron kohdentamisen seurauksena energiaverorasitus kohdistuu vastaavasti raskaimmin pienkuluttajiin eli tavallisiin kotitalouksiin, maa- ja metsätalouteen, rakennustoimintaan ja julkiseen sektoriin. Teollisuuden kansainvälisen kilpailukyvyyn turvaaminen on kieltämättä tärkeää. Nykyisessä tilanteessa teollisuutemme kilpailukyky on kuitenkin hyvä, eikä tilanne edellyttäisi hallituksen esittämää teollisuuden käytännössä kokonaan vapauttamista veronkorotuksista.

Työllisyyden parantamisen kannalta keskeisessä asemassa ovat nyt pk-yritykset, erityisesti kotimarkkinoilla toimivat palveluyritykset ja muu elinkeinotoiminta. Maa- ja metsätalous, rakennustoiminta ja palveluelinkeinot, jotka nyt olisivat joutumassa raskaamman energiaverotuksen kohteeksi, kattavat lähes 80 prosenttia työllistetystä työvoimastamme. Verorasituksen kohdistaminen erityisesti näihin elinkeinoihin vaikeuttaa osaltaan kotimarkkinoiden elpymistä ja näin myös työllisyystilanteen parantamista.

Verokantojen eriyttäminen hallituksen ehdotamassa muodossa saattaa johtaa aivan uudenlaiseen kehityskulkuun koko energiaverojärjestelmässämme jatkokehityksen ja verorasituksen kohdistumisen kannalta. Korkeampi energiaverotaso yhdessä energiaveroihin tulevaisuudessaakin odotettavissa olevien korotuspaineiden kanssa lisää aivan perustellusti paineita siihen, että muutakin elinkeinotoimintaa kuin teollisuutta vaaditaan ainakin osittain vapauttavaksi energiaveroista.

Tämän seurauksena energiaverorasitus ja korotukset tulisivat kohdistumaan aina entistä raskaimmin jäljelle jäävään entistä pienempään käyttäjäryhmään. Lopulta täysimääräisten verojen maksajiksi jäisivät ilmeisestikin pääsääntöisesti kotitaloudet ja julkinen sektori, jotka kattavat kuitenkin vain noin neljäsosan koko sähkön kulutuksestamme.

Kun valtaosa sähkön kulutuksesta tulisi tämän kehityskulun seurauksena vapautetuksi osittain veroista, voidaan kysyä, mikä tämän jälkeen olisi enää koko verojärjestelmän ohjaava vaikutus sekä energian tehokkaan käytön että myös ympäristökysymysten kannalta. Voidaan-ko valtion energiaverotukseen kohdistamat fiskaaliset tavoitteet toteuttaa sähkön osalta rasittamalla vastaavasti raskaimmin vain näin pientä osaa koko energian kulutuksesta? Hallitus ei ole siis näiltäkään osin riittävän perusteellisesti miet-

tinyt uuden veromallin mahdollisia pidemmän aikavälin seurauksia.

Mikäli teollisuuden kansainvälisen kilpailukyvyyn turvaamiseksi tarvittaisiin jo nykyisessä tilanteessa verohelpotuksia, olisi löydettävä hallituksen esitystä selvästi oikeudenmukaisempi, tasapuolisempi ja tarkemmin kohdennettu ratkaisu. Luontevin vaihtoehto olisi, että vain selvästi rajattu energiavaltainen vientiteollisuus ja vastaavasti myös muu ulkomaisten vaihtoehtojen kanssa kilpaileva energiavaltainen elinkeinotoiminta, joiden kilpailukyvyllä energiaverolla saattaa olla haitallista vaikutusta, vapautettaisiin kokonaan tai osittain korotuksista. Näin verotus kohtelisi tasavertaisesti eri elinkeinotoiminnan muotoja.

Arvoisa rouva puhemies! Hallitus ehdottaa, että veromuutos otetaan käyttöön asteittain. Ehdotus on näiltä osin hyvin perusteltu, koska veromuutoksen seurauksena sähköverkkoyhtiöt joutuvat veron kerääjiksi, ja tämä muutos vaatii sähköyrityksiltä myös suuren työmäärän sekä lisähankintoja ja muutoksia muun muassa tietojärjestelmien osalta. Asteittaisesta voimaantuloa johtuvat muutokset tulisi kuitenkin kohdistaa mahdollisimman pieneen osaan sähköasiakkaita. Hallituksen ehdotuksen mukaan korotuksen asteittainen voimaantulo koskisi nyt myös kaikkia korkeamman veroluokan piiriin kuuluvia noin 2,8 miljoonaa liittymäasiakasta, eli muun muassa kaikkia tavallisia pienkuluttajiasiakkaita. Tämän seurauksena kaikki nämä asiakkaat joutuisivat monivaiheisten muutosten kohteiksi, ensin 1.1.1997, seuraavan kerran 1.4.1997 ja vielä aivan ilmeisesti myös 1.1.1998. Näin monet toistuvat muutokset, jotka kohdistuisivat suuriin asiakasryhmiin, eivät voi olla aiheuttamatta epäselvyyksiä ja sekaannuksia. Myös muutosten sähköyhtiöille aiheuttama työmäärä ja kustannukset ovat merkittäviä. Siirtymäajan toteuttamiseksi tarvittavat muutokset tulisivatkin kohdistaa paremmin hallittavissa olevaan ja pienempään ryhmään eli mahdollisesti matalamman veroluokan asiakkaisiin.

Arvoisa rouva puhemies! Energiaveroratkaisu oleellisesti liittyy pidemmän ajan energiastratgiaan. Siksi nyt pitäisi huolellisesti punnita valittava energiapolitiikan suunta. Meidän on päästävää pois energiapolitisista poukkoiluista. Meidän tulisi myös johdonmukaisesti suosia kotimaista energiaa ja satsata energiateknologian kehittämiseen. Toisaalta meidän olisi rohkeasti uskallettava ottaa myös perusvoimaratkaisu uuteen tarkasteluun ja päättämään. Muutoin käy

nyt niin, kuin nyt on hallituksen veromallilla käymässä, eli ajaututaan lisähiilivoiman käyttöön. Tämä ei varmastikaan ole kenenkään edun mukaista.

Kaiken kaikkiaan Suomen on täsmennettävä energiapolitiittista linjaansa Euroopan unionissa. Suomen tulee nykyistä aktiivisemmin ajaa EU:n komissiossa ja neuvostossa energiaverotuksen ympäristöohjaavuuden lisäämistä. Tämän toiminnan kautta voitaisiin lisätä energiaverotuksen ja energiapolitiikan pitkäjänteisyyttä. Juuri pitkäjänteisyyttä nyt tarvitsemme. Sekavasta energiapolitiikan tilasta on päästävä kauas ulottuvaan, kansakunnan ja ympäristön edun mukaiseen energialinjaukseen.

Ed. K ä ä r i ä i n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Lindén kyseli äsken, onko hallituksen väri muutunut sateenkaaresta jonnekin. Kyllä, väri on musta. Hallituksen energiaveroratkaisu merkitsee nimittäin surullista käännettä Suomen energiapolitiikassa. Vihreän hakisesta energiapolitiikasta ollaan luopumassa ja otetaan uusi suunta kohti mustempaa vaihtoehtoa, sillä ratkaisun ydin ja tarkoitus on aivan selvä. Se on vain yksi ja se on selvä: sillä luodaan tilaa kivihillelle. Tämä tapahtuu kotimaisten polttoaineiden ja maakaasun kustannuksella.

Minusta eduskunnan pitäisi nyt nähdä, että päätös, joka tässä on käsillä, on aika tavalla rinnasteinen siihen, mitä täällä tapahtui syksyllä 93, jolloin eduskunta joutui ottamaan kantaa ja sai ottaa kantaa ydinvoiman lisärakentamiseen, siis lupahakemukseen. Sitä lupaa ei silloin annettu. Nyt on kysymys siitä, antaako eduskunta tällä veroratkaisullaan käytännössä faktisen luvan hiilivoiman lisärakentamiseen. Kysymys ei ole todellakaan mistään veropolitiikan rustaamisesta uuteen uskoon, siitäkin, mutta tämä tarkoittaa sitä käytännössä, että päätetään samalla hiilivoiman lisärakentamisesta, mikä olisi tällöin myös perusvoimarakaisu tälle maalle. Kysymys ei ole enemmästä eikä vähemmästä vaan tästä asiasta.

Vihreän puolueen ministeri Haavisto, joka täällä ei ole valitettavasti paikalla, on kutsunut uudistusta vihreäksi verouudistukseksi. Tässä ei ole mitään vihreää. Haaviston puhe tarkoittaa sitä, että valta on mennyt ja menee sinänsä hyvän aatteen edelle.

Energiapolitiikan käänne johtaa täällä jo todettuihin ikäviin seurauksiin: ympäristö kärsii, terveysriskit lisääntyvät, työllisyys heikkenee, alueen tasapaino järkkyy nykyisestäänkin. Vielä

on sanottava, että tämä ratkaisu on myös ja nimenomaan hyvin syvä pokkaus suurteollisuudelle. Kotitaloudet, pienyritykset maatalous mukaan luettuna on pantu maksumiehiksi. Asian ensimmäinen osahan liittyi, kuten täällä on puhuttu jo aiemmin, tuloverokevennyksen epäsosiaaliseen jakautumiseen. Suurteollisuudella olisi nyt todella varaa, totta vieköön, osallistua sähköveron korotuksen maksamiseen. Nythän se paras aika on, jos ylipäättään jotakin aikaa haetaan, paras ja otollinen aika. Ratkaisu on tälläkin kertaa hyvin pitkälle valtiovarainministeri Niinistön tahdon mukainen. Minusta on kohtuutonta tästä ryhtyä syyttämään yhtään ainoata kansanedustajaa. Kyllä tämä on kovan koneen ja sen koneiston päällikön, ministeri Niinistön läpisaama linjamuutos.

Arvoisa puhemies! Mieleeni nousevat väkisin omakohtaisten kokemusten perusteella, jotka olivat hyvin vaikeita, tapahtumat syksyiltä 93, jolloin edelliskerran tehtiin tärkeää suurta linjavaltintaa. Ehkä sen jälkeen tehty veroratkaisu oli yhtä järeä linjaratkaisu, kuitenkin hyvään suuntaan. Käytin tuolloin puheenvuoron — se oli syyskuun 21. päivä, oliko se tiistaipäivä vai keskiviikko — seuraavalla tavalla, lainaan kolme virkettä: ”Huonoa vaihtoehtoa ei saa päästää toteutumaan. Huono vaihtoehto olisi: ei maakaasua, ei kotimaista eikä ydinvoimaakaan vaan lisää hiilivoimaa ja sähkön tuontia.” Vanaamani huono vaihtoehto toteutuu näköjään vieläkin pahempana kuin silloin osasin sanoa. Se ei todellakaan tarvinnut silloin mitään tulevaisuuden näkötaitoa. Siihen riitti ja riittää meikäläisen kadunmiehen laskutaito, niin kuin se riittää monen muunkin pulman ratkaisemiseen.

Ahon hallituksen ja Lipposen hallituksen energiapolitiikalla on selkeä ero. Sen sanon, vaikka tämä on vähän myös omakohtaista puhetta. Tämän vuosikymmenen alussa pantiin vauhtia kotimaisen bioenergian hyödyntämiseen sekä teknologiapuolella erittäin massiivisilla satsauksilla että myös suorien investointiavustusten avulla. Tuloksia syntyi. Vaikka energiapolitiikassa lähinnä perusvoimasta vallitsi syviä ristiriitoja, kuitenkin kotimaisten suosimisesta ja bioenergian vahvistamisesta vallitsi hyvin laaja poliittinen yksituumaisuus myös tässä salissa. Tätä yksimielisyyttä käytettiin hyväksi, sen mukaan myös toimittiin, tuloksia tuli. Nyt suunta muuttuu. Suomen energiahuolto yksipuolistuu. Hallitus on tehnyt valintansa. Energiatarve tyydytetään kivihillellä ja tuonnilla. Se ei ole viisautta eikä vastuullisuutta.

Suomen nykyinen energiaveromalli on, kuten täällä on sanottu moneen kertaan, Euroopan unionin nykyaikaisin ympäristöohjautuvuutensa ansiosta. Järjestelmän hyvyyden takia sitä ei pidä hylätä. Suomen hallituksen pitää tässäkin asiassa terästä ryhtiään ja ponnistuksiaan sen puolesta, että myös EU:ssa omaksutaan ympäristöohjaava energiaverotus. Siitä ei pidä luopua, kun muut eivät tule mukana, vaan painaa päälle, jotta muut tulevat mukana.

Arvoisa puhemies! Joudun turvautumaan professori Tuomiston kirjoitukseen 3. päivältä joulukuuta tältä vuodelta Helsingin Sanomissa, kun otan lyhyesti esille myös energiaratkaisun terveystieteiden alalta. Kansanterveyslaitoksen professori Jouko Tuomisto — ei sukua Pekka Tuomistolle — puuttui nimittäin tuona päivänä Helsingin Sanomissa energiaveroratkaisuun ja kohdisti sanansa nimenomaan vihreille artikkelissaan ”Miksi ei nouse vihreä kansanliike kivihiiltä vastaan? Koin tuon artikkelin, en niinkään puheena vihreitten ryhmälle, vaan vähän laajemmin sille, voi sanoa, vihreitten joukolle, joita eri ryhmissä on, joka on aika iso joukko, miksi se ei muodosta kansanliikettä tätä nyt ajateltua muutosta vastaan.

Tuomisto sanoo muun muassa: ”Kehittymässä ollut verokäytäntö”, hän viittaa nykyiseen verokäytäntöön, ”joka rankaisisi saastuttavia tapoja tuottaa energiaa, aiotaan romuttaa juuri siksi, että se on osoittautunut tehokkaaksi.” Eriteltyään energian tuottamisen vaihtoehtoja ja otettuaan puolimyönteistä kantaa, ja kylläkin varauksella kantaa ydinvoimaan, hän toteaa liikenteen ja polttoon perustuvan energian tuotannon hiukkasvaikutuksista: ”Nyt on arvioitu”, nyt tässä puhuu professori, ”että hiukkaset tappavat Euroopassa kymmeniätuhansia ihmisiä vuodessa.” Sen jälkeen hän esittää kysymyksen vihreille, joka on siis laajasti ottaen vihreille esitetty kysymys: ”Miksi huonointa vaihtoehtoa, kivihiiltä, suosivia ratkaisuja vastaan ei nosteta kansanliikettä? Miksi vihreät ovat nyt hiljaa, vaikka fossiilinen energiantuotanto on maailman suurin ympäristöriski?”

Professori Jouko Tuomisto tällä kirjoituksellaan osuu asian ytimeen paremmin kuin me poliitikot. Hän tuntee asian sitä paitsi vielä paremmin kuin me poliitikot. Miten ihmeessä muiden vihreitten joukossa muun muassa vihreän puolueen eduskuntaryhmä voi tukea hallituksen mustaksi käynnyttä energiapolitiikkaa ja vielä nimittää tätä vihreäksi verouudistukseksi?

Eduskunnassa vallitsee tosiasiaa täällä jo

pelkästään kuultujen puheenvuorojen perusteella hyvin laaja vastenmielisyys hiilivaihtoehtoa kohtaan perusvoimaratkaisuna ja yhtä laaja myönteinen mieliala kotimaisia uusiutuvia energiavaihtoehtoja kohtaan. Miksi ei tehdä tämän mukaista energiapolitiikkaa?

Myönnän, että tämäkään ei ole faktatunteville koko ratkaisu Suomen energiapulmiin, mutta se on varmasti kestävämpi tie kuin nyt meille tyrkytetty, vaikka muutakin ilman muuta tarvitaan. Ja tuleehan sitä kautta myös aikalisä, jota tarvitaan maakaasuaikaa valmisteltaessa.

Arvoisa puhemies! Minä haluan kiteyttää tämän vähän harhailevan puheenvuoroni vielä niin, että nyt on siis tekeillä jonkunlaisen eduskunnan enemmistön turvin historiallinen käänne Suomen energia- ja samalla ympäristöpolitiikkaan. Se umpikuja, missä Suomi on jo pitemmän aikaa energia-asioissaan ollut, siis perusvoimaratkaisun hakeminen, aiotaan nyt ratkaista nimenomaan saamalla täältä konkreettinen lupa veroratkaisun muodossa kivihiilen lisärakentamiselle lähivuosien aikana. Hallitus hakee sitä lupaa eduskunnalta hiilivoimalalleen, ja tämä eduskunnan enemmistö hallituksen tahtomalla tavalla, enemmistöä sieltä täältä kooten, tulee sen luvan antamaan. Valitan.

Ed. U o t i l a : Arvoisa rouva puhemies! Täällä on tänäänkin moneen kertaan todettu, että Suomen energiaverotus omaa tällä hetkellä sellaisen mallin, joka on hyvä ja tunnustettu. Se on ennen kaikkea hyvä ympäristöohjaavuutensa takia, sellainen veromalli, joka vaikuttaa myönteisesti ympäristön tilaan ja sen tulevaisuuteen.

Täytyy kuitenkin tunnustaa ne seikat, joihin hallitus esityksessään viittaa. Toimintaympäristö on kiistatta muuttunut. Tuontisähkön mukanaan tuomat ongelmat, tunnettu valitus tuontisähköstä, Pohjoismaiden sähköpörssi ja jatkossa myös avoimet sähkömarkkinat Euroopan tasolla laajemminkin ovat tietysti asioita, jotka on otettava huomioon. Mutta olen kuitenkin vahvasti sitä mieltä, että sitä perusrakennetta, että Suomessa ympäristöohjaavuutta energiaverotuksessa säilytettäisiin, tämä ei kuitenkaan edellyttäisi romutettavan.

Samoin kuin suuri valiokunta on EU:n osalta muissa osissa Suomen suhtautumisesta Euroopan unionin asioihin varoitellut, sama vähän koskee tätä energiapolitiikkaakin. Tuntuu siltä, että hieman liian kyyristellen, hieman liikaa peläten EU-karhua on oltu omia perusteltuja, hyviä kantojamme esittämässä. En toki tarkoita, että

EU:n kammareissa pitäisi liikkua huoneesta toiseen karmin puolelta, mutta tarkoitan sitä, ettei siellä aina pitäisi myöskään kynnysmaton alta mennä, silloin kun puolustetaan niitä arvokkaita periaatteita, jotka meillä ovat voimassa. Tämä koskee myös energiaverotusta ja ympäristöasioita.

Tilanne on tunnustettava, ja siinä tavassa, millä tavalla energiaverotusesitystä nyt tehtiin, budjettiriihen yön tunteina, periaate sinällään, että siirrytään työn verottamisesta esimerkiksi energian verotukseen ja sillä tavalla, että esimerkiksi kansalaisten kulutuksen ohjauksen kautta pyritään energiansäästöön, on ihan perusteltu. Mutta kun esimerkiksi ministeri Niinistö joidenkin verojaoston tapaamisten yhteydessä totesi, että siinä vaiheessa kun budjettiriihiyönä ikään kuin nykyteltiin kahdelle taholla, nykyteltiin palkansaajien taholle ja teollisuuden taholle, itse asiassa siinä oli kysymys kolmikantamenetelmästä. Sieltä pöydästä puuttuivat silloin ne, jotka jäivät paitsi tuloverotuksen kevennyksiä, työttömät, osa eläkeläisistä. Siellä olivat paikalla ne, joille nykyteltiin, ja sen vuoksi tästä ratkaisusta tuli ongelmallinen. Sen lisäksi ongelmat ovat tietysti kärjistyneet kireän aikataulun vuoksi. Täytyy sanoa, että kyllä eduskunta aika kohtuuttoman tehtävän eteen joutui, kun tällä aikataululla joutui näin periaatteellisesti suuren ratkaisun käsiinsä ottamaan ja pyrkimään siitä ratkaisua tekemään.

Hallituksen päätöksentekoon liittyvä lausuma, jossa hallitus toteaa, että verotus on keskeinen ympäristöpoliittinen ohjauskeino ja edelleen jatkaa, että hallitus katsoo, että kotimaisten polttoaineiden, erityisesti puun käyttöä energialähteenä edistetään, samoin keinoja, jotka ottavat huomioon työllisyys- ja ympäristönäkökohdat, ja hallitus selvittää, miten hiilidioksidipäästöjä voitaisiin edelleen vähentää myös verotuksen keinoin, tuli todennäköisesti työskentelyn aikana eräänlaisena yhteenvetävänä kompromissina, mutta sen ristiriitaisuus hallituksen varsinaisen esityksen sisältöön on todella ilmeinen. Rion sopimuksen viittaamalla, työllisyysvaikutuksiin viittaamalla hallitus on tosin oikeassa, niin kuin valiokunta toteaa; juuri ne uhkat, joihin hallitus viittaa, ovat suurelta osin vaarassa tämän esityksen kautta toteutua.

Kauppa- ja teollisuusministeri Kalliomäki on käsitellyt työllisyysvaikutuksia siten, että pitkällä tähtäimellä voidaan tietysti ajatella, että on tärkeää, että kansakunnalla on energiaa, sano- taanko, kilpailukykyiseen hintaan, jotta yleensä

voidaan teollisuutta ja elinkeinoelämää kehittää. Mutta kyllähän aivan selkeästi ne selvitykset, joita nyt valiokunta- ja jaostotyönkin aikana saatiin, kertovat karua kieltään siitä, että tällä hallituksen esityksellä on suoria työllisyyttä heikentäviä vaikutuksia. Ne keskittyvät ja kärjistyvät sellaisille alueille, joissa puuta ja turvetta, kotimaisia polttoaineita, käytetään sähkön ja lämmön tuotantoon.

Tämä eriarvoisuus, josta täällä on puhuttu, se, että sähkölasku kohdistetaan eri tavalla tavallisiin kuluttajiin, palveluelinkeinoihin, pk-yrityksiin ja löysemmällä tavalla suurteollisuuteen, on todella tämän esityksen yksi heikkous ja tulee aiheuttamaan todella vaikeita tulkinta- ja käytännön ongelmia. Suurten, esimerkiksi teollisuusyritysten yhteydessä omina yrityksinään toimii esimerkiksi atk-yrityksiä tai muita palvelu-yrityksiä, ja sen seuraaminen, mistä virtapisteestä virtaa otetaan ja millä tavalla mitään virtaa verotetaan, tulee olemaan aikamoinen ongelma, ja siihen tietysti viittaa myös se, että tämän homman asiallisen hoitamisen varmistaminen vaatii myös lisäresursseja.

Täällä on viitattu siihen, että kaikki vientiteollisuus saa tästä hallituksen esityksestä hyötyä. En ollenkaan tarkoita sitä, etteikö vientiteollisuudella olisi varaa maksaa korkeampia energiaverolaskuja. Sillä varmasti on, suhdanteet ovat siinä mallissa, mutta sellainen käsitys, että tämä hallituksen malli kaikkiaan vientiteollisuutta vain suosii, ei pidä paikkaansa. Asiantuntijakuulemisessa kuulumme muun muassa, että Enso-Gutzeitin osalta energialasku yhtiölle heidän oman kertomansa mukaan on noin 40 miljoonaa markkaa vuodessa sen vuoksi, että se kotimainen polttoaine, jota he omassa prosessissaan käyttävät oleellisesti tekijänä, tulee tämän esityksen kautta verolle.

No, joka tapauksessa kiireestä huolimatta eduskuntavaiheen aikana on saatu aikaan muutoksia, joita ei voi kaikkia väheksyä. Mietinnön sisältö minusta on hyvä ja ne ponnet, joita sinne on kirjattu, ovat aika hyviä. On puhuttu neuvotteluista ja siitä, mitä neuvotteluissa on saatu aikaan. Haluaisin oikaista muutamaa tämän illan keskustelussa ollutta väittämää.

SDP:n eduskuntaryhmän puheenjohtaja Erkki Tuomioja syyllisti aika voimakkaalla tavalla hallituspuolueiden muita ryhmäpuheenjohtajia, muita neuvottelijoita siitä, että hän ei saanut nähtävästi varsinkaan viime vaiheessa tarpeeksi tukea muilta ryhmäjohtajilta tämän aamun neuvotteluissa. Kysymys oli viime vaiheessa ainoas-

ta auki olevasta kohdasta eli veroluokkien muuttamisen kymmenyksen, jopa sadasosien viilaamisesta, kirkon laittamisesta keskelle kylää.

Totuuden nimessä täytyy sanoa, että vaikka arvostan sitä, että veroluokkien kautta tullutta epäoikeudenmukaisuutta pyrittiin parantamaan, lähentämään veroluokkia, se oli hyvä suunta ja tavoite, ja olin myös jaostossa sen takana, ei se ollut elämää suurempi kysymys tässä. Se lähentyminen, jota aikaansaatiin, on kuitenkin asukasta kohden laskettuna 10—15 markkaa vuositasolla, ja sen takia korostan sitä periaatteellista puolta, joka tähän ratkaisuun liittyy. Tässä periaatteellisessa puolessa ne ryhmät, vihreät, RKP ja vasemmistoliitto, jotka ovat korostaneet ympäristöohjaavuuden säilyttämisen välttämättömyyttä edes joitakin osin sähkön tuotannossa hiilellä, eivät ole saaneet puolestaan tarpeeksi tukea.

Mikä koskee vastalauseitani kotimaisten polttoaineiden aseman turvaamisesta, sille en myöskään kokenut saavani kaikissa vaiheissa läheskään tarpeeksi tukea. Valiokunnassa tukea tuli sen verran, että arpa tämän ratkaisi, että mietintö tuli käsitellyn pohjaksi eikä oma vastalauseeni.

Lopuksi ensimmäisessä käsittelyssä, arvoisa rouva puhemies, haluan esitellä vastalauseeni. Heti aluksi totean, niin kuin ovat muutkin todenneet, että olen jaoston ja valiokunnan jäsenenä yhtynyt edustajien Ulla Anttila ja Håkan Malm allekirjoittamaan vastalauseeseen.

Sen lisäksi varmistaakseni ympäristöohjaavuuden tehostumisen toteutumisen ja kotimaisten polttoaineiden aseman parantamisen olen esittänyt toisen lakiesityksen 8 §:ään muutoksen, jolla kotimaisia polttoaineita — puuta, turvetta ja muita biopolttoaineita — käyttävät voimalaitokset voisivat hakemuksesta saada palautusta sähköverkkoon toimitetusta sähköstään ja tuen määrä olisi 0,6 penniä kilowattitunnilta.

Minkä vuoksi olen tällaiseen muutosesitykseen päätenyt, siihen on syynä se, että esimerkiksi asiantuntijakuulemisen yhteydessä totesimme jaostossa, että on välttämätöntä saada myös tämän suuren energiaveroesityksen työllisyysvaikutuksia selville. Saimme Oulun työvoimapiirin lausunnon, joka kertoo, että pelkästään Oulun työvoimapiirin osalta hallituksen esityksen selaisenaan toteutettuna arvioidaan merkitsevän pahimmillaan 800—1 300 vuosittaisen työpaikan menetystä. Nämä ovat minusta sellaisia lukuja, että energiaveroesityksen ongelmallisuuden muiden kohtien lisäksi on välttämätöntä puuttua siihen, mikä merkitys sillä on työllisyy-

delle. Tältä osin olen rojhennut esittää lisätuen osoittamista kotimaisille polttoaineille.

Ed. Skinnari merkitään läsnä olevaksi.

Ed. U. Anttila: Arvoisa puhemies! Tämän illan monituntisessa keskustelussa on käyty hyvin seikkaperäisesti läpi energiapolitiikan vaikeuksia tänä syksynä 1996. Nämä keskustelut eroavat aika paljon siitä keskustelusta, joka käytiin joitakin vuosia sitten, kun eduskunta teki päätöksensä hallituksen esityksestä ydinvoimaasiassa. Tuolloin osa argumenteista oli saman tyyppisiä, mutta täytyy sanoa, että keskustelun palo oli aika toisenlainen. Itse olin yksi niistä kansanedustajista, jotka eivät halunneet myöntää lupaa uudelle ydinvoimalalle, ja tuolloin perustelunani oli energian säästö ja uusiutuvien energialähteiden kasvava käyttö, siis pohjan luominen uudelle energiapolitiikalle.

Nyt käsittelemme energiaveroesitystä ja pohdimme osin siis samoja kysymyksiä. Lisänä keskusteluun ovat tulleet ympäristöohjaavuuden ja talouden käsitellyn rinnalle Euroopan integraation asettamat reunaehdot. Ns. tuontisähkökysymyshän on ollut keskeisenä perusteluna sille, että ympäristöohjaavasta verotuksesta hallitus on halunnut luopua. Mielestäni tuontisähköongelma on sen suuruinen, että se on otettava vakavasti. Se ei liity yksin EU-sopimukseen vaan Etaratkaisuun, mutta se ei sinänsä johda siihen, että Suomen pitäisi täysin luopua mallista, joka on ollut verraten toimiva lukuun ottamatta tätä kysymystä.

Hallituksen on esittänyt energiaveron lisäystä. Periaatteessa se, että energiaa verotetaan enemmän, johtaa kannusteisiin, energian säästöön. Tämä on sinänsä positiivinen asia. Kielteinen kysymys on se, mitä on keskustelussa pohdittu oikeudenmukaisuuden kannalta. Energiaverotuksen lisärasitus kohdistuu lähinnä kuluttajiin ja siihen osaan taloutta, joka ei siis ole teollisuutta. Hallituksen esitykseen on sitten sisällytetty myös rakennemuutos, jossa sähkön tuotannon verotuksen ympäristöohjaavuus poistetaan.

Olen tämän prosessin aikana pohtinut sitä, miten ympäristöohjaava energiaverotus voitaisiin sähkön tuotannossa säilyttää, miten otettaisiin huomioon EU:n asettamat rajoitteet, siis ns. tuontisähköongelma.

Arvoisa puhemies! Se malli, jota olen ed. Malm kanssa ehdottanut vastalauseessa, on taval-

laan minimimalli. Se sisältää veron hiilellä tuotetulle sähkölle, jonka suuruus on 39 markkaa per tonni. Tämä olisi siis täsmäohjausta hiilen käytön sähkön tuotannossa. Malli tukisi kotimaisen energian käyttöä, bioenergian ja uusiutuvan energian käyttöä. Lisäksi mallissa parannetaan sähkön ja lämmön yhteistuotannon asemaa muuttamalla toisen lakiehdotuksen 10 §:n hyötysuhdeprosenttia.

Toivon, että tästä salista, joka vielä kysymystä pohtii toisen käsittelyn yhteydessä pykälien osalta, löytyy myönteisyyttä esitykselle. Tämähän ei merkitsi energiaverokertymän heikkenemistä, eli siinä mielessä se ei ollenkaan romuta hallituksen esitystä ja tavoitetta siitä, että tuloverokertymää voidaan alentaa. Esityshän on jo eduskunnassa hyväksytty siten, että energiaverotusta kiristetään.

Arvoisa puhemies! Keskustelussa on aika seikkaperäisesti käyty läpi sitä, mitä mieltä eri ryhmät ovat syksyisen neuvotteluprosessin eri vaiheissa olleet. On kritisoitu sitä, ettei enää eduskuntakäsittelyn yhteydessä voida hallituksen esitystä muuta kuin hieman viilata. Päävastaisiakin esimerkkejä on olemassa tältä syksyltä. Esimerkiksi päivähoitopakettihan joutui erittäin perusteelliseen remonttiin sosiaali- ja terveysvaliokunnassa ja esitykset lopulta hyväksyttiin.

Pidän keskeisenä ongelmana sitä, että kun energiaverouudistuksesta on neuvoteltu, perusteellista ympäristövaikutusten arviointia ei ole valmisteluvaiheessa tehty. Nyt jaosto ja muut kansanedustajat ovat saaneet käsiinsä kauppa- ja teollisuusministeriön Ekonolla teettämän selvityksen. Selvityksen mukaan hallituksen energiaveromallin myötä hiilidioksidipäästöt joko pysyvät sellaisinaan tai niiden määrä kasvaa, mikäli tuontisähkön osuus vähenee. Tämä selvitys on ilmeisessä ristiriidassa sen kanssa, että hallituksen esityksen pöytäkirjaan käsittelyn yhteydessä on hyväksytty lausuma. Lausumassa viitataan Rion sopimukseen, siihen että Suomi on sitoutunut vähentämään hiilidioksidipäästöjä. Tämä ristiriita lausuman ja hallituksen esityksen välillä on siis ilmeisin. Mielestäni tilanteessa, jossa lausuma ja hallituksen esitys ovat ristiriidassa, myöskään eduskuntakäsittelyltä ei voida edellyttää samoja muotoja kuin selkeästi yksimielisessä esityksessä.

Malli, jota ehdotan toisessa käsittelyssä, osataan helpottaa tilannetta. Se olisi omiaan parantamaan vähempiin hiilidioksidipäästöihin johtavien energiapolkujen kehitystä. Esitykset, joita valiokunta on hyväksynyt mietintöönsä, ovat

ympäristöohjaavuudeltaan vähäisiä. Täysin niitä ei tietenkään pidä vähätellä, esimerkiksi pienvoimalatuella voidaan parantaa puun energiakäyttöä, lisätä siis puun käyttöä energian ja sähkön tuotannossa. Mutta pelkästään se ei riitä saamaan aikaan ratkaisevaa muutosta uusiutuvien energialähteiden hyväksi, koska hallituksen esitys sinänsä heikentää uusiutuvien energialähteiden asemaa.

Pidän myös ongelmallisena sitä, että pitäydyttäisiin vain ponsien kautta vaikuttamaan Suomen energiatulevaisuuteen. Mietinnössähän on mukana ennätysmäärä ponsia, joista suuri osa liittyy siihen, että pyritään suuntaamaan hallituksen katse ympäristöystävälliseen energiapolitiikkaan. Ponsiakaan ei tietenkään pidä vähätellä, mutta kun on kyse näin suuresta muutoksesta energiaverotuksen rakenteeseen, niin pelkillä ponsilla ei voida muuttaa sitä tilannetta, jossa energiaverotuksen ympäristöohjaavuus on vähenemässä. Näin ollen en pidä niitä pelkästään riittävinä, vaikka ovatkin oikean suuntaisia.

Näin ollen, arvoisa puhemies, kuten olen todennut, toisessa käsittelyssä teen esityksen siitä, että mietintöön jätetty I vastalause olisi käsittelyn pohjana.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Ed. Uotilan sinänsä hyvä ehdotus kaatui valiokunnassa arvalla, niin kuin hän itse kertoi. Ne olivat melkoiset arpajaiset, joissa pääpalkinto oli 100 miljoonaa ja uskon, että ne, jotka olivat eri mieltä ed. Uotilan kanssa, olivat eri mieltä juuri tämän 100 miljoonan markan takia.

Energiaverotuksen uudistamisesitys on hallituksen yksimielinen esitys. Sitä on valmisteltu alustavasti eri työryhmissä ja toimikunnissa ja budjettiriihessä sovittiin yhteisesti esityksestä. Siksi valiokunnan ja jaoston käsittelyn vaikea poliittinen prosessi oli yllätys, kun prosessointi tapahtui paitsi hallituksen esityksen ja opposition välillä, myös hallituspuolueiden omassa piirissä. Mielestäni oli lopulta ihme, että saatiin aikaan mietintö, joka mielestäni mietintönä on varsin hyvä, joskin asiakysymyksistä on toki paljon näkemyseroja ja erimielisyyttä.

Täällä on esitelty tämä hallituksen esitys ja valiokunnan tekemät muutokset, joten en puutu niihin sen enempää, mutta muutamiin seikkoihin haluan kiinnittää huomiota.

Verojaosto kuuli lukuisan määrän asiantuntijoita ja aika monen näkökulmaan yhtyen voi todeta, että kun lainsäädäntöä Suomessa tehdään, niin monesti jäävät lain työllisyysvaiku-

tukset selvittämättä tai ne selvitetään ainakin puutteellisesti. Se on varsin merkittävää, kun meillä on työllisyyden ja yhteisvastuun hallitus, jonka tulisi kantaa huolta työllisyydestä tänä työttömyyden aikana. Näin kävi tämänkin lain yhteydessä. Tosin KTM arvioi, että työllisyys saattaa aleta ainakin turvealueilla, mutta uusia työpaikkoja syntyy tämänkin lain mukana uusien investointien myötä ja sitä kautta tämäkin on paljon laajempi kysymys kuin hetkellinen työllisyyden tilannearvio.

Suomessahan on ollut kohtalaisen hyvä ympäristöohjaava energialainsäädäntö ja kysymys kuuluu, miksi siitä pitäisi luopua. Syy on ollut siinä, että EU-Suomessa ei voida ylläpitää sähkön tuontiveroa. Suomi on jäänyt yksin tämän hienon veromallinsa kanssa. Ei EU eikä USA eivätkä muutkaan ole tulossa mukaan. Suomi ottaa niin sanotusti lusikan kauniiseen käteen, kuten ministeri Kalliomäki totesi.

Toki on myönnettävä, että sähkön tuotannon hiilidioksidin verotuksesta luopuminen heikentää ympäristöverojärjestelmän ympäristöohjausta. Mutta useimmissa Oecd-maissa ei ole hiilidioksidityypisiä energiaveroja olemassakaan. Kun sähkömarkkinat ovat Euroopassa vapautumassa, niin jos haluamme, että suomalaiset kilpailevat markkinoilla, on välttämätöntä kehittää lainsäädäntöä hallituksen esittämään suuntaan. Siten sähkön tuotannon verottaminen asettaisi Suomessa tuotetun sähkön muualla muun muassa kivihiilellä tuotettua sähköä epäedullisempaan asemaan. Vielä on todettava, että tuontisähkön verotus ei Rooman sopimuksen mukaan ole mahdollistakaan.

Mikäli hallituksen esitystä ei hyväksyttäisi, johtaisi se siihen, että ulkomailla kannattaisi tuottaa kivihiilellä sähköä Suomen markkinoille. Se johtaisi yhtä lailla globaaliin ympäristöpäästöihin ja työllisyys Suomessa vain heikkenisi. Niinpä kun halutaan laajasti toimivaa ympäristöpoliittisesti ohjaavaa ympäristöverojärjestelmää, se on tehtävä yhdessä Pohjoismaiden ja EU:n ja kenties monien muidenkin maiden kanssa. Ilmassa kulkevat saasteet ja päästöt, kun eivät tunne rajoja eivätkä valtakunnan rajaviivoja.

Hallitus on aivan oikein ollut huolissaan Rion sopimuksen tai julistuksen velvoituksista vähentää hiilidioksidipäästöjä. Rion prosessi on Suomessakin vaikea, kun Rion tavoitteet pitää yhdistää nykyisiin työllisyys- ja taloustavoitteisiin. Sovittelemista on eikä yksinomaan kotimaassa. Rion sopimuksen tavoitteet ratkaistaisiin hyvin rakentamalla ydinvoimaa. Mutta kun meillä ei

ole lupa rakentaa ydinvoimaa, käytännössä ainoa käytännön vaihtoehto näyttää olevan kivihiili ja kivihiili sottaa. Kaiken lisäksi Suomen hiilidioksidipäästöt ovat kuin hyttysen ininää, kun niitä verrataan globaalisesti muihin maihin, esimerkiksi USA:han tai Kiinaan. Suomen on toki tehtävä osuutensa, mutta niin pitäisi tehdä muidenkin.

On myönnettävä, että nykyisellä ympäristöperusteisella energiaverolla on voitu selvästi siirtää energian tuotantoa pois fossiilisista kohti uusiutuvia lähteitä. Tosin alkutuotevähennyksen poistaminen huononsi puun kilpailukykyä eikä tilanetta ole lupauksista huolimatta esimerkiksi verotuksella korjattu. Hallituksen tulisikin aidosti ryhtyä toteuttamaan Rion sopimusta ja asettaa selkeät tavoitteet päästöjen vähentämiselle energian tuotannossa myös sähkön osalta. Paras keino tavoitteiden saavuttamiseksi olisi eittämättä oikeaan suuntaan ohjaava verotus. Puulla voitaisiin korvata merkittäviä määriä fossiilisia polttoaineita. Metsähake on työllistävää ja sen seurauksena suhteellisen kallista nykyisellä korjuumenetelmällä. Esimerkiksi Itä-Suomessa on kuitenkin nähty, että puun kaikinpuolisen käytön lisääminen on ollut avain työllisyyden parantamiseen. Muun muassa sisäministeriön asettaman Itä-Suomi-työryhmän esityksessä tämä korostuu. Joka tapauksessa pelkästään metsähakkeen työllistävä vaikutus on satoja työpaikkoja, mutta se voisi olla tuhansia, mikäli sen kilpailukyky voitaisiin turvata.

Jatkossa energiaveroon on löydettävä vielä sellainen tekijä sähkön osalta, joka estää tuontisähköä saamasta perusteetonta kilpailuetua ja ohjaa polttoainevalintoja pois fossiilisista kohti uusia energialähteitä.

Vielä haluan todeta sen, että esimerkiksi viime kesänä monet tahot toivoivat tuloverotuksen alentamista. Siitä puhuivat ministerit, talusasiantuntijat ja kansanedustajat. Budjettiriihessä tuloverotusta päätettiin alentaa inflaatiotarkistuksen lisäksi 1,1 miljardilla markalla, kun löydettiin energiaverotusta muuttamalla fiskaalinen keino tähän. Toteutettiin vanha ja oikea pyrkimys verottaa kulutusta, ei niinkään työstä saatavaa tuloa. Tuloverokevennys oli tuo 1,1 miljardia markkaa ja sen takia muutetut verotaulukot on täällä jo hyväksytty. Loogista olisi nyt hyväksyä tämä energiavero, ettei tule kuprua valtion ensi vuoden talousarvioon.

Voi kysyä, onko jako teollisuuden ja muiden maksuisten kesken oikea. Teollisuushan pääsee halvemmalla verrattuna keskiisuureen ja pie-

neen yritystoimintaan, palvelualaan ja muihin kuluttajiin. Toisaalta voi ymmärtää, että teollisuutta kiinnostaa oma kilpailukyky eikä se halua lähteä maksumiehiksi, kun itse asiassa tähän energiaveroon liittyvä tasokorotus aiheutuu tuloveroasteikon keventämisestä. Toisaalta voi kysyä, että kun ainakin vientiteollisuus on tällä hetkellä ilmeisessä noususuhdanteessa, onko tarpeen silloin ainakaan lisätä teollisuuden tukea, ettei homma vierähdä ylikuumenemisen puolelle.

Valiokunta on mietinnössään itse asiassa todennut, että energiaverotus kaikkienensa ei ole tämän lain hyväksymisen jälkeenkään täysin kohdallaan, ja valiokunta esittää pontenaan tai useammissakin ponsissa, että hallitus määrätietoisesti jatkaa energiaverotuksen vaikutusten seuraamista, energiaverotuksen kehittämistä ja että asiaan palataan viimeistään vuoden 1998 talousarviota esitettäessä.

Ed. T i u r i : Arvoisa puhemies! Haluaisin ensiksi todeta ed. Kääriäisen puheen perusteella, että kun eduskunta päätti, ettei viidettä ydinvoimalaa saa rakentaa, niin silloin tehtiin päätös siitä, että hiilivoimala saadaan rakentaa. Se oli käytännön seuraus siitä. Jos nyt yritämme verolla estää hiilivoimalan rakentamisen, niin teollisuus jää ilman edullista sähköä, ja metsäteollisuus ei sen jälkeen Suomessa kovin kauaa viihdy, ei myöskään metallin perusteollisuus. Meillä on siis tässä todella kysymys työpaikoista, mutta ne ovat kannattavia työpaikkoja. Täällä on nyt kannettu vain suurta murhetta niistä työpaikoista, jotka vaativat kaiken aikaa tukea. Minusta on korkea aika ruveta puhumaan järkevistä työpaikoista.

Varsinaisesti haluaisin puhua siitä, että ympäristöministeriö on selvästi johtanut eduskuntaa tai ainakin eduskunnan ympäristövaliokuntaa harhaan, ja se on sitten johtanut näihin sekaviin päätelmiin tämän energialain käsittelyn yhteydessä. Ympäristövaliokunta sai 27 päivänä marraskuuta ministeri Haavistolta pyydetyn muistion hiilen ja maakaasun päästöistä. Tämä muistio on harhaanjohtava. Siinä annetaan maakaasusta kovin positiivinen kuva ilmastomuutoksen kannalta, eikä siinä mainita lainkaan maakaasun typpipäästöjä. Nämä typpipäästöthän tuottavat haposateita ja pienhiukkaspäästöjä ja osallistuvat haitallisen otsonin syntymiseen alailmakehässä.

Muistio antaa myös ymmärtää, ettei Suomella ole vaikeuksia täyttää Rion ilmastositomusta. Muistio väittääkin maakaasun ilmastovaikutuk-

sen olevan paljon pienemmän kuin kivihiilen. Kuten ed. Tiusanenkin totesi, maakaasu tuottaa energiasisällöltään vain noin 60 prosenttia kivihiilen hiilidioksidipäästöistä. Mutta meidän täytyy ottaa huomioon myöskin muut siihen liittyvät päästöt. Esimerkiksi Norjan maakaasussa on 10 prosenttia hiilidioksidia. Se erotetaan siitä ja päästetään ilmaan jo ennen kuin sitä maakaasua mihinkään lähetetään. Myös maakaasun pumpaaminen vie monta prosenttia maakaasun putkessa kulkevasta energiasta. Nekin päästöt pitäisi ottaa huomioon. Kaiken lisäksi metaanipäästöt ovat hyvin suuret maakaasukentillä, ainakin Venäjällä ja putkistoissa muuallakin. Metaanikaasu on parikymmentä kertaa niin tehokas kasvihuonekaasu kuin hiilidioksidi, niin että jos sanotaan, niin kuin ympäristöministeriö väittää, että maakaasun ilmastovaikutus on paljon pienempi kuin kivihiilen, se ei lainkaan pidä paikkaansa. Se on korkeintaan jonkun verran pienempi kuin kivihiilen.

Nyt maakaasulla sähköä tehtäessä päästään parempaan hyötysuhteeseen, mutta se tapahtuu polttolämpötilan kustannuksella, minkä vuoksi maakaasuvoimalan typpipäästöt ovat 5—10 prosenttia suuremmat tuotettua sähköä kohti kuin kivihiilellä. Nämä typpipäästöt muuttuvat ilmassa happohiukkasiksi. Niistä tulee juuri niitä pieniä hiukkasia, jotka Tuomisto kirjoituksessaan totesi todella vaarallisiksi. Maakaasu on siis osaltaan tuottamassa niitä. Happosateethan ovat tietenkin vaaraksi myös luonnolle, niin että maakaasun ihannoiminen täällä varsinkin vihreiden toimesta on todella hämmästyttävää. Luonnon kannalta sitä ei voi millään tavalla puollustella.

Samaisen ympäristöministeriön muistion mukaan Suomen hiilidioksidipäästöt olivat vuonna 1995 lähellä Rion ilmastositomuksen vertailuvuoden, joka on vuosi 1990, päästöjä. Siinä muistiossa todettiin, että päästöt vuonna 2000 aiheutuvat pääosin nykyisestä kapasiteetista. Tämän voi lukea niin — ja lukeekin, jos ei tiedä, mistä on kysymys — että päästöt vuonna 2000 ovat Suomessa helposti samaa luokkaa kuin ne olivat vuonna 1990, niin että Suomi voi täyttää sopimuksen.

Mutta todellisuus on hyvin toisenlainen. Vuosi 1995 oli poikkeuksellinen. Ruotsin ja Norja hyvästä vesivuodesta sekä Suomen energiaverosta johtuen Tanska myi Suomeen verotonta hiilivoimaansa Suomen hiilivoimaloiden seisoessa. Tästä syystä Suomen päästöt jäivät normaalia pienemmiksi eli suurin piirtein samoiksi kuin

vuonna 1990, Rion vertailuvuotena. Mutta tänä vuonna huonon vesitilanteen vuoksi Ruotsi ja Norja ovat joutuneet ostamaan ensin kaiken hiilivoiman, minkä saivat, Tanskasta ja sen jälkeen vielä Suomestakin. Vaikka täällä oli verokin, sitä oli pakko ostaa, kun sähköä tarvittiin. Suomen hiilivoimalat kävivät lähes täysillä, joten hiilidioksidipäästöt tänä vuonna nousevat 57—60 miljoonaa tonniin. Päästöt pitääkin laskea keskitilanteen eikä jonkun erikoisvuoden mukaan varsinkin, kun energiaverot nyt ilmeisesti muuttuu niin, ettei se enää suosi Tanskan hiilivoimaa suomalaisen hiilivoiman sijasta.

Lähiäikoina Suomessa tulee myös käyttöön uusia, muun muassa maakaasua käyttäviä voimaloita, jotka nostavat Suomen hiilidioksidipäästöjä. Ympäristöministeriö onkin arvioinut Euroopan unionille Suomen hiilidioksidipäästöjen suuruudeksi 60 miljoonaa tonnia vuonna 2000, eli päästöt ovat 13 prosenttia Rion sopimusta suuremmat. Tämä arvio on ilmeisesti kovin alakanttiin, sillä muut selvitykset viittaavat paljon suurempiin ylityksiin.

Joka tapauksessa vielä pahempi tilanne on vuoden 2000 jälkeen, jolloin tekeillä olevan Rion jatkosopimuksen mukaan päästöjä on reippaasti alennettava vuoden 90 tasosta. Kansanedustajille on jaettu Nesteen Gasumin arvio hiilidioksidipäästöistä vuonna 2010. Nykyistä energiaveroa soveltaen päästöt olisivat 40 prosenttia suuremmat kuin vuonna 1990, ja sitä veroa sovellettaessa, mitä valiokunta on esittänyt, 44 prosenttia suuremmat, kun päästöjen pitäisi olla noin parikymmentä prosenttia pienemmät kuin vuonna 1990, koska pyritään päästöjen jatkuvaan alentamiseen. Me puhumme nyt siis 40 tai 44 prosenttia suuremmista päästöistä, kun meidän pitäisi puhua siitä, miten päästään 20 prosenttia pienempiin päästöihin. On aivan naurettavaa puhua tästä pikkuasiasta. On ympäristönäkökohta tässä verossa mikä hyvänsä, se ei mitään ratkaise.

Lisäksi arvio, että maakaasun suosiminen jollakin lailla vähentäisi päästöjä, perustuu vielä siihen, että oletetaan, että maakaasun hinta ei nouse hiileen verrattuna. Mutta kahden viime vuoden aikana maakaasun hinta on noussut yli 25 prosenttia polttoarvoon nähden verrattuna kivihiileen, eli maakaasun hinta ilmeisesti nousee kaiken aikaa, varsinkin kun sitä eri puolilla Eurooppaakin pidetään kovin hyvänä, kun ei tiedetä asioita. Vaikka me nostaisimme hiiliveron kuinka suureksi hyvänsä — vihreät taas esittävät lisää veroa hiilelle, mutta eivät maakaasulle — ei maakaasua silti käytetä, koska siitä tulee aivan

liian kallista sähköä. Sen avulla Suomen metsäteollisuus ja metallin perusteollisuus eivät tule pyörimään ja työpaikkoja alkaa hävitä reippaasti ja, mikä pahinta, uusia työpaikkoja ei myöskään tule, koska ei tule investointeja.

On hämmästyttävää, miten ympäristösyistä voitaisiin maakaasun veroa pitää pienempänä, kuin maakaasulle kuuluu. Maakaasu tuottaa 60 prosenttia hiilidioksidipäästöistä hiileen verrattuna. Sen veron tulee vastaavasti olla 60 prosenttia. Nyt vihreät esittävät vielä paljon pienempää veroa kuin hallitus. Hallituksen mukaanhan vielä ensi vuonna maakaasu saa puolet verosta anteeksi. Siitä huolimatta maakaasun käyttö ei kovin reippaasti kasva.

Meidän täytyy viimeinkin tunnustaa tosiasiat. Maakaasun suosiminen ei ratkaise Suomen hiilidioksidipäästöongelmaa. Hiilen veron nostaminen vain ratkaisee sen, että Suomen sähkö tehdään Tanskassa, niin kauan kuin siellä on ylimääristä kapasiteettia, ja työpaikat, jotka nyt olisivat Suomessa, menevät Tanskaan. Ei tässä minusta ole paljon järkeä.

Hiilidioksidipäästöt ja happosateet saadaan kuriin vain lisäydinvoiman avulla. Ydinsähkö on myös taloudellisesti ylivoimainen maakaasuun ja hiileenkin verrattuna. Siten se takaa runsaasti uusia kannattavia työpaikkoja teollisuuden investointien kautta. Kannattamattomia työpaikkoja aina saadaan pystyyn, mutta me tarvitsemme kannattavia.

Ed. Smeds merkitään läsnä olevaksi.

Ed. M. Koski: Arvoisa puhemies! Lähden puheenvuorossani pohtimaan hiukan sitä, mitkä olivat ne syyt, jotka aiheuttivat voimassa olevan veromallin rakentamisen.

Eräs syy oli se, että kun Etään menemisen jälkeen sieltä vaadittiin lähinnä turpeella ja puulla olevan alkutuotevähennyksen poistamista, sen kompensatio rakennettiin nykyisen veromallin sisälle. Ennen tätä veromallia kotimainen energia sai alkutuotevähennyksen, joka oli 120 miljoonaa markkaa, mikä todella kompensoitiin tämän veromallin kautta.

Myöskin veromalliin haluttiin ympäristöohjaavuus, jonka kautta ohjattiin investointeja lähinnä siinä mielessä, että ne olisivat ympäristön kannalta kestäviä ja suuntautuisivat sellaisille investointialueille, jotka vähemmän saastuttaisivat ilmastoa.

Mielestäni tämä laki on toiminut hyvin elikkä ohjannut investointeja aika tavalla kotimaisen energian, bioenergian, suuntaan. Myöskin se on aiheuttanut tuotekehitystä tuolla alueella ja sitä kautta edesauttanut teknologian kehittymistä ja myöskin ilmasto-ongelmien vähentymistä.

Muutos, joka tähän veromalliin on tulossa, on todella raju. Useammissa puheenvuoroissa on todettu, että kyseessä on energialinjavallinta, joka tehdään lainmuutoksen kautta. Mielestäni linjavallinnan tekeminen tällä tavalla on väärin siinä mielessä, että samanaikaisesti hallitus toteaa, että hallitus valmistelee energiastrategiaa, jonka kautta pyritään Suomeen luomaan energiapolitiittinen linja, jossa eri mahdollisuudet otetaan huomioon. Mikä tarve on sitten lähteä luomaan strategiaa energiapolitiikalle, jos sen linja määritellään lainmuutoksen kautta, niin kuin ollaan tekemässä?

Lainmuutos aiheuttaa aikamoisia vaikutuksia. Ympäristövaikutus poistuu, ja investoinnit suuntautuvat eri tavalla kuin tähän saakka, eli investoinnit jatkossa suuntautuvat lähinnä hiilivoiman suuntaan. Hiiltä ja hiilivoimaa, sillä puolella olevaa energiaa, tullaan rakentamaan voimakkaasti lisää. Häviöitä ovat kotimainen bioenergia ja myöskin maakaasu. Vaikka ed. Tiuri väittää, että se ei olisi hiiltä parempi, kyllä ne selvitykset, mitä ympäristövaliokunnassa saimme, olivat mielestäni ihan selvät, elikkä maakaasun päästöt ovat kohtuullisemmat kuin hiilen. (Ed. Tiuri: Harhaanjohtavia tietoja!)

Mielestäni tällä muutoksella todella aiheutetaan ongelmia myös energiateknologian kehittämisen puolella. Ei Suomelle ole etu se, että kun rakennetaan hiilivoimaa, se aiheuttaa tilanteen, että sitä energiateknologiaa, jota olemme tähän saakka kehittäneet, ei enää tässä maassa kysytä yksinkertaisesti sen takia, että sille ei löydy kannattavaa käyttöä eikä löydy kysyntää niille laitteille, joita meillä kehitetään.

Tämä on valitettavaa myös laajemmin ajatellen globaalia ilmasto-ongelmaa. Suomalainen teknologia kehitettynä voisi olla ratkaisemassa myös niitä ongelmia, joita kehitysmaissa lähinnä on tulevaisuudessa tulossa.

Tämä muutos vie myös työpaikkoja kehittämispuolelta. Se vie työpaikkoja suomalaiselta konepajateollisuudelta ja tietysti myös kotimaisen energian parista.

Täällä on aika monessa puheenvuorossa viitattu myös Oulun Energian tilanteeseen, siihen mitä tämä vaikuttaa yksittäisen laitoksen osalta. Mielestäni Oulun Energia on oivallinen esimerk-

ki sen takia, että siellä tuotetaan sähköä ja lämpöä ja myös varastoidaan lämpöä. Tuo esimerkki kyllä karusti kertoo, mikä tämän lain vaikutus on.

Puhutaan, että lämmön tuotannossa kotimainen energia pärjää. Voidaan todeta, että on elementtejä, jotka todennäköisesti tukevat kotimaisen energian käyttöä lämmön tuotannossa. Mutta ainoastaan lämmön tuotantoon suunnattu tuki aiheuttaa sen, että meillä ei ole tarvetta enää jatkossa kehittää vastapainevoimaloita, jotka maailmassa ovat hyvin tunnettuja ja tunnustettuja, yksinkertaisesti siitä syystä että myös vastapainevoiman tuotannossa kotimaisella energialla tuotettu sähkö häviää, ja ennen kaikkea, jos tuotetaan yli lämpökuorman sähköhantia, niillä ei ole tämän jälkeen enää kannattavuutta.

On aika ihmeellistä myös se, että kun Oulun laitoksessa on kehitelty järjestelmä, jossa on kysymys kalliovarastosta, johon lämpöä ohjataan, tässä tilanteessa, kun lämpö ohjataan tänne varastoon, siitä maksetaan veroa, mutta jos se ohjattaisiin varaston ohi suoraan mereen, veroa ei maksettaisi. Tämä on mielestäni karkea ja karu esimerkki siitä, kuinka huonosta mallista on kysymys.

Ed. Tiuri viittasi puheenvuorossaan siihen, että suomalainen metsäteollisuus tarvitsee energiaa, ja hänen mielestään se energia pitäisi tuottaa ydinvoimalla taikka vaihtoehtoisesti hiilivoimalla. Tämä on vanha fraasi, johon myös on syytä puuttua sen takia, että suomalainen kehitys on metsäteollisuuden osaltakin mennyt eteenpäin. Siellä on järjestelmiä, jotka hoitavat asian sillä tavalla, että metsäteollisuudessa sellutehdas on yliomavarainen sähkön tuotannon osalta, ja olen tavannut sellaisia asiantuntijoita, jotka väittävät, että myös paperikone tässä kokonaisuudessa toimii omalla energialla, jos se oikealla tavalla integroidaan.

Mielestäni tämän muutoksen kautta me todella vaikeutamme kotimaisen energian käytön kehittämistä, mutta luomme myös tilanteen siihen suuntaan, että olemme ikään kuin pattitilanteessa. Me olemme eduskunnassa päättäneet, että ydinvoimaa Suomessa ei toistaiseksi rakenneta, mutta nyt olemme päättämässä, että tämän veromuutoksen jälkeen myöskään bioenergiaa ei kannata kehittää. Olemme myös rajaamassa maakaasun pois energiovaihtoehtojen joukosta ja laskemassa kaiken ainoastaan hiilivoiman varaan. Tämä kyllä aiheuttaa aika tavalla turvottoman tilanteen. Jos käykin sillä tavalla, että hiili-

voiman rakentamisen vastustus nousee voimakkaaksi, voi olla, että olemme tilanteessa, että tässä maassa ei rakenneta hiilivoimaa, ei rakenneta myöskään ydinvoimaa, ei rakenneta kotimaista bioenergiaa. Silloin taatusti olemme kyllä hukkatiellä.

Mielestäni energiastrategiamme tulee perustua hyvin laajan paletin varaan, jossa on mukana tällä hetkellä toimivat energiamuodot, joiden käyttöä pyritään tehostamaan. Ydinvoimasta on esimerkki, että sen käyttöä voidaan tehostaa peruskorjausten kautta, saada sieltä lisää tehoa. Me voimme myös olemassa olevia laitoksia rakentaa tehokkaammiksi. Me voimme lisätä maakaasua Suomen rannikkoseuduilla. Voimme olla mukana myös eurooppalaisessa yhteistyössä, jossa venäläistä maakaasua voitaisiin ohjata Suomen kautta Eurooppaan. Me voimme olla myös rakentamassa kotimaista bioenergiaa, tuulivoimaa. Vaihtoehtoja löytyy kyllä aika tavalla paljon. Vesivoiman osaltakin voi todeta, että siellä on olemassa energiakapasiteettia. Sitä voidaan edelleen hyödyntää paremmin ja myös Vuotos voidaan rakentaa ja sitä kautta saada uutta vesi-voimaa.

Nämä ovat ne elementit, joiden kautta me voimme tulevaisuudessa turvata suomalaisen sähköntarpeen, mutta se edellyttää sitä, että meillä on olemassa sellainen verojärjestelmä, joka tukee näiden eri energiamuotojen kehittämistä.

Valtiovarainvaliokunnan mietinnön osalta täytyy todeta, että siellä on aika paljon ihan hyviä asioita, joita on otettu esille, mutta ne esillä olevat asiat eivät kuitenkaan hallituksen esitystä muuta oikeastaan rakenteellisesti mihinkään suuntaan, vaan edelleen se linja säilyy, minkä hallitus on tuossa muutoksessa ottanut. Mielestäni nykyinen verojärjestelmä olisi toimiva pienillä muutoksilla, jos lähdettäisiin siitä, että tuontivero-ongelma poistettaisiin, ja voisi olla jopa hiilen veron tarkistamisen paikkaa, mutta tällaisella romahduksella, jonka me aiheutamme tässä verojärjestelmässä muuttamalla totaalisesti tämän järjestelmän, me kyllä vaikeutamme jatkossa energiapolitiikan harjoittamista tässä maassa.

Keskustan vastalauseen osalta toteaisin sen verran, että se pohjautuu ed. Hassin tekemään aloitteeseen, jota on hiukan tarkennettu lähinnä tuontiveron osalta, ja tuo menettely mielestäni osoittaa, että nykyinen veromalli pienillä tarkistuksilla olisi mahdollista hoitaa sellaiseen malliin, että se turvaisi suomalaisen energiatalouden

kilpailukyvyyn ja myös poistaisi ne ongelmat, joita lähinnä tuontisähkön osalta on olemassa.

Ed. P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä sähkön tuotannon hiilidioksidiverotuksesta luopuminen heikentää ympäristöverojärjestelmän ympäristöohjausta. Saadun selvityksen mukaan suorassa sähkön tuotannossa kivihiihen hintakilpailukyky paranee. Vastaavasti kivihiihen käyttö lisääntyy ja turve menettää kilpailukykyään lauhdesähkön tuotannossa.

Sähkön veroporrastusjakoa on pidettävä ongelmallisena. Se asettaa kuluttajat ja teollisuuden eriarvoiseen asemaan. Kuluttajien sähkön vähittäishinta on muutoinkin teollisuuden hintaa korkeampi. Esitys kohtelee yritystoimintaa epäyhtenäisesti. Kaikkein pienimmät teolliset yritykset ja palvelualan yritykset maksavat huomattavasti korkeampaa sähköveroa kuin varsinainen teollisuus. Epäselvää on, onko eri yritysten erilainen verokohtelu varmuudella EU:n kilpailusäädösten mukaista, ja edelleen veroporrastus aiheuttaa teknisiä ongelmia. Vero aiheuttaa huomattavan määrän tulkintaongelmia. Myös veron valvonta vaikeutuu olennaisesti.

Turpeen työllisyysvaikutukset ovat sitä käytävillä alueilla varsin merkittävät. On saatu selvitys, jonka mukaan turvetuotannon työpaikat saattaisivat vähentyä uudistuksen seurauksena merkittävästikin. Kaiken kaikkiaan uudistus on valmisteltu kiireellä ja vaikean poliittisen prosessin tuloksena. Eduskunta ei ole saanut riittävästi käsittelyaikaa uudistuksen arvioimiseksi.

Arvoisa puhemies ja hyvät edustajatoverit! Se, mitä luin täältä, ei ole keskustan vastalauseesta, ei kristillisten, ei vihreiden tai vasemmistoliiton tai Rkp:n. Tämä kaikki on suoraa lainausta siitä mietinnöstä, joka on enemmistön kantana syntynyt mietintö. Nämä kaikki kohdat, jotka luin, ovat mielestäni erittäin kovaa argumentaatiota hallituksen esitystä vastaan. Siitä huolimatta, että valiokunta näin sanoo, valiokunta on kuitenkin viemässä hallituksen esityksen, voi sanoa näin, kutakuinkin sellaisenaan lävitse. Ne pienet tarkistukset ja muutokset, mitä tähän hallituksen pohjaan tehdään tämän hallituspuolueiden enemmistön kompromissin mukaan, ovat sittenkin hyvin vähäisiä ja mitättömiä.

Arvoisa puhemies! En käy kertaamaan sitä historiaa, mikä suomalaisella energiaverojärjestelmällä on. Siihen jo yleisesittelyssä lyhyesti ka-josin. Sanon vain sen, että sillä me kaikki olemme tietyllä tavalla ylpeilleet eri kansainvälisillä kentillä kulkiessamme, niillä kentillä, joilla on pu-

huttu energiaverojärjestelmästä, joilla kentillä on puhuttu ylipäättänsä ympäristöpolitiikan aktiivisesta otteesta. Me kaikki olemme pitäneet kunnia-asiana sitä, että meidän energiaverojärjestelmämme on uudenaikainen, nykyaikainen ja ennen kaikkea se nykyaikaisuus ja edistyskellisyys on tullut siitä, että energiaverojärjestelmässä on aika voimakkaasti ympäristöllisesti ohjaava elementti mukana.

Tämä askel, minkä hallitus omalla esityksellään nyt ottaa, onkin tavattoman pitkä askel taaksepäin suomalaisen energiaverojärjestelmän kehittämistyössä, voi sanoa jopa niin, ettei vain energiaverojärjestelmän vaan verojärjestelmänkin kehittämisen työssä. Verojärjestelmän kehittämistyössä yleisestikin ja kaikkialla muuallakin verotuksessa pyritään yksinkertaisuuteen, selkeyteen, läpiluettavuuteen ja hallinnon kannalta helposti hallinnoitavuuteen. Mutta edes sitä tämä esitys ei sisällä, näiden toiveiden ja tavoitteiden toteutumista, vaan päinvastoin näissäkin suhteissa esitys vie metsään, johtaa entistä byrokraattisempaan ja hankalampaan esitykseen.

Tämä hallituksen esitys on hävittämässä pääpiirteissään lähes kokonaan energiaverojärjestelmän ympäristöohjaavuuden. Edelleen tässä esityksessä ensimmäisen kerran eriytetään veron määrä nimenomaan energian käyttötarkoituksen mukaan kohdistamalla suurimmat korotukset ja veronkiristykset kotitalouksiin, pienyrityksiin ja maatalouteen, niin kuin täällä varmaan moneen kertaan on sanottu.

Tässä suositaan kivihiilen käyttöä ja se, jos jokin, on takaperoista menoa. Ennen kaikkea se on takaperoista menoa sellaiselle hallitukselle, joka niin kovasti hallitusohjelmassaan profiloi nostaa monilla eri kannanotoilla ympäristöystävällisenä ja Suomen ympäristötilan parantamiseen kovin ottein kiinni käypänä hallitukseksi. Tämän jälkeen, tämän esityksen läpimenemisen jälkeen, jos niin tapahtuu, alkoon hallitus tulko puhumaan siitä, että se toimillaan on edistämässä tervettä ympäristön tilaa Suomessa. Se tunnustakoon tämän esityksen läpimenon jälkeen, jota läpimenoa en siis toivo, että se tässä asiassa ainakin tuli ottaneeksi erittäin pitkän taka-askeleen huolimatta siitä, että hallituksen joukkueessa on ainakin omasta mielestäni ja monien muidenkin mielestä varmasti ympäristön asiaa hyvin ymmärtävä ministeri Pekka Haavisto, joka tällaisia esityksiä tänne on tuonut. Meidän monien ilo on totta kai olemassa siitä, että ministeri Haaviston ryhmätoverit, ilmeisesti valtaosa kuitenkin, tekevät selvän pesäeron tähän

esitykseen. Näiltä osin pesäero otetaan samalla kivihiilen lisäämiseen ja myös sille paljon kevelisempien vaihtoehtojen rankaisuun.

Tämä esitys, niin kuin jo vähän äsken viittasinkin, mutta sanon sen vielä selvemmin, kasvatat myös uutta mittavaa verobyrokratiaa, koska esitys on tavattoman monimutkainen ja hallinnollisesti hankala. Kun se on kaikkea tätä, tämän homman edes jotenkuten kunnollinen hoito edellyttää sitä, että virkamiehiä lisätään valtionhallintoon. Tämän lisäksi myös jaostossa kuullut monet firmojen asiantuntijat sanoivat, että myös heidän täytyy henkilöstöä lisätä omaan koneistoonsa, jotta firma voi selviytyä tämän asian hyvästä hoidosta.

Varsinaisen budjetin yhteydessä on jo esitys, jonka mukaan 40 uutta virkaa tulotaisiin tämän mahdollisen läpimenon jälkeen perustamaan tullihallitukseen, sillä tullihallitus eikä verohallitus hoitaa tämän asian hallinnollisen menettelyn. Töpselitarkastajien määrä lisääntyy, ja kun otetaan mukaan firmoissa lisääntyvät firmakohtaiset hallintobyrokratian lisäresurssit, lisähenkilöt, niin voidaan sanoa, että tämän esityksen ainoa uusi työllistävä elementti on byrokratian työllistäminen, eikä kovin kunnianhimoinen askel työllisyyden parantamisen osalta näiltä osin tämä homma ole.

Arvoisa puhemies! Muutamista äsken mainituista mielestäni kovan kritiikin ansaitsevasta kohdasta vielä vähän tarkemmin, ensinnäkin ympäristöohjaavuuden alasajamisesta tässä verojärjestelmässä. Näiltä osin tuon ainoastaan yhden asian esille. Siteeraan sitä, mitä Suomen Luonnonsuojeluliitto toteaa lausunnossaan. Se sanoo näin: "Koska Suomi on hyväksynyt ja ratifioinut Rion ilmastopöpinuksen ja sitoutunut hillitsemään CO₂-päästöjä, niin hallituksen esittämä veromalli olisi selkeä ilmaus siitä, että Suomi ei aio noudattaa kansainvälisiä sitoumuksia eikä pyrkiä vähentämään CO₂-päästöjä."

Enpä muista, milloin sitten vuoden 1990, jolloin ensimmäiset askeleet lähdettiin ottamaan ympäristöverojärjestelmien tielle, en tietysti kaikkia asioita likimain muista, mutta en muista, että Suomen Luonnonsuojeluliitto kertaakaan tämän tyypistä, näin kovaa kannanottoa olisi ottanut. Suomi jos joku on briljeerannut sillä, että se oli ryhdikkäästi ajamassa Rion sopimusta ja sillä tässä prosessissakin oli ihan sen loppuhuipentumassa merkittävä rooli.

Voi olla, että jokin sopimuksen allekirjoittajista ennen meitä on jo ottanut taka-askeleita tuon sopimuksen täytäntöönpanossa, mutta Suomi

tulee varmasti epäkunniakkaasti niiden ensimmäisten maiden mukana, jotka ovat viemässä Rion sopimuksen toteutusta täsmälleen päinvastaiseen suuntaan, tuon sopimuksen kirjaimen, ei vain hengen, vaan myös kirjaimen vastaiseen suuntaan.

Rohkeutta teille, arvoisat vihreiden edustajat, jotka olette selkeästi tätä esitystä vastaan. Toivon, että te saatte kannallenne myös ministeri Haaviston. Olisi tavattoman suuri miinus niin kelpo ministerin uralle, jos hän olisi mukana viemässä tätä esitystä läpi tässä muodossa, mikä hallituksen esityksellä on.

Hallituksen esitys siis sortaa kotimaisten energiavaihtoehtojen käyttöä. Hallitushan itse on muistaakseni hallitusohjelmassaan, tai oliko se jokin muu ohjelma, nyt en uskalla ihan varmuudella sitä sanoa, asettanut tavoitteeksi bioenergian käytön lisäämisen 25 prosenttiin. Tämä esitys ei tätä tavoitetta edistä, täsmälleen päinvastoin.

Esimerkiksi Vapon toimittaman turpeen käyttöön tämä esitys merkitsee 3—4 terawattitunnin suuruista vähenemistä. Se merkitsee lähes viidenneksen vähentymistä Vapon tuottamasta turpeesta ollen ennen pitkää arvoltaan useita kymmeniä miljoonia, kenties lähes sata miljoonaa markkaa. Täällä jo todettiin, että pieniä teknisiä parannuksia hallitusryhmät ovat tehneet, mutta myöskään puun käytön kannalta nämä esitykset eivät juuri mitään merkitse. Myös puun käyttö tulee tämän seurauksena vähenemään.

Tietysti voi kysyä ja pohdiskella sitä vielä, onko jotakin erityistä sellaista perustetta, miksi Suomen täytyy oman kotoisen energialähteensä käyttöä tällä tavalla epäedullistaa. Miksi Suomen tulisi niin tehdä, kun samanaikaisesti tiedetään, että Saksa tänä vuonna käyttää oman kotoisen energiansa, ympäristöllisesti niin epäedullisen kivihiilen tukemiseen suoraa tukea 22 miljardia Suomen markkaa? Se on iso määrä, vaikka suhteuttaa sen Saksan energian kulutuksen volyyymiin tai vaikka väestömäärään tai bruttokansantuotteeseen, millä tahansa mittarilla mitaten, se on iso määrä. Samaan aikaan myös Englanti tukee omaa kotoista energiaansa eli kivihiiltä sekin, ei nyt aivan niin paljon kuin Saksa, mutta merkittävässä määrin. Samoin tekee Irlanti. Irlanti tukee niin kuin kaikki tiedämme, todella mittavasti, ei kivihiiltä, vaan siellä nimenomaan tuotettavaa turvetta.

Onkin perin perin erikoista se, että oman suomalaisen uusiutuvan ja ympäristön kannalta edullisemman energiavaihtoehdon kilpailuky-

kyä heikennetään tähän tapaan, mitä tässä nyt tapahtuu. (Ed. Tiuri: Entä turve?) — Mitä turpeeseen tulee ja sen luonnonkiertoon pitkässä juoksussa, ed. Tiuri, niin tästä on kyllä varmasti toisenlaisia käsityksiä kuin teillä, ja tiedemiesten käsityksiä siitä, että se pitkässä juoksussa ansaitsee sen klausulin, minkä äsken siihen liitin.

Mitä veronkiristysten kohtaantoon tulee, siitä jo äsken puhuinkin, ehkä näiltä osin kannattaa todeta vain se, että kun työllisyydestä hallitus puhuu, niin nimenomaan työllisyyden näkökulmasta myös verotuksen kohtaanto olisi tullut arvioida uudella tavalla. Nyt pienten palvelualan yritysten kohdalla, joihin hallitus kohdisti huomiota myös tässä elinkeinopoliittisessa selonteossa, joka tässä salissa muistaakseni kaksi kolme viikkoa sitten esiteltiin, puhutaan kauniisti siitä, kuinka verotuksellisin ratkaisuin pitää edesauttaa nimenomaan palvelualojen yritysten menestysmahdollisuuksia ja työllistämisen parantamista.

Tämä esitys ei sitä totisesti tee, vaan tekee täsmälleen päinvastoin, lisää niiden verotaakkaa muutamalla sadalla miljoonalla markalla samaan aikaan, kun se kieltämättä Suomen kannalta tärkeä, eli nimenomaan vientialoja edustava teollisuus pääsee käytännöllisesti katsoen ilman minkäänlaista veron kiristymistä. Oma lukunsa on tietysti kotitaloudet, joille tässä tulee merkittäviä lisärasitteita.

Työllisyyden ohella esitys on myös aluepoliittisesti väärin suuntautunut. Ne samat Oulun, Vaasan, Pohjois-Karjalan, Mikkelin, Kuopion ja Keski-Suomen läänit, alueet, jotka menettävät monissa muissakin asioissa, menettävät, jos alueellisen tarkastelukulman ottaa, myöskin tässä asiassa jälleen kerran, sekä soilla, siellä tuotannossa, että kuljetuksissa että myöskin niissä laitoksissa, jotka sinne on rakennettu kotimaiselle puulle ja turpeelle.

Arvoisa puhemies! Näillä, jo monien keskustan edustajien ja varmasti muidenkin ryhmien edustajien saman tyylisesti, saman sisältöisesti esittelemillä perusteluilla haluamme pitäytyä omassa vastalauseessamme siihen malliin, mikä kantaa Satu Hassin nimeä. Se on olemassa oleva malli, sen mekanismia käytetään niin, että saadaan se miljardi lisää, tai 900 miljoonaa plus arvonnäisäverosta tuleva lisäkorotus päälle eli se 1,1 miljardia markkaa.

Olemme omassa vaihtoehdossamme esittäneet tuontisähkön veron poistamista EU-alueen sisäältä sähköä tuotaessa. Tämän jälkeen ainaakaan ei pitäisi tätä ongelmaa olla, mihin on EU:n

kilpailudirektiiveistä puhuttaessa viitattu. EU:n ulkopuolelta tuotavassa sähkössä vero voisi olla rajalla ja on meidän esityksessämme. Tähän voidaan esittää väite, niin kuin on esitetty, mutta ei sitä ole voitu todistaa, että Gattin normiston mukaan saattaa olla esteitä, jotka ainakaan pitkään antaisivat jatkaa tällaisen ulkorajamaksun tai veron tai tullin pitämistä. Mutta liioin ei ole voitu todistaa sitä, että sen pitäminen olisi ehdottomasti kielletty ja näiden Gattinkaan normien vastaista.

Näistä syistä me todella olemme halunneet yhtyä, näillä pienillä tarkistuksilla, ed. Hassin malliin. Meille toki, ja sen haluan tässä vielä sanoa, myös se vastalause, joka kantaa, tai en tiedä kantaako se kenenkään nimeä, mutta minun silmissäni se on ed. U. Anttilan vastalause, on hyvin lähellä — tai ei hyvin lähellä, mutta kuitenkin riittävän lähellä — keskustan perusmallia, ed. Hassin perusmallia. Mikäli emme saa omaa esitystämme eteenpäin, toki olemme valmiit tukemaan ed. U. Anttilan mallia, tai kuka sen sitten täällä esittääkin, ja sen eteenpäin viemistä tämän käsittelyn yhteydessä.

Ed. Korkeaoja: Arvoisa puhemies! Mikä polttoaine on raskaimmin verotettu, jos hallituksen esitys toteutuu? Raskaimmin verotettu polttoaine lienee metsähake. Se on sitä nykyisessä tilanteessa ja tilanne jatkuu tämänkin esityksen myötä. Näin siksi, että nimenomaan metsäbiomassaan ja laajemminkin biomassaan liittyvät polttoaineet sisältävät runsaasti kotimaista ihmistyötä, joka on tunnetusti raskaasti verotettua. Olen pyrkinyt eri yhteyksissä laskemaan sitä, mikä esimerkiksi metsähakkeen veron kokonaismäärä on, ja siinä tietysti teknikasta riippuen voidaan tulla eri johtopäätöksiin, mutta joka tapauksessa metsähake on raskaimmin verotettu polttoaine. Kun asian laita on näin, niin toki kaikin keinoin pitäisi tätä työllisyyttä ja ympäristöä suosivaa polttoaineen käyttöä ja tuotantoa suosia. Riippumatta siitä, mikä tulee olemaan lain lopullinen sisältö, tarvittaisiin toimia metsäbiomassan käytön ja korjuun edistämiseksi juuri edellä mainitsemistani syistä.

Arvoisa puhemies! Täällä on ansiokkaasti tuotu esille hallituksen esitystä ja siihen liittyviä vastalauseita ja verrattu niitä. Itse en lähde tähän sen enempää kajoamaan, noston esille vain muutamia yksittäisiä kysymyksiä.

Eräs sellainen on nestekaasun verokohtelu. Lain tekstissä todetaan nestemäisistä polttoai-

neista, että vero ei koskisi nestekaasua ollenkaan. Tämä tuntuu kovin oudolta, ja olenkin saanut sen käsityksen, että nestekaasu on jotenkin jäänyt täysin huomiotta koko veroarviossa. Ei ole havaittu sitä, että nestekaasun käyttö on viime vuosina lisääntynyt voimakkaasti. Olen kuullut sellaisen tiedon, että esimerkiksi kasvihuoneissa käytetään nestekaasua enemmän kuin turvetta energialähteenä. Nestekaasu ei ole enää sitä 11 kilon pullojen kesämökkikaasua pääsääntöisesti, on se toki sitäkin vielä, mutta se on isoilla rekka-autoilla kuljetettavaa tavaraa, jonka ympäristöystävällisyys on kyseenalaista ja jonka kuljetus aiheuttaa liikenteessä erittäin suuria ongelmia ja riskejä. On yllättävää, että tällä tavalla verokohtelulla tällaisen polttoaineen käyttöä edistetään. Olisikin tarpeellista, että jollain tavalla, esimerkiksi ponnella tai jotenkin muutoin, asian seuraamista lisättäisiin, kun kuitenkin on lyhytaikaisesta laisista kysymys.

Toinen yksittäinen kohta, johon haluan kiinnittää huomiota, on maatalouden osuus veron maksajana. Maataloutta joudutaan Suomen olosuhteissa tukemaan. Muutoin maataloutta ei voitaisi täällä harjoittaa. Meillä ongelmana on se, että liian suuri osuus tuesta kanavoituu suoraan tulotukena tiloille yrittäjyyttä heikentävällä tavalla ja tavalla, joka merkitsee sitä, että yrittäjyyslementti maataloudessa on kokonaan katoamassa. Olisi järkevää kaikin keinoin pyrkiä edesauttamaan sellaisia toimia, joilla edistettäisiin ja lisättäisiin maatalouden markkinaehtoisesti syntyvää tulosta. Tällainen keino olisi muun muassa se, että verotuksella ei lisättäisi maatalouden kustannuksia, vaan päinvastoin kaikin tavoin pyrittäisiin niitä vähentämään. Onkin täysin perusteetonta ja outoa se, että tämän lain yhteydessä todetaan, että maatalouden osuutta hoidetaan suoran tulotuen kautta. Se ei millään tavalla ole perusteltua eikä järkevää maatalouspolitiikkaa eikä energiapolitiikkaa. En voi ymmärtää, miksi tällaiseen johtopäätökseen on tultu.

Täällä on myös joissain puheenvuoroissa viitattu ydinvoimalapäätöksen yhteydessä käytyyn energiapolitiittiseen keskusteluun. Itse ympäristövaliokunnassa tuolloin istuneena muistan erittäin hyvin keskustelun, joka käytiin silloin ympäristövaliokunnassa. Muistan myös tarkkaan ne argumentit, millä erityisesti vihreä ryhmä Heidi Hautalan johdolla, myös RKP:n edustaja ja eräät kokoomuksen edustajat tuolloin perustelivat ydinvoimalapäätöksen hylkäämistä. Kun

keskeinen argumentaatio lähti siitä, että meillä todellisuudessa on vaihtoehtoina vaan hiilivoiman lisääminen tai ydinvoiman lisääminen, että joudumme sellaisen kannan lähiaikoina kuitenkin ratkaisemaan, niin erityisesti äsken mainittu ryhmä argumentoi voimakkaasti sen puolesta, että tällainen kytkentä on virheellinen ja missään tapauksessa kielteinen ydinvoimapäätös ei johda siihen, että hiilen käyttöä energialähteenä pitäisi lisätä.

Nyt kuitenkin, kun hallituksessa istuu vihreää ryhmää edustava ministeri ympäristöministerinä, hallitus on tekemässä päätöstä, jolla tosiasialisesti tasoitetaan tietä kivihiililauhdevoiman rakentamiselle tähän maahan. Minusta tämä on melkoinen käännös vihreän liiton energiapoliittisessa ajattelussa. Jotain on täytynyt mennä tohtaisesti pieleen, kun näin voi tapahtua.

Itse jätin tuolloin ympäristövaliokunnan kantaa eriyvän mielipiteen, jossa totesin, että lähtökohtani ja arvioni on se, että tähän vaihtoehtoon ajaututaan, siis joko ydinvoimaan tai kivihiililauhdevoimaan. Kun sitten jäin häviölle, arvioin ja toivoin, että voittanut osapuoli ryhtyisi toimenpiteisiin sen selvittämiseksi, miten asiat muutoin olisi hoidettavissa kuin näkemykseni pohjalta. Myönnän, että myönteisiä askeleita siihen suuntaan on otettu, että kolmaskin tie olisi käytettävissä. Sitä kuitenkaan hallituksen toimesta ei ole selvitetty riittävästi, ei ole viety eteenpäin. Käytännössä kuitenkin olemme siinä tilanteessa, että nyt tehdään päätöstä kivihiililauhdevoiman rakentamiseksi Suomeen.

Minusta tämä on murheellinen tilanne. Kun ratkaisu vielä tehdään tavalla, joka aivan todennäköisesti pysäyttää tutkimustyön ja investointisuunnitelmat, jotka kohdistuvat kotimaisten polttoaineiden käyttöön, uudistuvien energiavarojen käyttöön, niin vahinko on sitäkin suurempi. Minusta nyt ei ole varaa tehdä tällaista muutosta energiapoliittiseen linjaan ainakaan ilman selkeätä energiapoliittista kokonaislinjausta, mitä kuulemma hallituksen piirissä valmistellaan. Minusta pitäisi noudattaa vanhaa energiapoliittista linjausta, kunnes Suomen kokonaisenergiapoliittikkaa koskeva linjanveto on tässä salissa tehty. Siksi pitäisi toimia sen mukaan kuin täällä keskustan edustajat ovat puheenvuoroissaan esittäneet.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Ed. S a s i : Arvoisa puhemies! On totta, että hallituksen esitys ei ole ongelmaton, vaan siihen liittyy monia ongelmia. Mutta täytyy sanoa, ettei myöskään nykyinen energiaverojärjestelmä ole uusissa muuttuneissa olosuhteissa ongelmaton.

Nykyisessä verojärjestelmässä onnistunutta on se, että myös sähkön tuotantoon kohdistuu ympäristöohjaava elementti, ja se toteutetaan kivihiihen, polttoturpeen, maakaasun, vesivoiman ja ydinvoiman käyttöä verottamalla. Mutta täytyy muistaa, kun katsotaan tätä verotettujen objektien luetteloa, että ratkaisu ei ole pelkästään ympäristöpoliittinen, vaan myös työllisyyspoliittinen ja puhtaasti poliittinen. Jos ajateltaisiin ympäristöohjausta, niin välttämättä veroa ei tulisi kohdistaa lainkaan vesivoimaan eikä ydinvoimaan ja polttoturpeen verotuksen pitäisi olla olennaisesti korkeampi kuin mikä se tällä hetkellä verolaissa on.

Valiokunta aivan oikein toteaa, että sähkön tuotannon hiilidioksidiverotuksesta luopuminen heikentää ympäristöverojärjestelmän ympäristöohjausta tietyiltä osin. Voidaan todeta, että sähkön tuotannossa kivihiihen hintakilpailukyky yleisesti ottaen paranee. Sen seurauksena uusi maakaasulauhe menettää kilpailukykinsä juuri hiihen nähden. Tämä on tietysti tietty ympäristöongelma. Samalla myöskin turve menettää kilpailukykinsä lauhdesähköön, ja tämä on työllisyysongelma, mutta ei suinkaan ympäristöongelma.

Haluan tässä yhteydessä siteerata tehtyä KTM:n selvitystä, jonka Energia-Ekono on tehnyt, jossa todetaan seuraavaa: "Veromuutoksella ei ollut juuri vaikutusta hiilidioksidipäästöihin. Veromuutoksen johdosta kivihiihen kulutus kasvaa ja turpeen sekä maakaasun kulutukset vähenevät. Polttoainemuutoksesta johtuva turpeen ja maakaasun keskimääräinen CO₂-kerroin on samaa suuruusluokkaa kuin kivihiihelle, kun turvetta käsitellään fossiilisena polttoaineena. Uudet perusvoimalaitosratkaisut on tässä työssä oletettu kivihiihelle. Luonnollisesti ydinvoimaan tai maakaasuun pohjautuva lauhdutusvoima tai sähkön tuontisuuden kasvu pienentäisi esitettyjä CO₂-päästöjä."

Mielestäni tämä on varsin looginen johtopäätös koko uudistuksesta. Kivihiihen kulutus kasvaa, koska kivihiiheltä ratkaisussa suositaan, mutta kun turpeen, joka on saastuttavampaa, ja maakaasun, joka on vähemmän saastuttavaa, kulutus laskee, niin mitään olennaisia, merkittäviä hiilidioksidipäästöjen lisäyksiä muutoksen johdosta ei tule tapahtumaan. Ja jos haluttaisiin

hiilidioksidiongelmat ratkaista ja toteuttaa Rion sopimusta, ei ole kuin yksi vaihtoehto, joka on ydinvoima. Mutta tämä eduskunta ei ole halunnut hiilidioksidikomponentin riittävää huomioon ottamista ympäristöohjaavana tekijänä, kun se on kieltänyt ydinvoiman lisärakentamisen. Siinä suhteessa täytyy sanoa, että niiden, jotka arvostelevat tätä hallituksen esitystä hiilidioksidikomponentin puuttumisen johdosta, tulisi sitten intomielisesti kannattaa ydinvoiman käytön lisäämistä.

Mitä tulee sitten niihin tekijöihin, minkä takia on perusteltu, että hallituksen esitys hyväksytään, on syytä todeta se, että ensinnäkin useimmissa Oecd-maissa saman tyyppistä sähkön tuotantoon liittyvää verotusjärjestelmää kuin meillä tällä hetkellä on. Yleisesti ottaen voidaan sanoa, että teollisuuden verorasitus meillä on korkea, joskin itse haluan todeta, että se ei tänä päivänä ole teollisuudelle ongelma ottaen huomioon sen varsin hyvän hintakilpailukyvn.

Mutta totuus ja kaikkein ajankohtaisin seikka, joka vaikuttaa hallituksen esityksen antamiseen, on se, että pohjoismaiset sähkömarkkinat ovat avautuneet. Totuus on se tänä päivänä, että suomalaiset sähkön tuottajat kilpailevat tanskalaisen, kivihiilellä sähköä tuottavien laitosten kanssa. Kysyn, kumpi on parempi, sekö, että me tuomme Tanskasta kivihiilisähköä, vai valmistamme itse kivihiilellä sähköä säilyttäen työpaikat Suomessa, saaden valmistuksesta koituvan tulon Suomeen. Myöskin uskon, että suomalaiset kivihiililaitokset ovat päästöiltään selvästi ankarammin kontrolloituja kuin tanskalaiset kivihiililaitokset. Tältä osin haluan todeta, että maan, jossa on yli 400 000 työtöntä, tulisi myöskin pyrkiä turvaamaan oman tuotantonsa edut, joten mielestäni tältä osin logiikka toimii hyvin.

Mutta, arvoisa puhemies, olen kyllä huolestunut yleisestä kehityksestä, joka liittyy sähkön tuotannon ja lämmön tuotannon verotukseen Euroopassa. Mielestäni valiokunta aivan oikein toteaa, että se luonnos, joka komission virkamiesten keskuudessa on valmistumassa, jossa kielletäisiin sekä sähkön että lämmön tuotannon komponenttien verotus, johtaisi hyvin huonoon lopputulokseen. Jos meillä olisi yhtenäinen järjestelmä, jossa kaikissa EU-maissa ja meidän ympäristössämme myöskin verotettaisiin sähkön tuotantoa yhtenäisin perustein, pitäisin ehdottomasti tarkoituksenmukaisena sitä, että sähkön tuotantoa verotettaisiin ja että sähkön tuotannossa olisi voimakas hiilidioksidikomponentti. Mutta kun tämä ehto ei tänä päivänä

täyty, mielestäni sitä ehtoa Suomessakaan ei voida toteuttaa.

Olen erittäin huolissani, että kun tässä hallituksen esityksessä on voitu kohtalaisen hyvin kuitenkin tasapainottaa pelättyä kivihiilen käytön lisääntymistä sillä, että lämmön tuotannossa kivihiilestä tehdään varsin epäedullista, ja jos EU-säännösten kautta kielletään myöskin hiilidioksidikomponentin käyttö lämmön tuotannossa, niin me päädyimme kyllä erittäin ongelmalliseen tilanteeseen ja erittäin huonoon energiaverojärjestelmään.

Siitä syystä valiokunta aivan oikein kirjaa tänne mietintöön, että hallituksen pitää ottaa nyt välittömästi pohdittavakseen tämä uusi eurooppalainen kehitys, sen tarkoituksenmukaisuus ja määritellä kantansa poliittisesti tietoisena siitä, onko tämä kehityslinja oikea vai eikö se ole. Tältä osin valiokunta antaa kyllä oman evästyksensä hallitukselle, joka on se, että sähkön ja lämmön tuotannon panosten vapauttaminen verotuksesta ei ole tarkoituksenmukaista, vaan että Suomen tulisi työskennellä saman linjan mukaisesti, mitä hallitus aikaisemmin on ympäristöverotuksessa noudattanut EU:ssa siten, että hiilidioksidikomponentti voisi olla sekä sähkön että lämmön tuotannossa. Toivotamme vain menestystä hallitukselle tässä pyrkimyksessä, jonka hallitus toivottavasti omaksuu.

Mitä tulee itse hallituksen esityksen tekniikkaan, täytyy todeta, että tässähän on veroporrastus suoritettu siten, että teollisuus maksaa alhaisempaa sähköveroa kuin kuluttajat tai muu yritystoiminta. Ensinnäkin täytyy todeta se, että on yksi hyvä peruste sille, miksi sähkön hinnan erotelu kuluttajien ja teollisuuden kesken on tehty. Se peruste on se, että kun hallitus antoi tuloveroasteikot eduskunnalle, siinä yhteydessä tuloverotusta kevennettiin kaiken kaikkiaan laskennallisesti 5,5 miljardia markkaa. Samassa yhteydessä hallitus yksimielisesti kaikkien puolueitten sopimana sopi siitä, että 1,1 miljardia markkaa rahoitetaan energiaverotusta kiristämällä niin, että 900 miljoonaa markkaa tästä summasta kohdistetaan sähkön verotukseen. Nämä asteikot täällä eduskunnassa on laajan yksimielisyyden vallitessa hyväksytty, samoin kuin myöskin tuloverolaki. Tämä puoltaa tätä eriyttämistä.

Toisaalta on seikkoja, jotka eivät puoltaisi sitä. Ensinnäkin se, että yritystoimintaa kohdellaan eri tavalla. Tällä hetkellä vientiteollisuudella ja suuremmalla teollisuustoiminnalla olisi varsin hyvä sähköveron kantokyky, kun sen sijaan kotimarkkinayrityksillä ja erityisesti palvelualan yri-

tyksillä tällä hetkellä on vielä taloudellisia vaikeuksia ja ne eivät ole vielä päässeet irti lamasta täysimääräisesti. Tosin tähän täytyy toisaalta muistaa se, että palveluyritysten sähkön kulutus on varsin pieni ja kustannustekijänä sähkö ei ole niille kovinkaan merkittävä.

Pienyritysten osalta täytyy todeta se, että ne yritykset, jotka eivät pääse tämän alemman verokannan piiriin, ovat varsin pieniä, yleensä 1–2, enintään 3 työntekijän yrityksiä, mutta tietysti näissä yrityksissä saattaa syntyä selvää kilpailuvääristymää niihin yrityksiin, jotka saavat tämän edun, jotka ovat jonkin verran näitä yrityksiä suurempia. Tässä täytyy sanoa, että mielestäni tarkoituksenmukaista olisi se, että pienempien yritysten verotus olisi yleisesti ottaen jonkin verran kevyempää kuin suurempien yritysten.

Verojaosto on myöskin pyrkinyt selvittämään sitä, onko tässä tilanteessa sellaisia kilpailuongelmia, joita EU-säännöstö katsoisi varsin karsaasti. Hallitus asiaa on pyrkinyt selvittämään. Ilmeisesti niitä ei ole, koska saman tyyppistä porrastusta on useissa EU-maissa, mutta täytyy todeta, että mitään selvää vastausta tähän kysymykseen ei ole saatu.

Lopuksi on syytä todeta, että veroporrastuksesta aiheutuu huomattavasti teknisiä ongelmia ja erittäin paljon byrokratiaa ja myöskin valvontavaikeuksia. Siitä syystä olisi ollut ehkä tarkoituksenmukaista, että porrastusta ensi vaiheessa ei olisi toteutettu. Nythän käy sillä tavalla, että kun laki hyväksytään juuri ennen vuodenvaihdetta, porrastus tulee voimaan vasta 1 päivänä huhtikuuta, minkä jälkeen porrastus on varsinaista verotaulukkoa jonkin verran jyrkempi.

Henkilökohtaisesti olen sitä mieltä, että kaikein paras ratkaisu olisi ollut se, jos koko ensi vuosi olisi voitu mennä yhtenäisellä verokannalla, 2,4 pennillä kilowattitunnilta, sekä kuluttajien, pienyritystoiminnan että teollisuuden osalta. Sen jälkeen olisi katsottu tuo eriyttäminen, kun se olisi riittävän hyvin selvitetty, mutta tähän ei ollut poliittisia mahdollisuuksia.

Mitä tulee esityksen käsittelyyn, täytyy sanoa, että se on ollut suhteellisen dramaattista johtuen siitä, että varsin tasaisia äänestyksiä on käyty valtiovarainvaliokunnassa, ja myöskin johtuen siitä, että hallitusryhmissä ei ole ollut kovin kattavaa yksimielisyyttä hallituksen esityksen taakse. Täytyy sanoa, että jonkin verran ihmetyttää se, mistä syystä energia-asiat ovat verrattavissa alkoholiin ja omantunnonkysymyksiin, kun kuitenkin hallituksen esitys on yksimielisesti annettu. Saattaisi kuvitella, että tästä syystä olisi tar-

koituksenmukaista se, että samoja pelisääntöjä sovellettaisiin myöskin tähän. Täytyykin toivoa, että tässä suhteessa kuitenkin hyvässä yhteisymmärryksessä hallituksen esityksen peruseriaatteet voitaisiin eduskunnassa viedä lävitse.

Muutaman sanan, herra puhemies, vielä haluan lopuksi sanoa kotimaisen polttoaineen asemasta. Täytyy todeta, että turpeen käyttö tulee vähenemään ja puunkin käytön osalta saattaa olla tulevaisuudessa ongelmia. Se täytyy todeta, että, kuten sanottu, niiden ympäristöpoliittiset vaikutukset eivät ole myönteisiä, mutta niiden työllisyyspoliittiset vaikutukset ovat myönteisiä ja ne koskettavat varsinkin tiettyjä alueita. Tästä syystä kotimaista polttoainetta on pyritty suosimaan. Siitä syystä muun muassa verotuen piiriin on otettu viisi uutta laitosta, jotka ovat lämmitysvoimalaitokset Mikkeliissä, Kuopion Haapaniemessä ja Porin Aittaluodossa kaksi laitosta sekä myöskin Rovaniemellä. Uskomme, että tällä tavalla pyritään paikallisen tuotannon asema turvaamaan.

Mutta myöskin mietintöön on hyväksytty erittäin tärkeä lausuma, jossa lähdetään siitä, että mikäli turpeen käyttö vähenee energiaverouudistuksen johdosta enemmän kuin 5 prosenttia nykytasosta, silloin hallitus ryhtyy toimenpiteisiin turpeen kilpailukyvyyn parantamiseksi. Tätä lausumaa hallituksen tulee hyvin tiivistä seurata ja pyrkiä katsomaan, että jos tällainen muutos tapahtuu, jollakin tavalla turpeen asema turvataan niin, että sen mahdollisella vähemmällä käytöllä ei olisi merkittäviä työllisyyspoliittisia vaikutuksia.

Arvoisa puhemies! Toivon, että eduskunta voi yhtyä valiokunnan mietintöön.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Tämän illan aikana on jonkin verran myös ärtyneitä, hiukan aggressiivisia ja ehkä turhautuneitakin puheenvuoroja käytetty valiokuntatyöskentelyistä, viimeksi valtiovarainvaliokunnan työskentelystä. Ongelmana on ilmeisesti ollut se, että joidenkin jäsenten paikalta puuttuminen on johtanut heidän taustaryhmänsä kannalta ongelmiin, ja se on sitten lisännyt adrenaliinia.

Ensinnäkin tietysti ongelma on lähinnä niiden, jotka ovat poissa, mutta toisaalta ed. Sasin-kin viittaamien ympäristöongelmien oleminen hallituksen esityksessähän on tosiasia. Se ei ole mikään mielipidekysymys, vaan se on myöskin aivan objektiivisesti todettavissa oleva totuus, jota tiedemiehet, kuten ed. Tiuri, ovat omassa työelämässään voineet monta kertaa käyttää vä-

lineenä, sitä koskevaa tutkimusta ja selvittämistä.

Tässä haluaisin viitata vielä ed. Puiston, joka ei ole nyt paikalla, puheenvuoroon ja todeta, että ympäristövaliokunta työskentelyssään pystyi mielestäni varsin tasapainoiseen lausumaan. Kun kävin sen vielä läpi ja vertasin sitä valtiovarainvaliokunnan mietintöön, totean, että varsin monta yhteistä asiaa siellä on. Ristiriitaa ehkä on eriävän mielipiteen, joka ympäristövaliokunnan lausunnossa on, sisäisessä perustelussa. Meillä hän oli erimielisyyttä nimenomaan siitä lausumasta, että ympäristövaliokunta näkee ympäristöohjaavan veron säilyttämisen tärkeyden myös sähkön erillistuotannossa. Tästä sitten äänestettiin. Kun katson eriävän mielipiteen perustelua, sieltä ehkä löytyy ristiriitaa. Muuten ei tässä juuri sellaista tule esiin.

Ed. Tiurikin syyllisti ympäristöministeriötä ja katsoi, että se olisi johtanut sekaviin johtopäätöksiin ympäristövaliokunnan lausumassa. Pidän tuota aika epätieteellisenä käsityksenä. Sekavat johtopäätökset liittyvät siis maakaasuun ja sen roolin perusteluun. Ehkä meidän pitää muistaa se, että tässä nimenomaan verrataan kivihiilen ja maakaasun keskinäisiä ympäristövaikutuksia ja myös kivihiilen koko kaareen. Kun se otetaan alkutuotannostaan käyttöön ja poltetaan, sen erilaiset ympäristövaikutukset ovat tietysti varsin moninaisia. Niitäkin tulee kokonaisuutena tietysti tarkastella.

Kaiken kaikkiaan näen hyvänä sen, että eduskunta on pystynyt porautumaan tähän asiaan ja väittäisin kuitenkin pintaa syvemmälle. Se, että aikaa on ollut vähän, ei ole ollut eduskunnan syy. Ongelma on ollut se, että asia on tullut varsin viimeisillä hetkillä ulos valtioneuvostosta. Valtiovarainvaliokunnan saama lausuma ympäristövaliokunnaltahan ei ollut mikään itsestäänselvyys. Sitä kai ei alun pitäen edes pitänyt tulla, koska aikataulu katsottiin niin tiukaksi. Se kuitenkin on saatu aikaan. Myös valtiovarainvaliokunnan mietintö on mielestäni ympäristönäkökulmastakin varsin hyvä, siis mietinnön perustelut, mutta loppupäätökset ovat tietysti sitten asia erikseen.

Mietinnössä on varsin monta asiaa ympäristönäkökulmasta oikein todettu, muun muassa maakaasukysymys, puun energiäkäyttö, ja myös viitataan valtioneuvoston lausumaan ja siihen ristiriitaan, että valtioneuvosto lausuu ja edellyttää juuri päinvastaista kuin sen oma esitys energiaverouudistukseksi pitää sisällään. Nämä kaikki asiat ovat valtiovarainvaliokunnan mie-

tinnössä. Tiukasta aikataulusta huolimatta asioihin on pystytty paneutumaan.

Se, että johtopäätökset ovat huonoja ja vääriä ympäristönäkökulmasta, johtuneet sitten poliittisesta pelistä ja poliittisesta rakenteesta, joka täällä talossa on, ja myös ns. poliittisista voimasuhteista. Kuitenkin ympäristö- ja terveyskysymykset ovat sellaisia, että ne eivät kestä kovin raskaita kompromisseja. Siinä sitten kuitenkin ympäristö ja terveys kärsivät.

Ed. Isohokana - Asunmaa: Arvoisa puhemies! Käytin lähetekeskustelun yhteydessä puheenvuoron hallituksen esityksen epäkohdista, joihin valtiovarainvaliokunnassa olisin monen muun edustajan lailla toivonut todellisia parannuksia.

Kuten ympäristövaliokunnan lausunnosta valtiovarainvaliokunnalle hyvin ilmenee, ei hallituksen esitykselle löydy ainakaan ympäristövaikutusten näkökulmasta tukea minkään vertaa. Ed. Tiusanen äsken käsitteli ympäristövaliokunnan lausunnon ja valtiovarainvaliokunnan mietinnön ponsien välistä suhdetta, ja voi todeta, että kun valtiovarainvaliokunnan mietintöä nyt on illan kuluessa lukenut ja asianomaisten edustajien puheenvuoroja kuunnellut, mietinnössä myönnetään, että hallituksen esitys ei ole ympäristövaikutuksia huomioon ottava.

Lisäksi mietinnön lukuisista ponsista voi tehdä mielestäni vain yhden johtopäätöksen ja se on se, että Suomessa on tällä hetkellä perusteitaan hyvin toimiva energiavero. Se ohjaa säästämään energiaa ja käyttämään uusiutuvia energialähteitä niin sähkön kuin lämmön tuotannossa. Nykyinen laki toisin kuin hallituksen esitys on myös sopusoinnussa Rion sopimusten velvoitteiden kanssa. (Ed. Tiuri: Ei alkuunkaan!) — Vaikka on todettava, että nykyisellään vielä ohjausvaikutus ei ole täydellinen, täytyy muistaa, ed. Tiuri, että nykyisessä laissa, lain perusteluissa, on aika selkeästi kerrottu, miten pitkällä tähtäimellä nykyinen laki toimisi. Siihen nähden olen, ed. Tiuri, sitä mieltä, että se ottaa Rion sopimuksen velvoitteet huomioon paljon paremmin kuin hallituksen esitys.

Hallituksen esitys vähät välittää koko sopimuksesta ja tulevien vuosien velvoitteista. Siksi ympäristövaliokunnassa voittanut kanta, että ympäristöperusteinen energiavero on säilytettävä myös sähkön tuotannossa, on ainoa kestävä linja, johon on vielä lisättävä lauhdesähkön tuotannossa syntyvä hukkalämpö, jolle niin ikään tulisi langettaa vero.

Hallituksen esityksen puolustajat tulevat siis edistämään, kuten on moneen kertaan todettu, kivihiilen käyttöä tulevaisuudessa. Minua on hämmästyttänyt se, että samanaikaisesti puhutaan kotimaisten energialähteiden käytöstä, erityisesti puun käytön lisääntymisestä ja vielä puun käytön lisääntymisestä turpeen kustannuksella. Asiantuntijalausunnoista ei ole löytynyt yhtään argumenttia sille, että puu tulisi korvaamaan turpeen. Puu ja turve eivät ole toistensa vastakohtia tai kilpailijoita vaan toisiansa tukevia.

Monen muun lailla kannatan toki lämpimästi puun käytön lisäämistä, ja asiantuntijatkin varovaisesti arvioivat, että me voisimme vuosittain ottaa 10 miljoonaa kuutiota enemmän energiaa puuta käyttöön, jos todella suosisimme puuta. Tämä vastannee jopa yhtä ydinvoimalaa.

Puun käytön lisääminen edistäisi työllisyyttä koko maassa, koska se on hajautettua. Se lujittaisi myös kriisivalmiutta. Tähän valtiovarainvaliokunnassa olisi tullut löytää aito ratkaisu. Nyt valiokunta vain velvoittaa hallitusta tekemään joitakin ylimalkaisia selvityksiä, joista myös näköjensä valtioneuvosto teki tämän lain käsittelyn yhteydessä ponsia. Minusta nämä eivät ole läheskään riittäviä, jotta todella pääsisimme puun käytön lisäämisessä sille tasolle, jolle kannattaisi pyrkiä.

Arvoisa puhemies! Käydyssä ensimmäisen käsittelyn keskustelussa olen kiinnittänyt huomiota siihen, että erityisesti kokoomuksen taholta on käytetty puheenvuoroja, joissa kaikesta huolimatta on lämpimästi päädytty tukemaan hallituksen esitystä niine pienine, lähinnä kosmeettisine ja teknisine muutoksineen, joita valtiovarainvaliokunnassa on tehty. Siksi ei ole liioin mitään merkitystä esimerkiksi sillä, että ed. Lindén ilmoitti olevansa hallituksen esitystä vastaan.

Jos hallituksen esitys nyt toteutuu, menettää esimerkiksi Oulun seutu turpeen käytön nopeasti ja rajusti vähetessä lähialueilla noin tuhat työpaikkaa. Ed. Sasi käytti äsken puheenvuoron, jossa nojasi valtiovarainvaliokunnan mietintöön, että hallituksen tulee asiaa seurata, ja jos näin tapahtuu, sitten aikanaan ryhtyä toimenpiteisiin. Minusta nämä ovat aika tavalla hurskas-televia ja mitäänsanomattomia ponsia, ja korostan sitä, että kun näin nyt mitä todennäköisimmin tapahtuu, jos hallituksen esitys toteutuu, tästä kantaa poliittisen vastuun koko hallitus, kokoomuspuolue aivan erityisesti ed. Lindéniä ja muita myöten, jotka sitten käyvät muutama yksi-

tellen ilmoittamassa, että ei hallituksen esitystä voi tukea.

Esimerkiksi Haapaveden turvevoimalan vaikutus ulottuu kaiken kaikkiaan 26 kuntaan. Voimalaitoksen käytön paikallinen tulokertymä on keskimäärin 26 miljoonaa markkaa vuodessa. Nämä eivät ole niillä alueilla, joilla työttömyys kaiken tämän jälkeen on liki 30 prosenttia, mitään pieniä asioita ja sellaisia asioita, että voitaisiin vain seurata jonkin aikaa, mitä siellä sitten tapahtuu. Minusta täytyy tiedostaa, kun nyt hallituksen esitys on käsittelyssä, mitä tästä seuraa, ja vastuu tietysti kuuluu koko hallitukselle. Turpeen käyttö energian tuotannossa tulee nähdä pitkäaikaisena ja pysyvänä toimintana. Se on vielä kauan kotimaisen energiatuotannon runko.

Arvoisa puhemies! On vielä kertaalleen paikallaan muistuttaa myös siitä, että hallitus myös esityksen perusteluissa itsekin kertaa sitä, mitä on ohjelmassaan todennut, eli hallitusohjelmassa on periaatepäätös, jossa aiotaan suosia kotimaisten polttoaineiden käyttöä lähitulevaisuudessa ja erityisesti korostetaan työllisyys- ja ympäristövaikutusten huomioon ottamista. Minä en voi ymmärtää, miten tällaisia hallitusohjelmia tehdään ja sitten tehdään hallituksessa eduskunnalle lakiesitys, joka erityisesti vähentää työpaikkoja, joka erityisesti ei ota huomioon ympäristövaikutuksia, joka erityisesti hylkii kotimaisten polttoaineiden käyttöä jnp.

Arvoisa puhemies! Vielä, kun ed. Tiuri paikalla istuu, haluan huomauttaa, kun hän tietyllä tavalla moitti ympäristövaliokuntaa siitä — ymmärsin, että hän näkee näin — että ympäristövaliokunta on erityisen maakaasuystävällinen, että tätä en itse valiokunnan jäsenenä allekirjoita. Maakaasu on joka tapauksessa yksi varteenotettava energialähde, ei yksin Suomessa vaan maailmalla muuallakin nyt ja tulevaisuudessa, ja meidän tulee muistaa se, että Euroopan unionin ministerineuvosto on juuri muutama päivä sitten hyväksynyt komission esityksen nostaa pohjoismainen maakaasuverkosto Ten-listalle. Se merkitsee Venäjän maakaasuverkoston yhdistämistä aikanaan eurooppalaiseen verkostoon Suomen tai Baltian kautta, ja tämä merkitsee sitä, että nyt tullaan tekemään hyvin laaja, monivuotinen kannattavuusselvitys, jonka EU myös puolittain rahoittaa.

Olen ymmärtänyt, ed. Tiuri, että kokoomuksen edustajat Euroopan unionissa ovat olleet hyvin innokkaasti muiden suomalaisten kanssa tätä asiaa unionin puolella edistämässä, ja jos haluamme, että tuloksiin aikanaan päästään, voi

todeta, että maakaasun käyttö turvataan pitkällä aikavälillä vain siten, että 50 prosentin verohuojennus tulee pysyväksi.

Kun ympäristövaliokunnassa jonkin verran maakaasuasiantuntijoita kuunneltiin, nämä kaikki arvelivat, että kyseiset laajentumissuunnitelmat selkeästi vaarantuvat, jos hallituksen esitys toteutuu. Siksi pidän aika käsittämättömänä sitä, että KTM väittää maakaasun käytön olevan voimakkaassa kasvussa. Jo tehtyjen hankintasopimusten perusteella lieenee jokseenkin varmaa, ettei ainakaan kaasukäyttöisiä lauhdevoimaloita suunnitelmista huolimatta tulla rakentamaan, mikäli hallituksen esitys nyt toteutuu.

Suomalaisen energiapolitiikan heikkous näyttää olevan hyppelhtiminen sinne tänne. Myöskään Euroopan unionissa emme enää lukeudu tämän jälkeen linjanvetäjiin, vaikka siihen meillä olisi aidosti mahdollisuuksia. Lipposen hallitus virkamiehineen on näköjään valinnut kaikista helpoimman tien eli myötäilijän ja kuuntelijan tien. Jos nyt hallituksen esitys kaikesta huolimatta toteutuu — ja uskon, että kokoomus pystyy runnomaan sen läpi, kuten monet muutkin merkittävät lait, eivätkä vihreiden, ruotsalaisen kansanpuolueen, ehkä vasemmistoliitonkaan edustajat ole kyllin vahvoja murtamaan sitä — uskon, että tämän hallituksen esityksen kanssa ei kuitenkaan voi pitkää aikaa elää. Siitä kertovat jo miehinnön lukuisat ponnet. Tästä sopasta ei myöskään ole aineksia sille, että eduskunta antaisi, kuten on toivottu, valmisteilla olevalle pitkän aikavälin energiapolitiiselle strategiatyölle uskottavat kehykset. Sellaisia kuitenkin kipeästi kaivattaisiin, ja voi todeta, arvoisa puhemies, lopuksi, että onneksi keskustan vastalauseessa ne linjat on luokiteltu.

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa puhemies! Edellisen hallituksen aikana Suomi liittyi Euroopan unioniin, pidettiin Rion Unced-kokous ja siellä solmittiin tietyt sopimukset, jotka meilläkin on voimaan saatettu. Edelleen edellisen hallituksen aikana, tosin eduskunnassa, tehtiin ydinvoimapäätös, kielteinen sellainen. Lisäksi edellisen hallituksen aikana uudistettiin energiaverotus ja vielä viime kaudella säädettiin myös sähkömarkkinalaki. Nämä kuusi asiaa ovat osaltaan kaikki vaikuttamassa siihen tilanteeseen, missä ollaan, ja myös asettamassa rajoja sille tielle, jota nyt voidaan kulkea eteenpäin energiapolitiikassa ja energiaverotuksessa yhtenä energiapolitiikan osana.

Meidän on rehellisyyden nimissä otettava nämä kaikki asiat huomioon, kun tälle tielle on menty. Siitä huolimatta meillä on tietyn verran päätösvaltaa ja mahdollisuuksia vaikuttaa energiapolitiikkaan ja erityisesti energiaverotukseen, josta tänä yönä täällä keskustellaan. Energiaverotuksen keskeisimmät periaatteet, jotka tulisi ottaa huomioon, ovat mielestäni seuraavat, ehkäpä vielä tärkeysjärjestyksessä.

Ensinnäkin ympäristövaikutukset eli ympäristöohjaavuus. Toiseksi työllisyysvaikutukset varsinaisen energiatuotannon osalta ja myös teollisuuden energiankäyttäjien näkökulmasta. Kolmanneksi kotimaisuus. Neljänneksi järjestelmän oikeudenmukaisuus. Viidenneksi aluepoliittiset vaikutukset. Kuudenneksi ehkä vielä turvallisuus ja jätekyksymykset erityiskysymyksinä. Kaiken lisäksi meidän tulee huolehtia siitä, että energian saatavuus on riittävää pitkälläkin aikavälillä.

Miten nämä periaatteelliset tavoitteet, jotka asetin, toteutuvat käsittelyssä olevan esityksen pohjalta? Ensinnäkin täytyy sanoa, että suuri ongelma on se, että tätä tavattoman tärkeää asiaa käsitellään näin suurella kiireellä. Tämän asian hoitamisesta tulee hallitukselle erityisen huonot tyyliipisteet. Hallituksen olisi pitänyt tämä esityksensä saada eduskuntaan paljon aikaisemmin ja tälle olisi pitänyt varata huomattavasti enemmän aikaa kuin mitä nyt on annettu. Kysyä tietysti voi, oliko tarpeen ollenkaan tuoda sitä tässä vaiheessa. Mutta ymmärtääkseni se on lähinnä EU-nöyryistelyä, että täällä tämä asia nyt on näin kiireellä käsiteltävänä.

Mutta siitä, miten toteutuvat nuo periaatteet, haluan tässä nostaa muutaman asian esille. Ensinnäkin ympäristöohjaavuus väistämättä johtaa kaikista muista energialähteistä, niin kotimaisista kuin muistakin, hiilen kasvavaan käyttöön. Siinä mielessä ympäristöohjaavuus on täysin väärään suuntaan etenevä.

Tässä yhteydessä täytyy erityisesti hämmästelä, että vihreät ovat antamassa tällä historiallisesti ensimmäisellä hallituskaudellaan Suomelle ja maailmalle lahjaksi hiilivoiman lisäkäytön. Se on käsittämätöntä.

Tämä on myös ilman muuta ristiriidassa Rion Unced-sopimuksen kanssa. Olin itse mukana Riossa tuossa kokouksessa Suomen valtuuskunnan varapuheenjohtajana ja aika lailla murheellisin mielin katson tätä kehitystä nyt, kun näin on tapahtumassa. Ehkäpä ministeri Pekka Haavisto lähteekin ilmoittelemaan maailmalle, että Suomi jää tosiasiallisesti ulkopuolelle Rion sopimuksen

tavoitteiden toteuttamisesta tältäkin osin, niin kuin kehitysyhteistyön kohdallakin on käymässä, kun bruttokansantuoteosuus edelleen vain alenee.

Ikävää on, että näin on todella tapahtumassa. Tietysti voidaan sanoa, että vähät niistä sopimuksista, mutta se on huonoa mallia kehityksille. Se on huonoa esimerkkiä kaikille muille maille. Ennen kaikkea se on vakava asia globaalin ympäristön kannalta. Eli me olemme tekemässä, jos valiokunnan enemmistön mietintö ja hallituksen esitys menee eteenpäin, todella karhunpalveluksen ihmiskunnalle kansainvälisessä mielessä ja ennen kaikkea ympäristölle.

Toinen mainitsemi periaate pitäisi olla työllisyysvaikutukset. Energia on nyt ja tulevaisuudessa yksi keskeinen tuotantontekijä meidän maassamme erityisesti, kun olemme täällä etäällä ja harvan asutussa maassa ja kylmissä olosuhteissa. Tämän hallituksen esityksen välittömät vaikutukset kuulemani mukaan merkitsevät sitä, että tarvitaan noin 40 byrokraattia tarkastajiksi erilaisiin paikkoihin, että kuka mitään sähköä käyttää. Jos tulee 40 virkamiestä lisää, niin onhan sillä positiivinen työllisyysvaikutus, mutta tietysti järjetön sellainen. Kotimaisesti se merkitsee toisaalta sitä, että ainakin metsissä ja soilla työnteon äänet hiljenevät entisestään niillä lakeuksilla ja alueilla, joissa aika vähän työtä on muutoinkin.

Parantaako tämä sitten meidän teollisuutemme kilpailukykyä niin, että sieltä tulisi vastaavasti työpaikkoja? Mitkään tiedot eivät todista, että näin kävisi. Eli työllisyyden kannalta tämä esitys on väärän suuntainen.

Samaa on luonnollisesti sanottava kotimaisuuden suhteen. Kotimaisen energian tuotannon asema heikkenee. Tämä on osittain tätä EU-nöyrytelyä. On hämmästyttävää, että Saksa voi vielä viisi vuotta Saksan yhdistymisen jälkeenkin tukea Itä-Saksaan vedoten omaa hiilen käyttöään massiivisella julkisella tuella, ja samanlaisesti Suomi valtavan työttömyyden kourissa elävänä vetäytyy kotimaisen energian tuotannon tukemisesta. Tässä tarvittaisiin hallituksen toimesta todellinen ryhdistäytymisen kansallisen edun nimissä. Kotimaista polttoainetta pitää uskaltaa suosia ja vedota siihen, että muutkin tekevät niin. Meidän työllisyysilanteemme on niin vaikea, että siihen voidaan hyvin vedota monta vuotta vielä eteenpäin, joten tällaista esitystä ei voida perustella, minkä hallitus on eduskunnalle antanut tällä tavalla.

Mitä tulee oikeudenmukaisuusperiaatteeseen,

myönnän sen, että teollisuuden kilpailukykyä on ylläpidettävä, siitä on kannettava huolta, mutta siitä on toisaalta aika hyvin kyllä viime aikoina huolta jo kannetukin veroratkaisuina ja monin muin osin.

Maatalouttahan esitys koskettaa jonkin verran, tosin kotimaisen tukipaketin leikkausta hie-man vähennettiin kompensatioksi energiaverotuksen lisääntymiselle, mutta taitaa olla niin, että maatalous kuitenkin on maksamassa tästä hyvän osuuden siitä huolimatta, että sitä muutoinkin jo ajetaan voimakkaasti alas.

Kotitalouksien osalta tilanne on hyvin mielenkiintoinen. Hallitus antoi 5,6 miljardin markan tuloverokevennykset, jotka pääpainoisesti annettiin kaikkein hyvätuloisimmille. 5,6 miljardia oli valtiolla varaa antaa verokevennyksiä palkansaajille painottaen hyvätuloisia ja nyt osa siitä kerätään energiaverolla, 1,1 miljardiako on tarkka luku, ja sen maksavat niin köyhät kuin rikkaat eli virta käy rikkaitten pussiin köyhien pussista, ihan yksiselitteisesti. Näin on valitettavasti eli oikeudenmukaisuus tältä osin toteutuu hyvin huonosti.

Ed. Soininvaara sanoi eräänä iltana televisiossa, että asumistukihan korvaa tämän indeksin kautta, mutta nämä indeksit on melko määrätietoisesti leikattu pois ja asumistukea heikennetty jatkuvasti, ettei tähänkään voi kovin paljon oikeudenmukaisuuskuviota rakentaa. Oikeudenmukaisuuden kannalta esitystä on vaikea, peräti mahdotonta hyväksyä.

Aluepolitiikan osalta voi todeta, että maaseutu on enemmän menettämässä. Sieltä menee työpaikkoja. Verojärjestelmän kokonaisuusmuutos, eli tuloverokevennykset ja taas energiaveron kiristäminen, merkitsee sitä, että tosiasiaassa maaseudun ihmiset ovat menettämässä jopa osin kaksinkertaisesti. Samaten varmasti sähkömarkkinala-ki ajan mittaan vaikuttaa siihen, että maaseudulla sähkölasku kasvaa ja jos se jossain kevenee, niin suurissa keskuksissa.

Kootusti voi sanoa, että ympäristövaikutuksiltaan, työllisyysvaikutuksiltaan ja oikeudenmukaisuusvaikutuksiltaan esitys ei ole oikean suuntainen. Nämä periaatteet eivät toteudu.

Mielestäni keskustan ja kristillisen liiton vastalause, joka pohjautuu ed. Hassin ym. lakialoitteeseen, on siltäkin parempi näissä olosuhteissa, joissa rajoittavia tekijöitä on hyvin paljon, ja parasta itsenäiselle Suomelle, sopivaa mallia kun emme enää voi rakentaa. Mutta paras malli on vastalauseeseen sisältyvä malli. Sen puolesta aion äänestää.

Ed. H a s s i : Arvoisa puhemies! Kun ei tässä keskustelussa ole pitkään aikaan saanut vastauspuheenvuoroja, kiinnitän huomiota muutamiin ristiriitaisuuksiin ja lapsuksiin, joita edellä kuuluisa puheenvuoroissa on esiintynyt.

Ensinnäkin myytti tanskalaisen hiilisähkön tulvasta Suomeen, mikäli sähkön tuotannon ympäristöverotusta jatkettaisiin, erityisesti jos hiilivoiman ympäristöverotusta jatkettaisiin.

Ed. Kiljunen täällä jo välihuudossa totesikin sen, että vuositasolla Tanska on sähkön nettotuotaja, joten mitään erityisen massiivista, ainaakaan jatkuvaa tanskalaisen hiilisähkön vyöryä Suomeen ei ole odotettavissa minkäänlaisella verojärjestelmällä. Toinen seikka on se, että Keski-Ruotsissa sähkön siirtoverkko on sen verran heikko, että siitä yli ei kovin suuria sähköenergia-määriä pysty kulkemaan. Kolmanneksi Nordelin, joka on jo kauan olemassa ollut pohjoismaiden järjestö pohjoismaiden välistä sähkökauppaa varten, sähkön vienti- ja tuontitilastot eivät mitenkään tue sitä, että Tanskassa hiilisähkön vienti Ruotsiin oleellisesti kasvaisi juuri silloin, kun Suomi ostaa Ruotsista sähköä.

Ylipäättensä väite, että kivihiihisähkön verottaminen Suomessa johtaisi vain kivihiihilleä tuotetun sähkön lisääntymiseen muualla, perustuu melko vahvaan oletukseen, jonka mukaan muualla ei mitään muuta sähköntuotantomuotoa lisättäisi kuin kivihiihille. Tämähän on täysin paikkansa pitämätön oletus ja on muistettava esimerkiksi Tanskassa tämän vuoden keväällä hyväksytty Energi 21 -ohjelma, jossa on asetettu tavoitteeksi kivihiihien käytöstä luopuminen kokonaan vuoteen 2030 mennessä, joten nimenomaan tanskalaisella hiilisähköllä pelottelu ainaakaan pitemmällä aikavälillä ei nyt kertakaikkiaan ole perusteltua.

Kaikkeen eniten ihmettelen ed. Tiurin logiikkaa. Hän on ollut yhdessä muun muassa ed. Markkula-Kivisillan kanssa tekemässä eduskunnassa lakialoitetta, jonka mukaan uusien kivihiihivoimaloiden rakentamiseen tarvittaisiin eduskunnan lupa, ja siinä yhteydessä pitänyt sinänsä ihan hyviä ja paikkansa pitäviä puheita kivihiihien polton aiheuttamista vaaroista, mutta nyt ed. Tiuri ei ole lainkaan huolissaan tästä hallituksen lakiesityksestä, joka avaa portit hiilivoiman laajamittaiselle lisärakentamiselle.

En pidä myöskään erityisen loogisena sitä, että ed. Tiuri on hirveän huolissaan siitä hiilidioksidipäästöjen lisääntymisestä, minkä on laskettu tapahtuvan nykyisellä veromallilla, mutta siitä, että hallituksen esittämä veromalli johtaisi

vielä suurempaan hiilidioksidipäästöjen lisääntymiseen, ed. Tiuri ei näytä olevan ollenkaan huolissaan.

Myös hänen työllisyysargumenttinsa kotimaisen hiilivoiman puolesta — kylläkään muissa yhteyksissä hän ei hiilivoimaa erityisesti työllistäjänä mainosta, mutta tässä yhteydessä se argumentti kelpaa — kyllä on minusta tosi omituinen, kun asettaa vastakkain ne todella muutamit työpaikat, mitä on kivihiihivoimalaitoksissa, verrattuna niihin useaan tuhanteen työpaikkaan, mikä hallituksen esityksen toteutuminen vaarantaisi.

Ed. Sasin argumentoinnissa ihmettelen muun muassa sitä, että hän, kuten moni muukin, kehuu sitä, että itse asiassa tämä nykyinen veromalli on varsin hyvä, mutta kuitenkin päätyy siihen johtopäätökseen, että nykyinen veromalli on romutettava. Hän myös vähättelee sanoen, että ympäristövero poistettaisiin, miten hän asian sanoi, vain eräiltä osin energiaverosta. Se poistettaisiin koko erilliseltä sähkön tuotannolta, joka on 2/3 Suomen sähkön tuotannosta.

Pidän myös varsinaisena rimalalituksena sitä, että hän vetoaa näihin kauppa- ja teollisuusministeriön Ekonolla teettämiin laskelmiin ja väittää niiden todistavan, että hallituksen esitys ei vaikuttaisi energian tuotannon hiilidioksidipäästöihin. Ed. Sasi tietää aivan hyvin, että Ekonon laskelman pohjaksi on KTM:n määräyksestä otettu se oletus, että uusi ns. perusvoima rakennetaan kivihiihille. Tämä on sellainen oletus, jolle ei löydy todellisuuspohjaa, koska nykyinen veromalli tekisi myös maakaasua käyttävät lauhdevoimalaitokset kannattaviksi.

Ed. Tiuri on tässä jatkuvasti jaksanut muistuttaa siitä, että maakaasu on kalliimpi polttoaine kuin kivihiihi. Mutta on otettava huomioon myös se, että maakaasuvoimalaitokset ovat paljon halvempia kuin kivihiihiloitokset, joten kokonaistulos nykyisellä veromallilla tekisi maakaasusta kannattavan, ja tämä kannattavuus hallituksen esityksellä poistuu.

Ed. Tiuri on todennut myös sen, että maakaasun hiilidioksidipäästöt ovat 60 prosenttia siitä, mitä kivihiihien. Tämä koskee hiilidioksidipäästöjä polttoaineen energiasisältöyksikköä kohti. Mutta kun otetaan huomioon maakaasuvoimalaitosten parempi hyötysuhde, niin todellisuudessa tuotettua sähköenergiayksikköä kohti maakaasun hiilidioksidipäästöt ovat vain noin puolet siitä, mitä kivihiihien. (Ed. Tiuri: Sekin on liikaa!) — Hiilidioksidipäästöt ovat paha asia, mutta kun maakaasun käytön lisääntyminen ja

muun muassa kaukolämpövoimalaitosten polttoaineen vaihtaminen maakaasuksi tarjoaisi mahdollisuuden suoranaiseen hiilidioksidipäästöjen alentamiseen, minusta on tosi epäloogista, kun veromallilla tämä vaihtoehto tehdään kannattamattomaksi.

Tosiasiia on se, että hallituksen esitys vähentää maakaasun kannattavuutta kivihiileen verrattuna myös yhdistetyssä sähkön ja lämmön tuotannossa huolimatta siitä, että hallituksen esityksen perusteluissa toisin väitetään. Nimittäin siinä kauppa- ja teollisuusministeriön laskelmassa, mihin tämä hallituksen esityksen perustelujen väite perustuu, jätetään ottamatta huomioon juuri se, että maakaasulle saadaan parempi hyötysuhde voimalaitoksissa.

Lopuksi, arvoisa puhemies, toteaisin vielä sen, että kun tämä koko prosessi energiaveromallin muuttamiseksi on lähtenyt siitä huolesta, että mahdollisesti nykyisen energiaveron tuontisähkövero tulisi osoittautumaan EU:n normien vastaiseksi, niin millä perusteella Rion sopimus on tätä vähäarvoisempi kansainvälinen sopimus. Se on ainakin yksiselitteisen selvää, että hiilidioksidipäästöjen lisääminen on Rion sopimuksen vastainen, ja se on Suomen solmima kansainvälinen sopimus, minkä pitäisi olla yhtä velvoittava kuin EU-jäsenyyteen liittyvät sitoumukset.

Ed. Kiljunen: Arvoisa puhemies! Tähän aikaan illasta ei ole varmasti syytä kovin pitkiin puheenvuoroihin. Omat kantani oikeastaan tässä energiaveroratkaisussa olen jo sanonut tältä paikalta tai vastauspuheenvuorojen muodossa silloin, kun täällä käytiin lähetekeskustelua, niin että en ryhdy oikeastaan niitä enää erittelemään sen tarkemmin. Sanon pari seikkaa ainoastaan. Suomessa itse asiassa oikeastaan ainoa varsinainen ympäristövero on ollut energian tuotannossa sovellettu tuotantoveromuoto. Valitettavasti nimenomaan tästä ollaan nyt luopumassa.

Tässä hallituksen esityksessä uudeksi energiaverojärjestelmäksi on sama ongelma, joka läänituudistuksesta täällä keskustelussa tuotiin esille: On kysymys isoista periaateratkaisuista, periaatelinjauksista, ja valitettavaa on se, että nämä tuodaan kiireellä käsiteltäviksi eduskuntaan liittyen budjettiin. Sekä läänituudistuskeskustelu, aluehallinnon kehittämiskeskustelu että energiaverotuksen kehittäminen olisivat edellyttäneet aivan oman käsittelynsä, ja näillä seikoilla on seurannaisensa, jotka liittyvät budjettiin. Tämä käsittelytapa minusta on ollut kohtuuton. Edus-

kunta on asetettu tarpeettoman kiireellisen aikataulun eteen.

Tässä salissa on monissa puheenvuoroissa jo tuotu esille se seikka, mistä aloitinkin, että tämän hallituksen esityksen suurimpana heikkoutena on erillisen sähkön tuotannon ympäristöohjaavuuden häviäminen verotuksellisesti. Hallitushan tuo esille omassa lausumassaan sen, että nimenomaan verotus on tehokkaimpia keinoja ympäristöohjaavuuden ylläpitämiseksi, ja nyt sitten valitettavasti olemme itse siitä luopumassa. Perusteena on se, että hiilidioksidiveroja ei kanneta Euroopan unionin alueella muualla ja ylipäätään on vähemmän käytäntönä se, että nimenomaan tuotantolähdettä, energialähdettä verotettaisiin. Pääsääntöisenä muotona on nimenomaan kulutuksen verottaminen. Tästä päädytään siihen, että meillä pitää säilyttää tavallaan saman tyyppiset kilpailuedellytykset sekä yritystoiminnalla että yhteiskunnalla. Tätä kautta ollaan tätä verouudistusta viemässä läpi.

Itse haluaisin alleviivata sitä lausumaa, jonka valiokunta esityksessään on tuonut. Hyväksyessään tämän hallituksen esityksen se kuitenkin korostaa sitä, että pikimmiten hallituksen olisi pyrittävä Euroopan unionin puitteissa toimimaan siihen suuntaan, että Euroopan unioni olisi rakentamassa tehokkaamman ympäristöverojärjestelmän. Siinä valiokunnan kannanotossa tuodaan myöskin se seikka esille, että ensi askeleena olisi suotavaa, että nimenomaan pohjoismaisissa puitteissa pyritäisiin yhteistoimintaan tässä suhteessa. Haluan korostaa näiden valiokunnan lausumien merkitystä. Ne edes osaltaan tasapainottaisivat sitä minun mielestäni muuten ongelmallista peruslähtökohtaa, joka tässä hallituksen esityksessä on.

Toinen rakenteellisesti ongelmallinen kysymys on sähköveron porrastus. Meillä on pitkänä linjauksena ollut hallitusohjelmassa ja tämän vaalikauden työn alkaessa se, että meidän pitäisi pyrkiä työn verotuksen lieventämiseen ja siirtämään verotuksen painopistettä tavalla tai toisella tuotannon kokonaistulokseen. On puhuttu jopa jalostusarvosta tai muista muodoista, joilla kompensoitaisiin sitä, että yritystoiminnassa ja elinkeinoelämässä verotuksen painopiste kaiken kaikkiaan on nimenomaan työn verottamisessa.

Nyt kun tämä on jonkin tyyppinen kompromissiratkaisu siinä, että tuloveroja on alennettu ja energiaveroja nostettu, niin oikeastaan on aika kohtuuton asetelma se, että teollisuus asetetaan erilaiseen asemaan kuin muut sähkön käyttäjät sähköveroa nyt kehiteltäessä. Erityisen ongel-

mallista se on sen vuoksi, että jo pidempään olemme todenneet sen, että teollisuuden kanto-kyky vastata sähköverotuksesta muun muassa on vahvistunut viime aikoina erinomaisen voimakkaasti ja on puhuttukin siitä, koska pannaan hallitseva vientiteollisuus myöskin maksamaan yhteisvastuullisesti tämän yhteiskunnan kehittämistä. Nyt kun siihen olisi tilaisuus, joudumme toteamaan nimenomaan sen, että energiantensiivinen vientiteollisuus pääsee kaikkein vähimmällä tätä uutta energiaveroa kehiteltäessä. Minusta tämä on ongelmallinen lähtökohta.

Valiokunnan lausunnossa todetaan, kun verrataan kansainvälistä asetelmaa Oecd-maiden joukossa, että Suomessa nimenomaan energiaverotus olisi korkeammalla tasolla kuin muualla. Viittauksen perusteena on se, että teollisuuden kokonaistuotannosta suhteutettuna jalostusarvoon Suomessa energiaverojen osuus on muita maita korkeampi. Tämä peruste on sikäli harhaanjohtava, että meillä Suomessa teollinen tuotanto on suhteessa energiantensiivisempää kuin muualla, jolloin on luonnollista, että suhteutettuna jalostusarvoon kokonaisverotus saattaa olla suurempaa kuin rinnastettavissa Oecd-maissa. Tämä vertailuhan pitäisi pikemminkin tehdä yrityskohtaisesti ja toimialoittain, ja kun näin tehdään, me havaitsemme, että esimerkiksi muihin Pohjoismaihin verrattuna Suomen teollisuutta toimialoittain tarkasteltuna ei veroteta sähkön käytön osalta enempää kuin muissa Pohjoismaissa. Päinvastoin meillä on tässä suhteessa jopa hintakilpailukyvyltään edullisempi asetelma.

Viimeisenä seikkana, arvoisa puhemies, haluaisin kiinnittää huomion vielä siihen, että tällä verotusratkaisulla, joka nyt ollaan tekemässä, on ennen kaikkea ohjaava vaikutus tuleviin investointeihin, mitä tehdään. Tässä suhteessa ne puheenvuorot, joita täällä on käytetty siitä, että maakaasun tilanne tulee olemaan suhteessa huonompi, kivihiilen parempi, osoittavat minusta kohtalokasta suuntaa ottaen huomioon muun muassa Rion sopimuksen periaatteet, joihin täällä on viitattu. Siitä lähtökohdasta, näkisin, meidän pitäisi pystyä tätä kokonaisuutta arvioimaan.

Sen lisäksi on kohtuutonta, että se suomalainen innovaatio, joka on erinomaisen tärkeä, eli yhdistetty sähkön ja lämmön tuotanto, joka erityisesti suurkaupungeissa on kaukolämmön pohjana, asetetaan nyt tässä, vaikka se on erinomainen tuotantomuoto, suhteessa heikompaan asemaan kuin esimerkiksi kivihiilivoimalat, jot-

ka tuottavat sähköä ja päästävät itse asiassa luontoon sen lämmön, joka olisi periaatteessa käytettävissä toisen tyyppisesti organisoidussa tuotannossa. Tätäkin pidän ehdottomasti ongelmallisena lähtökohtana tässä esityksessä.

Mutta kuten sanottu, olin näihin seikkoihin jo kiinnittänyt huomiota aikoinaan lähete keskustelussa, ja tässä suhteessa mielelläni lopetankin.

Ed. V a n h a n e n : Arvoisa puhemies! Tässä puheenvuorossa lähinnä peilaan tämän veroesityksen vaikutuksia siihen energiatalouden kehitykseen, joka viime vuosina on tapahtunut, ja se on kyllä juuri päinvastainen kuin todellisuus viime vuosien ja kuluneen vuosikymmenen aikana on ollut.

Kun tämän vuosikymmenen aikana, erityisesti viimeisten kahden kolmen vuoden aikana, ehkä merkittävimmit muutokset primaarienergiakulutuksen suhteen ovat olleet ne, että maakaasun käyttö on selvästi kasvanut, musta- ja sulfiittilipeän käyttö energian tuotannossa on myös selvästi kasvanut, sama koskee teollisuuden jätepuuta ja polttoturvetta, näiden kaikkien kohdalla kehitys on ollut erittäin nopeaa, kun taas kilpailevien energialähteiden kulutusmäärät ovat pysyneet jокseenkin ennallaan. Tähän nähden hallituksen energiaveroesitys on tekevässä selvää käännöstä, hyvin tietoista käännöstä, joka asettaa sen kysymyksen, onko tämän maan energiapolitiikassa mitään johdonmukaisuutta. Valtiovarainvaliokunta itse toteaa mietinnössään edellytyksenä, että mikäli turpeen käyttö vähenee energiaverouudistuksen johdosta enemmän kuin 5 prosenttia nykytasosta, hallitus ryhtyy toimenpiteisiin turpeen kilpailukyvyn parantamiseksi. Jos näin tapahtuu, että turpeen kulutus vähenee enemmän kuin 5 prosenttia, se tarkoittaa sitä, että itse asiassa kaikkien turvelaitosten kannattavuus on olennaisesti heikentynyt ja mahdollisuus edes harkita uusinvestointeja on poistunut keinovalikoimasta.

Kun puhutaan 5 prosentin turpeen käytön vähentymisestä ja verrataan sitä siihen, että polttoturpeen osalla kasvu viime vuosikymmenen lopulta tähän päivään mennessä on ollut lähes kaksinkertainen, se lukusarja oikeastaan kuvaa sitä, että hallitus on kaavailemassa tällä veromuutoksella ainakin turpeen osalla totaalista käännettä siihen, mitä nyt vajaan kymmenen viime vuoden aikana on noudatettu ja mitä erityisesti viime vuosien aikana on noudatettu. Sama taitaa koskea valitettavasti myös maakaasua,

jonka osalla viime vuosien kulutuslukemat ovat nousseet hyvin nopeasti, ja ennusteet vuoteen 98 mennessä oikeastaan jo tehtyjen investointipäästösten perusteella kertovat siitä, että maakaasun kulutus verraten pian nousisi 4,5 miljardiin kuution vuodessa, lähes kaksinkertaiseksi viime vuosikymmenen lopun tasoon nähden. Samalla on oikeastaan päästy siihen, että edellytykset myös lauhdesähkön tuotannolle suoraan kaasulla ovat selvästi parantuneet. Tähän hallitus on nyt nostamassa suuria esteitä eteen.

Itse asiassa pohjoismaisten energiamarkkinoiden kehittyminen on antanut mahdollisuuden siihen, että suomalaiset voisivat myös huoltovarmuuden näkökulmasta nojata aikaisempaa enemmän Venäjän kaasun käyttöön myös sähkön tuotannossa, koska sekä suomalaisten että ruotsalaisten energiayhtiöiden toiminta sekä Suomessa että Ruotsissa ja muualla Pohjoismaissa antaa mahdollisuuden siihen, että toimitushäiriöiden sattuessa energiaa voidaan saada jo saman yhtiön sisältäkin myös muista maista. Toisaalta kun Venäjän kaasusta puhutaan, on huomattava se, että toimitukset ovat olleet äärimmäisen täsmällisiä, rikkeettömiä myös niiden Venäjän mullistusten aikana, joita viime vuosina on nähty. Jos niissä oloissa Venäjän kaasutoimitukset ovat olleet varmoja, on syytä uskoa, että myös jatkossa sen varaan voidaan nykyistäkin enemmän rakentaa.

Tietysti kaasun kohdalla on minun näkökulmassani ennen muuta kahdesta asiasta kyse. Meidän pitää luoda sellaista kaasunkäyttökulttuuria maahamme, joka antaisi Suomen puolelta mahdollisimman hyvän pohjan siihen, että Suomi omalta osaltaan olisi yhdistämässä itäistä ja läntistä kaasuverkostoa toisiinsa, ja siinä putkiverkostossa kulkevan kaasun määrä on moninkertainen, lähes kymmenkertainen siihen kuulutukseen nähden, jonka Suomi tällä hetkellä käyttää. Tämän kehityksen päässä on myös se mahdollisuus, että hiilen käyttöä Suomessa erityisesti etelän suurimpien kaupunkien yhdistetyssä sähkön ja lämmön tuotannossa voitaisiin korvata kaasulla. Tähän ei päästä, jos kaasun käytön kehitykselle painetaan jarruja.

Arvoisa puhemies! Hallituksen energiapolitiikasta ainakin näiltä kahdelta osalta, kaasun ja turpeen osalta, puuttuu näkemys pitkästä linjasta, tavoitteesta, joka olisi talouden ja työllisyyden kannalta tavoiteltava. Erityisesti kaasun kohdalla voidaan puhua jopa lyhytnäköisyydestä, ollaan tuhoamassa sitä, mitä viime vuosina on rakennettu.

Ed. P e h k o n e n : Arvoisa puhemies! Polttoaineiden verotusta ollaan siirtämässä polttoaineista sähkön kulutuksen verotukseen. Hallituksen esitys energiaverotuksesta kohtelee kaltoin erityisesti sisämaan kaupunkien kotimaisia polttoaineita käyttäviä yhdistetyn sähkön ja lämmön tuotannon laitoksia. Sähkön yhteistuotannon kilpailukyky kotimaisilla polttoaineilla verrattuna hiililauhdesähkөөn laskee. Sähkön tuotannossa käytettävältä hiileltä poistuu hiilidioksidi ja energiaverot kokonaan. Turpeelta poistuu energiaverot. Tämän seurauksena hiilen hinta laskee turpeeseen nähden yli 30 prosenttia ja puuhun nähden yli 40 prosenttia. Muutokset ovat niin suuria, että ne eivät voi olla vaikuttamatta sähkön tuotannon polttoaineiden käyttöön.

Yhdistetty sähkön ja lämmön tuotanto on todettu Suomessa ja muuallakin maailman parhaaksi tavaksi tuottaa energiaa, jos asiaa katsellaan ympäristönsuojelun, talouden ja energian järkevän käytön kannalta. Lauhdevoimalaitoksissa polttoaineesta saadaan energiaa hyödyksi vain noin 35 prosenttia. Yhdistetyssä sähkön ja lämmön tuotannossa vastaava luku on noin 85, jotkut sanovat 90:kin. Mikkeliä kuten monessa muussakin sisämaan kaupungissa käytetään turvetta ja puuta polttoaineena, jolloin luodaan työpaikkoja ja säästetään ulkomaan valuuttaa polttoaineiden ostossa. Esimerkiksi Mikkelin Purssialan lämmitysvoimalaitoksen turpeen ja hakkeen käyttö työllistää keskimäärin 170 henkilöä vuodessa.

Aikaisemmin valtion taholta rohkaistiin rakentamaan yhdistettyjä sähkön- ja lämmöntuotantolaitoksia ja kaukolämpöverkostoja. Tätä varten valtio antoi investointitukea sekä käyttötukea kotimaisille polttoaineille verotuksen alkutuotevähennyksen muodossa. Alkutuotevähennys poistettiin jo vuoden 1995 alusta lukien ja nyt ollaan heikentämässä lisää tehtyjen investointien kannattavuutta. Toisin sanoen laitoksia, jotka ovat noudattaneet valtion virallista energialinjausta, rangaistaan veromuutoksella jälkikäteen. Jos energiaveromuutos viedään läpi esityksessä muodossa, niin todennäköisesti uusien yhdistettyjen sähkön- ja lämmöntuotantolaitosten rakentaminen kotimaisilla polttoaineilla loppuu. Samoin veropäätös on karhunpalvelus alueen yrittäjille, jotka ovat investoineet hakkuureihin ja kuljetuskalustoihin huomattavia summia. Veromuutoksen jälkeen kalustohankinnat jäävät käyttämättömiksi.

Yksi hyvä ratkaisukeino on vapauttaa turpeella ja puulla yhteistuotannossa tuotettu sähkö

kokonaan kulutusverosta. Vuonna 1995 koko maassa kotimaisilla polttoaineilla yhteistuotannossa tuotetun sähkön määrä on ollut 3 300 gigawattituntia, joten valtiolta jäisi verotuloja saamatta ensi vuonna enintään 60—70 miljoonaa markkaa. Tällä voitaisiin turvata nykyiset polttoainetuotannon työpaikat ja saataisiin mahdollisesti luotua myös uusia esimerkiksi metsähäkkeen hankinnassa.

Aikaisemmin on todettu muun muassa kauppa- ja teollisuusministeriön taholta, että tämä sähkön erottelemineen on veroteknisesti vaikeaa. Uudessa veromallissa aivan samalla tavalla joudutaan jo jakamaan polttoaineita sähkölle ja lämmölle, joten tältä osin asia olisi veroteknisesti täysin hoidettavissa esimerkiksi antamalla tällaisille sähköntuottajille energiaveron suuruinen verovähennys.

Lisäksi on huomattava, että tätä sähköä ei ole tarkoitettu skandinaaviseen sähköpörssiin, vaan hyödyttämään alueen yrityksiä ja asukkaita.

On hyvä muistaa turpeen vuosittainen työllistävä vaikutus, noin 7 000 henkilötyövuotta. Jos hallituksen esitys tulee hyväksytyksi esitetyssä muodossa, merkitsee se turpeen käytön vähenemistä, ja esimerkkinä vaikutuksesta on arvioitu, että Vapon asiakkaista myös konepuolella 200—250 traktoria, 10—15 kuormauskonetta ja 30—40 kuorma-autoa jäisivät työttömiksi. Nämä ovat sellaista erikoiskalustoa, jotka eivät sinällään sovi muuhun käyttöön.

Yhteenvetona voidaan todeta, että alueelle, millä käytetään puuta ja turvetta polttoaineena, ehdotetulla energiaveron muutoksella on hyvin haitalliset ja pitkäaikaiset vaikutukset. Energian hinnat nousevat, työttömyys pahenee, voimantuotannon investoinnit pysähtyvät, ympäristön kuormitus kasvaa ja tämän lisäksi jo tehtyjen investointien kannattavuus heikkenee ratkaisevasti. Tämmöisiä ajatuksia tuolta Suomen köyhimmältä alueelta, mutta muuten mukavasta Mikkelin läänistä.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Minä en eduskunnan aikaa kovin pitkälti vie. Kun olin huoneessani ja kuulin jostakin puheenvuorosta, miten moitittiin, että suomalainen energiapolitiikka on kovin tempoilevaa ja alati suuntaa vaihtavaa, niin se on kyllä ihan totta, mutta ei tämä ole ainoa politiikan lohko, missä näin tapahtuu. Poliitiikka yleensäkin on tempoilevaa ja suuntaa vaihtavaa. Meidän ei tarvitse mennä kuin yleensä muuhun verotukseen ja vaikka pääomaverotukseen, niin jos saadaan pääomaverot-

prosentteja johonkin suuntaan liikutettua ja saadaan se paikalleen, niin on mahdollon kiire hetken kuluttua saada sitä toiseen suuntaan. Tällainen tempoilevuus on politiikan kuva. Ehkä se voidaan johtaa siihen, että pääasia on, kun on liikettä. Ei ole niin väliä, mihin suuntaan.

Mitä tulee siihen, että nyt on suuntaus selvästi hiilen suosimiseen energiatuotannossa, niin kyllä kai tämä suunnan muutos eduskunnassa annettiin silloin, kun tiettyssä selontekokeskustelussa täällä sanottiin ”ei” ydinvoimalle. Kun näin tapahtui ja kun turve ja puu eivät ole vaihtoehtoina perusenergiatuotannossa ja kun ydinvoiman vaihtoehto oli poissa ja kaasun saannin varmuus suhteellisen lyhyellä ja keskipitkälläkin aikavälillä on epävarmaa, niin ei kai perusenergian tuotannossa ole ollut muuta mahdollisuutta kuin suunnata kivihiilen suuntaan. Tämä on ihan itsestään selvää.

Minä en tiedä, onko tämä hallituksen tarkoitus vai onko tämä nyt sitä suunnanvaihdesta ja tempoilua, joka on politiikalle muutenkin yleistä, mutta tietysti minulla on oikeus ajatella näin, että tämä Lipposen viisas hallitus nyt suuntaa ydinvoiman sijasta kivihiilen suuntaan perusenergian saannin tydyttämiseksi, joka on välttämätöntä.

Herra puhemies! Olen varma siitä ja olen ollut aina sitä mieltä niin kauan kuin olen näitä asioita pyrkinyt kykyni mukaan syvällisesti ajattelemaan, että suomalainen energiaverotus ja energian tuotantoon liittyvät tempoilut loppuvat vasta, kun perusenergian saatavuus ja tuotanto saadaan varmuudella kuntoon. Sen jälkeen nämä muut tuotantomuodot, jotka ovat tasausvoimaa ja mitä nyt tuottavatkin, on tietenkin turpeella muikin vaikutus, turve ja puu ja tämän tyyppiset tuotantomuodot rauhoittuvat ja saavat oman asemansa suomalaisessa energian tuotannossa.

Perusenergian tuotanto ei ole järjestettävissä Suomessa, ellei haluta hiilivoimaan pysyvästi tukeutua, ei ole toteutettavissa muuta kuin ydinvoimalla. Sen vuoksi olisi erittäin tärkeätä, että tässä eduskunnassa sopivassa tilaisuudessa jälleen kerran mittautettaisiin se, onko suomalainen yhteiskunta ja tämä eduskunta valmis rakentamaan perusratkaisuun, toisin sanoen ottamaan ydinvoiman perusenergian tuotantomuodoksi.

Toivottavasti ratkaisua vielä tämän eduskunnan aikana taas haetaan. Onhan se tietysti noloa, jos ydinvoiman kannattajat jälleen häviävät, mutta eihän sitä tiedä, ennen kuin sen kokeilee. Kun edellisen kerran täällä eduskunnassa tämä murheellinen päätös tuli muistaakseni ed. Van-

hasen ponnen suunnasta, niin minulla on ihan sellainen käsitys, niin kuin ed. Vanhanen, vaikka hän täällä nyt ei virallisesti synnintunnustusta tehnytään, on alkanut kääntyä, jostakin minä olen saanut sellaisen ajatuksen, ydinvoimala-myönteiseksi. Eikä tämä ole mitään piruilua, se on vain päähäni tullut, että hän olisi jossakin vaiheessa lausunut tai sanonut näin. Tulkoon tänne saliin korjaamaan minun lausumani, jos näin ei ole sanonut, mutta se ei ole tietenkään Vanhasesta sellaisenaan kiinni. Tämä oli hänen pontensa silloin, mutta yleisesti ottaen tämä eduskunta ei saisi olla kehityksen jarruna ja ydinvoimakysymys pitäisi ottaa terveenä vaihtoehtona käsittelyyn mahdollisimman nopeasti.

Ed. P u h j o : Herra puhemies! Suomen tulisi olla ylpeä nykyisestä energiaverotusmallista, jossa ympäristöohjaavuus on jo todellisuutta ja joka olisi hyväksi malliksi muillekin Länsi-Euroopan maille. Suomen tulisi olla todellakin ylpeä siitä, että Rion sopimuksia on konkreettisesti alettu toteuttaa. Ympäristösaasteiden rajoittaminen on tulevaisuudessa aivan välttämätöntä. Mitä aiemmin aloitetaan, sitä pienemmin vaurioin selviämme ympäristöongelmistamme. Tämän me kaikki toki tiedämme. Eri asia on, onko meillä päättäjillä tarpeeksi vastuullisuutta jatkaa valitulla tiellä.

Nyt esillä oleva energiaverouudistus vaarantaa energiatuotannon ympäristöohjaavuutta. Tulevia sukupolvia ajatellen ehdotus on suorastaan rikollinen. Emmehän me rakenna yhteiskuntaamme vain itseämme varten, vaan me rakennamme yhteiskuntaamme perustaksi tuleville sukupolville, omille lapsillemme.

Hallituksen esityksen todellisenä tarkoituksena lieene valmistella ilmapiiriä otolliseksi uusille päätöskille hiili- ja ydinvoimarakentamiseksi, kuten jo aiemmissa puheenvuoroissa on todettu. Kun ympäristöohjaavuudesta luovutaan, on luonnollista sen jälkeen, että aletaan käyttää saastuttavampia energialähteitä. Seuraukset ovat tietenkin huonot. Sen takia ensi keväänä alkanee hiilen käyttöön liittyvä laaja keskustelu, jota hallitus tulee ohjaamaan siihen suuntaan, että uusi ydinvoimala voitaisiin rakentaa, kun se muka on ongelmaton.

Olen sekä hiili- että ydinvoimaa vastaan. Kantaani vaikuttaa eniten ammattieettinen asennoituminen. Muuhun kuin ympäristöohjaamisen mahdollistamaan energiatuotantoon ei voi päätyä. Tätä edellyttää myös Rion sopimus, jonka mukaan hiilidioksidi- ja typpipäästöjä tulee rajoittaa.

Herra puhemies! Suomen tulevan energiapolitiikan selityksissä ja perusteluissa hiili- ja ydinvoiman puolesta ovat monet edustajat sortuneet kovin yksipuoliseen politikointiin. Hyvällä omallatunnolla ei voi esimerkiksi syyttää maakaasun kannattajia Rion sopimuksen rikkomisista, kun samat tahot ovat ajamassa isänmaattamme täyteen moottoriteitä ja muita tieväyliä. Tieväyliä ajettaessa ei näytä omatunto yhtään kolkuttavan, joten puheet maakaasun hiukkaspäästöistä on jätettävä omaan arvoonsa varsinkin, kun pienimmät ja haitallisimmat alle 10 mikronin hiukkaset ovat pääasiassa lähtöisin öljyn palamisesta eli liikenteestä.

Nenähengitys ei pysty puhdistamaan näitä pienempiä rautaa, volframia, kuparia ja nikkeä sisältäviä hiukkasia, jotka pääsevät siten pienimpiin keuhkorakkuloihin vaurioitaan aiheuttamaan. Näitä hiukkasia on puhtaan ilman kuutiosenttimetrissä vain 200, mutta kaupunkililmassa 50 000—100 000. Siis peukalonpään koisessa tilassa ilmaa keuhkoihin pääsee 50 000—100 000 sellaista haitallista hiukkasta, joita sinne ei kuulu, ja on mahdotonta laskea, kuinka paljon näitä hiukkasia päivän mittaan tulee keuhkoihin vedetyksi. Tutkimustuloksia hiukkasten aiheuttamista lukuisista sairauksista ja lisääntyneestä kuolleisuudesta on jo yllin kyllin. Aiheeseen on viitattu muun muassa viimeisessä allergia- ja astmalehden lääkäripainoksessa.

Kun ympäristöpäästöjen rajoittamisesta ei puhuta johdonmukaisesti jokaisella yhteiskuntaelämän saralla, ei hiili- ja ydinvoimaihminen omatunto voi olla puhdas. Kokonaan oma lukunsa omassatunnossa täytyy olla myös sillä lokerolla, jossa Suomea kehitetään energian tuhlajaksi ja jossa suljetaan silmät koko muun maailman kehityksestä. Roima energiatuotannon lisäys ei voi toteutua ilman automaattisia seuraamuksia. Yksi seuraamus on varmasti, että Suomenkin kehitys aiheuttaa kehittymättömissä maissa paineita oman energiatuotantonsa lisäämiseen. Onko niillä siihen oikeus, siihen kuuluisi vastata niiden, jotka ovat ajamassa Suomea tuhlajajopiksi.

Herra puhemies! Oikean suuntaisen ja ympäristöohjaamiseen perustuvan energiaverotuksen purkaminen on moraalitonta. Se osoittaisi konkreettisesti, että ympäristön saastumista ei koeta ongelmaksi. Tämä on 90-luvulla käsittämätöntä. Tiedon puutteesta ei ainakaan voi puhua. Kysymys on arvoista. Hallitukselle näyttääkin olevan vaikeaa tehdä arviota koko Suomen ja kaikkien

suomalaisten kannalta katsoen pitkäjänteisestä politiikasta.

Oli taannoin ilo todeta, että Suomi otti käyttöönsä energiaohjaavan verotuksen. Se antoi toiveita hyvän perinnön jättämisestä jälkipolville. Nyt on vaikea ymmärtää, mikä tämän vastuuntuntoisen toimintatavan on muuttanut. Onko tämäkin asia sovittu jossain EU:n salaisissa organisaatioissa?

Ed. I h a m ä k i : Herra puhemies! Aivan pieni yksityiskohta lopuksi. Ed. Pehkonen oli huolissaan pienten voimalaitosten toimintaedellytyksistä ja mielestäni aivan oikein. Hän oli huolissaan esimerkiksi Mikkelin lämpövoimalaitoksen toiminnasta. Hallitushan esitti, että nimellisteholtaan alle 20 megavoltttiampeerin lämmitysvoimalaitos, joka tuottaa sähköä puulla tai poltotorpeella, saa tukea 1,6 penniä kilowattitunnilta. Toivon, että ed. Pehkoselta ei ole jäänyt huomaamatta, että valiokunta on nostanut edellä mainitun 20 megavoltttiampeerin rajan 40 mega-

voltttiampeeriin, jolloin muun muassa Mikkelin lämmitysvoimalaitos monen muun mukana tulee tämän tuen piiriin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään tiistaina kello 1.30.

Täysistunto lopetetaan tiistaina 10 päivänä joulukuuta kello 1.24.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen